

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV BOHEMISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PROMĚNA SPOLEČNOSTI A JAZYKA VE DVOU POLITICKÝCH OBDOBÍCH

(1945 – 2011)

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

Autorka práce: Bc. Petra Nestávalová

Studijní obor: Bohemistika

Ročník: 2.

2013

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 30. listopadu 2013

Děkuji doc. PaedDr. Bohumile Junkové, CSc., za odborné vedení mé diplomové práce a cenné rady a připomínky, které mi poskytla.

ANOTACE

Diplomová práce je zaměřena na publicistické texty deníků Rudé právo / Právo, Lidové noviny a Mladá fronta / Mladá fronta DNES dvou politických období (1945 – 1989; 1989 – 2011). Pozornost je kladena na strukturu deníků, jejich schéma, rubriky a způsob, jakým informace podávaly. Systematicky je sledována změna podoby deníků v průběhu desetiletí, jejich jazyk a události v porovnání s hodnocením současné historiografie.

Teoretická kapitola stručně pojednává o publicistickém stylu – jeho historii, funkci, vnitřním žánrovém dělení a jednotlivých útvarech.

Praktická část popisuje strukturu jednotlivých deníků, jejich rubriky a uvádí příklady žurnalistických sdělení. Dále uvádí ukázky publicistických textů z titulních stran novin.

Další kapitola diplomové práce se věnuje jazykové stránce deníků, užití jazykové prostředky jsou nejprve stručně charakterizovány v teoretické rovině, poté jsou uvedeny příklady z jednotlivých deníků.

Cílem práce je postihnout jazykové, společenské a politické změny prezentované žurnalistikou totalitního typu v porovnání s její současnou demokratickou podobou.

ANNOTATION

The thesis is aimed to the journalistic texts of the newspapers Rudé právo / Právo, Lidové noviny and Mladá fronta / Mladá fronta Dnes in two political periods (1945 – 1989; 1989 – 2011). The attention is focused to the structure of the newspapers, their scheme, categories and the way how the informations have been presented. The form newspapers changes are monitored systematically over the decades, studying their language and events are comparing with evaluation of the current historiography.

The theoretical chapter simply contains the journalistic style – its history, function, the middle genres devision in the separate parts.

The practical part of this thesis describes the newspaper structure, their columns and gives examples of messages. In other part are illustrations of journalistic texts and newspapers headlines.

The next chapter of this thesis is given to language part of diaries. The verbal means are briefly summarized in theoretical level. The examples are describes by individual journals.

The thesis aim definites linguistic, social and political changes which are presented by journalism totalitarian system and compared to the current democratic form.

OBSAH

ÚVOD	8
1. PUBLICISTICKÝ STYL.....	9
1. 1 HISTORIE PUBLICISTICKÉHO STYLU	9
1. 2 FUNKCE PUBLICISTICKÝCH KOMUNIKÁTŮ.....	11
1. 3 ŽÁNRY PUBLICISTICKÉHO STYLU.....	11
1. 3. 1 ZPRAVODAJSKÝ STYL	11
1. 3. 2 ANALYTICKÝ STYL (PUBLICISTICKÝ STYL V UŽŠÍM SMYSLU).....	14
1. 3. 3 PUBLICISTICKÝ STYL BELETRISTICKÝ	16
2. HISTORIE KOMUNISTICKÉ ÉRY	18
2. 1 RUDÉ PRÁVO JAKO NÁSTROJ KSČ.....	19
2. 1. 1 STRUKTURA DENÍKU	20
2. 1. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU.....	24
2. 2 LIDOVÉ NOVINY V NEMILOSTI REŽIMU	27
2. 2. 1 STRUKTURA DENÍKU	28
2. 2. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU.....	30
2. 3 MLADÁ FRONTA	35
2. 3. 1 STRUKTURA DENÍKU	35
2. 3. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU.....	39
3. NÁVRAT K DEMOKRATICKÉ SPOLEČNOSTI.....	42
3. 1 RUDÉ PRÁVO SE TRANSFORMUJE V PRÁVO.....	42
3. 1. 1 STRUKTURA DENÍKU	43
3. 1. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU.....	44
3. 2 LIDOVÉ NOVINY SVOBODNÉ	47
3. 2. 1 STRUKTURA DENÍKU	48
3. 2. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU.....	50
3. 3 MLADÁ FRONTA + DNES	53
3. 3. 1 STRUKTURA DENÍKU	54
3. 3. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU.....	55
4. JAZYKOVÁ STRÁNKA DENÍKŮ	59
4. 1 MÓDNÍ VÝRAZY A VÝRAZY ODRÁŽEJÍCÍ DOBU VZNIKU	59
4. 2 PŘEJATÁ SLOVA	61
4. 3 ZKRATKY A ZKRATKOVÁ SLOVA.....	62
4. 4 VÝRAZY OZNAČENÉ UVOZOVKAMI.....	63
4. 4. 1 PŘÍMÁ ŘEČ	64

4. 4. 2 CITACE VÝROKŮ	65
4. 4. 3 PŘESNÉ NÁZVY DĚL NEBO INSTITUCÍ RŮZNÉ POVAHY	67
4. 5 OBRAZNÁ POJMENOVÁNÍ.....	68
4. 6 EXPRESÍVNÍ VYJÁDŘENÍ.....	72
4. 7 SPECIFICKÝ SHODNÝ ATRIBUT	73
4. 8 FRAZEOLOGISMY A JEJICH MODIFIKACE.....	75
4. 9 KONTAKTOVÉ PROSTŘEDKY	78
4. 10 PARENTEZE SPECIFICKY PUBLICISTICKÉ.....	80
4. 11 NEOLOGISMY	81
4. 12 JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY Z JINÝCH ÚTVARŮ NÁRODNÍHO JAZYKA.....	82
4. 13 PUBLICISTICKÉ TITULKY.....	83
ZÁVĚR	87
LITERATURA:	89
PŘÍLOHY:	93

ÚVOD

Diplomová práce je zaměřena na jazyk a styl publicistických textů deníků Rudé právo / Právo, Lidové noviny a Mladá fronta / Mladá fronta DNES dvou politických období (1945 – 1989; 1989 – 2011). Při výběru tématu diplomové práce jsem vycházela z faktických poznatků, jak je publicistika ovlivňována soudobým politickým systémem. Ve výběru jazykových prostředků, zveřejňovaných informací a jejich způsobu podávání recipientům se odráží doba a proměna společnosti. Sledované deníky patřily a stále patří k nejčtenějším periodikům v České republice, zvolila jsem je, abych se pokusila zanalyzovat jejich strukturu, jednotlivé rubriky, jejich dobové proměny a způsob, jakým informace překládaly.

Teoretická část je na základě prostudované odborné literatury věnována problematice publicistického stylu, jeho historii, funkčnímu rozpětí a současnému pojetí. Také je charakterizována jeho vnitřní diferenciací a jednotlivé útvary publicistických textů.

V další části budou stručně charakterizovány politické systémy, ve kterých deníky sledujeme, nedílnou součástí bude i historický vývoj jednotlivých tiskovin.

Ve své práci vycházím z nashromážděného materiálu, který zahrnuje obě sledované etapy v celém průběhu jejich trvání, abych předložila co nejvíce možný a souhrnný obraz a reflektování společnosti a jazyka v publicistických textech.

Praktická část se bude věnovat podrobné analýze struktury deníků a jejich proměně během desetiletí. Následovat budou konkrétní ukázky z titulních stran deníků, aby prakticky dokládaly styl, způsob agitace, ovlivňování a přesvědčování v textech. Cílem práce je ukázat na předloženém materiálu proměnu ve stylu prezentování informací v porovnání se současným historiografickým nahlížením.

Další část uvede jazykové prostředky, se kterými se v publicistických textech setkáváme. Nejprve budou ve stručnosti teoreticky charakterizovány, následně prakticky doloženy z jednotlivých novin. Při rozboru textů se zaměřím hlavně na lexikální rovinu jazykových prostředků, obrazná pojmenování, frazeologismy a jejich modifikaci a na další prostředky specifické pro publicistický styl.

1. PUBLICISTICKÝ STYL

Publicistika se dnes chápe v některých případech jako synonymum k termínu žurnalistika, jindy jsou jejich významy rozdílné. Žurnalistiku vymezujeme jako činnost v hromadných sdělovacích prostředcích, dále také jako obor, který se touto činností zabývá nebo se jí rozumí pouze noviny. Publicistiku chápeme také jako žurnalistickou činnost, která přináší informace o aktuálních událostech a komentuje je. V české stylistické terminologii užíváme pojmenování jak žurnalistika, tak také publicistika. Publicistický styl je dynamický, neustále se vyvíjí a odráží se v něm společenské proměny. E. Minářová (2009) uvádí, že celkový charakter stylu je podmíněn jeho širokým celospolečenským posláním, tj. rychle, výstižně a co nejúčinněji informovat adresáty nejrůznějšího sociálního zařazení, věku i vzdělání, zprostředkovávat myšlenky bezprostředně a co nejsrozumitelněji a získávat, ovlivňovat a přesvědčovat pro ně své recipienty.

1.1 HISTORIE PUBLICISTICKÉHO STYLU

E. Minářová (2009) v nejširším pojetí spatřuje oblast publicistických komunikátů jako pokračování antického řečnictví z dob 5. – 4. stol. př. n. l. „Jsou známy např. řečnické projevy Aristotelovy ze 4. stol. př. n. l. Procházíme-li prvními písemnostmi přes celý středověk až do novověku, sledujeme, že publicistické projevy, i když v elementární podobě, se objevovaly v projevech řečníků a v některých odborných textech a zápisech.“ (Minářová 2009: 56)

V novověku dokazují rozkvět publicistického stylu obrozenecké texty, typické znaky nalezneme v projevech K. Havlíčka Borovského.

V lednu a únoru roku 1932 pořádal Pražský lingvistický kroužek cyklus přednášek *Spisovná čeština a jazyková kultura*, kde Bohuslav Havránek ve svém referátu *Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura* poprvé v historii zmiňuje potřebu důkladně studovat novinářský jazyk. „Konečně by bylo poučné a zároveň prospěšné vyšetřovati funkční prostředky slohu novinářského: jednak všimati si speciálních jeho potřeb a poměrů, jako je potřeba pohotových schémat též syntaktických, požadavek snadného čtení pohledem, spojování jazykových prostředků s prostředky typografickými...“ (Havránek 1932: 77) Upozornil na potřebu studovat a analyzovat novinářský styl, neboť ve světě se tento trend rozšiřuje velmi rychle a u nás se této problematice věnuje jen *Naše řeč*, a podle

něj ještě velmi sporadicky. Kritizoval nedostatečné funkční nazírání *Naší řeči*, jež nepříznivě hodnotila novinářské výrazy a klišé, které právě B. Havránek považoval za stěžejní a charakteristické pro tento styl.

V *Úvodu do české stylistiky* (1948) J. V. Bečka zařazuje novinářský jazyk do praktického jazyka a poukazuje na užívání termínů, které zařazuje do charakteristických znaků.

Jako jeden ze základních funkčních stylů byl publicistický styl uznán až v 50. letech 20. století, kdy se v roce 1954 konala lingvistická konference v Liblicích, jež se věnovala stylu a stylistice. Publicistický styl začíná být podrobován vědeckému bádání. Periodika *Naše řeč*, *Slovo a slovesnost*, *Novinářský sborník*, *Sešity novináře* aj. studovala problematiku publicistického stylu a vymezovala základní pojmy.

A. Jedlička a kol. se v *Základech české stylistiky* (1970) a v monografii *Spisovný jazyk v současné komunikaci* (1978) klasifikací publicistického stylu zabýval podrobněji, sféra publicistiky je považována za základní sféru jazyka.

J. V. Bečka se zabýval novinářskou stylizační praxí v práci *Jazyk a styl novin* (1973). Přispěl tím k dalšímu vytváření terminologie a definování publicistického stylu.

K dalšímu propracování teorie publicistického stylu dospěl J. Chloupek ve své stati *Dialektika stálého a proměnného v publicistickém stylu* (*Slovo a slovesnost* 39, 1978, s. 317 – 320) a v monografii *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti* (1986).

V současné době česká věda o publicistickém stylu neustále narůstá, pořádají se lingvistické konference, které se ve svých příspěvcích věnují publicistickému stylu, lingvisté sledují jeho vnitřní diferenciaci a charakterizují jeho výrazové prostředky. Publicistickým stylem se zabývají J. Bartošek, J. Kraus, M. Jelínek, E. Minářová, B. Junková, H. Srpová aj.

Stylová oblast publicistických textů se samostatně vydělila z ostatní komunikace jako svébytná komunikační oblast a vznikl k ní odpovídající funkční styl publicistický. „Vždy se vyvíjel s dobou, nesl její pečeť, doba a její společensko-politická situace jej ovlivňovala a modifikovala až do dnešní podoby – doba ho i nadále bude utvářet.“ (Minářová 2008: 248)

1. 2 FUNKCE PUBLICISTICKÝCH KOMUNIKÁTŮ

Publicistický styl je specifický styl pro žurnalistiku, pro texty masových komunikačních médií s dokumentárně informativní, občansky a politicky výchovnou funkcí. Těžištěm funkčního publicistického stylu jsou zpravodajské a analytické útvary. Funkční rozpětí publicistického stylu obsahuje zprávy s prostou funkcí informativní – zpravovací, komunikační, sdělnou, zahrnuje analytické útvary s komunikační, získávací a ovlivňovací funkcí, „kde se objektivní výkladové pasáže komentující střídají s objektivizovanými úvahami, expresivně podbarvené glosy a fejetony (místy beletrizované nebo tíhnoucí až k familiárnosti) se nacházejí vedle strohých, nociónálně stylizovaných zpráv a novinářských komuniké.“ (Čechová 2008: 245)

Široký tematický záběr žurnalistiky a zpravovací a persvazivní funkce jsou pro tuto komunikační sféru příznačné.

Funkce publicistického stylu J. Chloupek (1994) shrnuje takto: uvědomovat, získávat, agitovat vnímatele, propagovat myšlenku, akci, zboží.

1. 3 ŽÁNRY PUBLICISTICKÉHO STYLU

E. Minářová (Čechová a kol. 2008) klasifikuje publicistický styl na tři dílčí funkční styly: zpravodajský, publicistický v užším smyslu neboli analytický styl a publicistický styl beletristický.

1. 3. 1 ZPRAVODAJSKÝ STYL

J. Zelenka (In: Novinové žánry 1956) považuje zpravodajství za páteř novin. Úlohou zpravodajských textů je podávání informací o aktuálních událostech, jejich funkce je tedy informativní a zpravovací. Přinášejí informace z politiky, ekonomiky, společenského života a dalších nejrůznějších oborů. Zpravodajská sdělení se profilují hlavně svou rychlostí, délkou zpráv, která je dána strohostí a stručností, jejich autoři usilují o objektivitu. E. Minářová (Čechová 2008) považuje za charakteristické znaky zpravodajských textů myšlenkovou hutnost, nasycenost fakty, konkrétnost a pojmovou srozumitelnost. Zpravodajské texty vycházejí z nutnosti odpovídat na otázky: co, kdo, kdy, kde, eventuálně jak a proč.

V tomto se stylu se uplatňuje modelovost vyjádření, stereotypnost výrazových prostředků, použití publicismů a tendence k automatizaci. Ke zpravodajským žánrům řadíme tyto útvary:

Zpráva je historicky nejstarší žurnalistický útvar, který tvoří základní složku novin a časopisů. „Zpráva, coby základní kámen zpravodajství, je definována jako žurnalisticky zpracovaná informace o něčem, co se stalo nebo nestalo, stane nebo nestane, nebo o změně nějakého stavu. Fakta, děje nebo myšlenky při tom pouze zaznamenává, sumarizuje a konstatuje.“ (Osvaldová 2001: 24) Nekomentuje je a nepokouší se o analýzu nebo hledání příčin a důsledků. Základními vlastnostmi zprávy jsou aktuálnost, novost, zajímavost, významnost a správnost věcná i v souvislostech. Zpráva by měla odpovídat na základní otázky *kdo, co, kde, kdy* a u delších zpráv *jak a proč*, dále by měla zachovávat přesnost, úplnost, spolehlivost, včasnost a citovou neutrálnost, dodržovat jednotu místa, času a děje. B. Osvaldová (2001) uvádí následující druhy novinových zpráv:

a) **Denička** je typ novinové zprávy, přinášející základní informace o aktuální události, minimálním počtem slov odpovídá na základní otázky *kdo, co, kde, kdy*. Většinou nestojí na novinové stránce samostatně, je řazena do rubrik, kde první tři až pět slov bývá vyznačeno jiným typem písma (např. tučně) a nahrazuje titulek. V tisku se bezprostředně váže k události, která se stala maximálně předcházející den.

b) **Noticka (krátká zpráva)** je odvozena od latinského slova *notatio*, což se zde překládá jako poznámka. Jde o druh denní drobné zprávy o událostech a jevech, které nejsou nijak významné. Začala se objevovat se vznikem novin, ale dnes se samostatně používá málokdy.

c) **Lokálka** ve svém názvu obsahuje latinský kmen *loco* ve významu místo, na místě, místní. Je to modifikace deničky, drobná zpráva, která má omezený obsah i dosah, přináší jen základní informace a také bývá umíst'ována do rubrik. Je součástí regionální žurnalistiky.

d) **Fleš** je název odvozený z anglického *flash – blesk, záblesk*. Je to první, stručná a jen několikaslavná klíčová agenturní informace o mimořádně aktuální události. Ačkoli podrobnosti ještě nejsou známy, sama událost je natolik důležitá, že s jejím uveřejněním nelze čekat, redakce se pak v dalším vydání k události vrátí a zaktualizuje a doplní ověřená fakta.

e) **Jednosloupek** je redakční název pro takto zalomenou **rozsáhlejší zprávu**, odpovídající (kromě čtyř základních otázek) také na otázky *jak* a *proč*. Zpráva má vlastní titulek a zpravidla i domicil (= zeměpisné označení místa, v němž došlo k popisované události, anebo jiné místní označení, často oblasti zpracování nebo odeslání zprávy), bývá zalamována samostatně. Je to nejběžněji a nejčastěji užívaná podoba informace, která tvoří základ zpravodajských stran novin. Tematicky je téměř neomezená, od zahraniční a domácí politiky přes regionální informace, ekonomiku, kulturu po sport.

f) **Skládaná zpráva** shrnuje několik informací k jednomu tématu, které se editorovi sejdou buď od agentur, nebo vlastních korespondentů. Namísto publikování několika různých zpráv je vytvořen souborný text, který je opatřen společným titulkem a mezititulky, doplněn obrázkem, grafem nebo fotografií.

g) **Dialogizovaná zpráva** označuje útvar, kde se střídají otázky a odpovědi. Zachycuje vlastní průběh získávání informace, kdy se novinář ptá a zaznamenává odpovědi dotazovaného přímo, aniž by je parafrázoval do svého zpravodajského textu, někdy se této formě říká mikrointerview. Oživuje zpravodajskou část novin nejen obsahově, ale také graficky (např. použitím fotografie dotazovaného).

Oznámení dalším útvarem zpravodajského stylu, má podobné charakteristické rysy jako zpráva, ale seznamuje s událostí, která teprve proběhne. Pro oznámení jsou nezbytné údaje o akci, tzn. název akce, místo a čas konání. Oznámení, které vybízí k účasti na oznamované akci, označujeme jako **výzvu**.

Inzerát představuje jeden z nejkratších zpravodajských publicistických útvarů, má sklon k modelovému vyjadřování jak ve stylizaci, tak v jednoduché kompozici. Název pochází z latinského slova *inseratur* = ať se vloží. „V české praxi je inzerát chápán jako reklamní sdělení publikované především v tištěných médiích a v užším pojetí zahrnuje pouze tzv. řádkovou inzerci, zatímco plošné inzeráty jsou vztahovány k širšímu, zastřešujícímu pojmu reklama.“ (Osvaldová 1999: 83)

Komuniké (z francouzského slova *communiquer* = sdělit, oznámit) je text, jehož pramenem jsou oficiální místa, bývá zprostředkován tiskovou agenturou. Mezi druhy komuniké patří např. nóta, usnesení, prohlášení. Stavba komuniké bývá ustálená, jazyk úřední a obsahem jsou zásadní vnitro- a zahraničněpolitické události, úřední nebo diplomatická jednání, mezinárodní dohody, prohlášení vlád, prohlášení státních institucí

apod. Komuniké má větší rozsah než oznámení, má propracovanější stylizaci s vyšší mírou intelektualizace textu.

Publicistický referát se od odborného referátu odlišuje od odborného referátu nejen výběrem výrazových prostředků, ale především svým základním funkčním zaměřením a cílem, který spočívá v úplném přiblížení skutečnosti, o níž informujeme. „Ustálenost v kompozici vede k tomuto schématu: Po základních údajích o předmětu komunikace přistupuje komunikant k vystižení celé události, včetně jejího významu a přínosu.“ (Čechová 1997: 196) V publicistickém referátu jsou užity informační, popisný, výkladový a popř. vyprávěcí slohové postupy.

Reportáž (z latinského *reporto* = zprávu přinést, hlásiti; anglicky *report* = zpráva; francouzsky *reportage* = rozvinutí zprávy) stojí mezi zpravodajskými a publicistickými (tj. analytickými) útvary. Má informativní funkci jako zpravodajské útvary, ale styl reportáže může být výrazně analytický, taktéž mívá charakter investigativní žurnalistiky. Reportáž přináší přímé svědectví o určité události, popisuje fakta, ke kterým vyjadřuje i autorův postoj. „Reportér pozoruje a popisuje, hledá souvislosti příběhu, děj ztvárňuje prostřednictvím jednajících osob. V reportáži jde o nejsubjektivnější podobu publicistického vyjádření, v níž existují různé kompoziční postupy.“ (Osvaldová 1999: 154 – 155) Za specifický druh reportážní tvorby považujeme **feature**, který se jako druh publicistického textu snaží získat jedinečná fakta z archivů, odborných pramenů či vlastního pozorování a skládá zevrubný obraz konkrétní události se všemi možnými dopady na veřejnost.

1. 3. 2 ANALYTICKÝ STYL (PUBLICISTICKÝ STYL V UŽŠÍM SMYSLU)

Analytické texty jsou vedle zpráv pro publicistický styl nejcharakterističtější. Informace v této sféře jsou analyzované, komentované a hodnocené. Těžištěm analytických textů je persvazivní funkce neboli přesvědčovací, získávací, ovlivňovací, formativní. K tomuto žánru řadíme následující útvary:

Úvodník, též editorial je mimo zpráv nejtypičtější pro publicistickou komunikaci. Přináší nová fakta o události, o níž už základní informace proběhla, nebo se týkají nejaktuálnější události doby. Informace dále vysvětluje a doplňuje o stanovisko ve snaze ovlivnit čtenáře. „Úvodník zaujímá zásadní (někdy morální) stanovisko k nějakému aktuálnímu problému, vyjadřuje stanovisko listu, vedení redakce nebo

vydavatele.“ (Osvaldová 1999: 196) V novinách, které patří politickým stranám, odpovídá také stranickému politickému programu. Ve svých počátcích (v 19. století) byl úvodník programovým prohlášením redakce, kterým se vyjadřovala především k obrozeneckým snahám s cílem vychovávat. „Vývoj úvodníku je spojen s uvolněním cenzury a vznikem spektra politických stran. Jako dennodenní nástroj politického boje byl úvodník používán v meziválečném období a ještě více po roce 1945. Se změnami v české společnosti i žurnalistice po roce 1989 se přestává úvodník ve většině deníků objevovat vůbec, v časopisech jeho místo přebírá tzv. editorial – v ich formě psaná promluva šéfredaktora ke čtenářům s informacemi o obsahu čísla, mísící prvky úvodníku, komentáře, ale také otevřeného dopisu.“ (Osvaldová 1999: 196 – 198)

Komentář (z latinského *commentarius* = zápis, záznam, deník, souvislé poznámky, vysvětlivky) doprovází zpravodajství, měly by především napomoci orientovat se ve zpravodajské a názorové rozrůzněnosti. „Měly by také přispívat k utváření politického názoru a ke kontrole mocenských struktur.“ (Ruß-Mohl, Bakičová 2005: 58) Komentář zveřejňuje postoj k obsahu komunikace.

Glosa (z řečtiny *glóssa* = jazyk, řeč) je drobná zpráva a komentující poznámka k vzniklé situaci nebo události se svérázným publicistickým akcentem. Autor komentuje událost často ironicky až sarkasticky, metaforicky, vtipně a s pointou. Autory glos bývají často externí publicisté.

Posudek je odborné stanovisko či vyjádření, ale popularizací odborných poznatků a snahou o publicitu vede k přizpůsobování tohoto útvaru k publicistickým stylovým normám.

Recenze (z latiny *re-censeo* = přehlížet, posuzovat, uvažovat) je shrnující zhodnocení, které má za úkol informovat a představit veřejnosti dílo (knihu, film, výstavu atd.) v hlavních rysech. Recenze nemá příliš velký rozsah, a proto se soustřeďuje pouze na hodnocení výrazně kladných či výrazně záporných hodnot. Recenzenti tvoří dnes v novinách základ kulturních rubrik.

Kritika (z řečtiny *kriteion* = posuzovat) je útvar vyjadřující názor na dílo, posuzující jeho hodnoty. „Kritika jako publicistický útvar je velmi podobná recenzi, má však větší rozsah, nahlíží na kritizovaný produkt z více úhlů pohledu a snaží se nejen o informaci, ale i o pomoc při pochopení vzniklého díla.“ (Osvaldová 1999: 95)

Projev, proslov mají své místo v rétorice, ale v současné publicistice se s nimi také setkáváme.

Diskuze (z latiny *discutio* = rozrážet, přetřásat, probírat, vyšetřovat, odvracet) je uvažování a rokování o něčem z různých stanovisek, společné zjišťování různých mínění o téže věci. V tisku diskuze představuje písemnou konfrontaci několika názorů otištěných postupně nebo zároveň.

Debata (francouzsky *débat* = rokování, debata) je rozprava, rozhovor na určité téma, původně probíhající podle určitých pravidel za dozoru a řízení předsedajícího.

Polemika (z řečtiny doslova válka) je vědecký, literární, žurnalistický a jiný spor, také bojovný článek nebo pojednání, jehož autor hájí své stanovisko proti odpůrcům. Polemika vzniká zpravidla jako ohlas a prudká reakce na uveřejněný materiál nebo názor.

Interview (anglicky schůzka, rozhovor, původně z francouzského *entrevoir*, přeneseného do angličtiny jako *inter* a *view*) plní sdělnou, uvědomovací a získávací funkci publicistického útvaru. Interview je v médiích častý uplatňovaný druh; dialog otázek a odpovědí, v němž partneři na rozdíl od diskuze mají jasně stanovené role tazatele a odpovídajícího. Dotazovaná osoba je veřejně známá nebo vyniká v nějakém oboru, jejíž názory zaujmou recipienty. Rozhovor podněcuje novinář, který volí téma, klade otázky, zachycuje atmosféru setkání a osobitost zpovídaného, zaznamenává a zpracovává odpovědi a vtiskuje záznamu svou představu. „Vzhledem k tomu, že tištěná interview jsou zpravidla velmi krácená a upravovaná, je běžné nechat redigovanou verzi rozhovoru ještě jednou odsouhlasit, tedy autorizovat.“ (Ruß-Mohl, Bakičová 2005: 63) K. Štorkán (1980) uvádí pojem *styl interview* a rozumí tím nejen užití jazykových prostředků, ale také způsob, jakým myslíme. Styl se projevuje ve způsobu kladení otázek a jejich záznamu, poznáme jej i na slovníku autora, ve frekvenci určitých výrazů a expozici interview.

1. 3. 3 PUBLICISTICKÝ STYL BELETRISTICKÝ

Beletristické texty stojí na pomezí funkčního stylu publicistického a uměleckého. Do popředí vystupuje subjektivní styl autora textů. Příznačné pro beletristické texty je užívání množství metafor, metonymií, synekdoch, personifikací a jiných jazykových

prostředků typických pro uměleckou literaturu, tyto texty tedy plní nejen informativní, ale také estetickou funkci. Mezi beletristické texty patří následující útvary:

Fejeton (francouzsky *feuilleton* = lístek) je chápán jako specifický publicistický žánr, neboť se v něm prolíná několik slohových postupů, např. vypravování nebo úvaha. K. Štorkán (1980) vidí příbuznost s ostatními publicistickými žánry v tom, že fejeton je zpravidla založen na konkrétním faktu, je faktem zdůvodněn a odráží se v něm určité společensky významné jevy. Správný fejeton graduje do pointy, využívá ironie i sarkasmu. Fejetony píše většinou zkušení a erudovaní redaktori nebo externí spolupracovníci včetně spisovatelů. „Současná dynamická žurnalistická praxe s důrazem na faktografičnost odsunula fejeton na okraj zájmu autorů i čtenářů a vytlačila ho z denního tisku do týdenních příloh a časopisů s delší periodicitou.“ (Osvaldová 1999: 61)

Sloupek je jediný ze škály publicistických útvarů, který vznikl na objednávku, když chtěl šéfredaktor Lidových novin Arnošt Heinrich na počátku 20. let 20. století obohatit výrazové pojetí uznávaného deníku. Sloupek stojí na vtipném anekdotickém nápadu, podnětem je zážitek či pozorování, jež se snaží bezprostředně a s vtipem dovést ke zevšeobecnění. Rozsahem je na rozdíl od fejetonu limitován jedním sloupcem, je aktuálnější, stručnější a konkrétnější.

Črta stojí na rozhraní publicistiky a literatury, zaznamenává subjektivní prožitek autora, kdy cílem je literárními výrazovými prostředky zachytit určitou mezní situaci, do níž se autor dostal a zároveň se stal i jejím hlavním hrdinou. „Česká črta má kořeny v národním obrození, kde mimo informační a umělecké role plnila také funkci osvětovou a emancipační; autory črt bývali spisovatelé a básníci, kteří jejím prostřednictvím vstupovali do literatury, nebo novináři, kteří tak realizovali své literární ambice.“ (Osvaldová 1999: 41) Obsahem črty jsou silné zážitky, setkání s výjimečnými lidmi, nezapomenutelné vzpomínky.

Publicistická reportáž s prvky uměleckého stylu řadíme k beletristickému stylu, jde o líčení skutečnosti, jejímž je autor svědkem.

Medailon (francouzsky *médailon* = oválný přívěšek na náhrdelníku s vyobrazením tváře) je portrét osobnosti, subjektivně laděný, charakterizuje vybranou osobnost, uvádí základní biografické údaje. Klasickými autory medailonu byli Jan Neruda, Jakub Arbes, F. X. Šalda, Eduard Bass, František Langer.

2. HISTORIE KOMUNISTICKÉ ÉRY

Československo roku 1945 osvobodila převážně sovětská vojska, to velmi ovlivnilo výsledek 1. parlamentních voleb v květnu 1946, kdy komunisté obdrželi většinu hlasů a postupně se tak zmocňovali nejdůležitějších státních pozic

Komunistický puč, který byl dovršen 25. února 1948, vedl k převzetí veškeré moci Komunistické strany Československa. Komunisté tak začali budovat totalitní politický systém, ve kterém rozhodovala jen úzká skupina nejvyšších stranických funkcionářů, prezidentem byl zvolen K. Gottwald. „Komunisté se postarali různými represivními opatřeními o bezohlednou likvidaci zbylé opozice. Byly zřízeny tábory nucené práce, nezákonnosti, včetně brutálního fyzického a psychického násilí, se staly za pomoci sovětských poradců běžnou součástí postupu bezpečnostních složek i justice.“ (Lexikon vědomostí 2008: 45) Projevem odporu k režimu se stala masová emigrace. Internetová encyklopedie Wikipedie uvádí změny, ke kterým došlo v hospodářství – po vzoru sovětského svazu se začalo s centrálním budováním. V roce 1949 byla vyhlášena 1. pětiletka, která znamenala rozvoj těžkého průmyslu na úkor spotřebního.

Režim okamžitě likvidoval odpůrce, náboženské představitele i nekomunistickou inteligenci.

Po smrti Klementa Gottwalda roku 1953 se novým prezidentem stal Antonín Zápotocký, který neblaze proslul neblahou měnovou reformou a následnými krvavě potlačovanými nepokoji.

Krátké období uvolnění v Sovětském svazu vedlo i k uvolnění v ČSSR a k Pražskému jaru v roce 1968. Naděje na „socialismus s lidskou tvář“ byly však rázně potlačeny invází vojsk států Varšavské smlouvy, oficiálně nazvanou „bratrská internacionální pomoc“.

Na protest proti cenzuře a proti počínající normalizaci obětovali svůj život roku 1969 Jan Palach a Jan Zajíc. S nástupem Gustáva Husáka do čela KSČ nastalo definitivně období utužení režimu, tzv. normalizace.

Petiční akcie Charta 77 kritizovala politickou a státní moc, poukazovala na porušování lidských práv, a tím vyvolala ostrou reakci režimu.

Postupné politické a hospodářské změny v Sovětském svazu vedly k uvolňování poměrů v zemích sovětského bloku, avšak čsl. komunistický režim se jim zarytě bránil.

Brutální policejní zásah 17. 11. 1989 na Národní třídě v Praze proti studentské manifestaci k 50. výročí uzavření českých vysokých škol vedl ke svržení režimu a nástupu nové demokratické společnosti. Novým prezidentem byl zvolen Václav Havel.

2. 1 RUDÉ PRÁVO JAKO NÁSTROJ KSČ

„*Rudé právo* byl deník a ústřední tiskový orgán Komunistické strany Československa, který hrál důležitou roli v propagandě režimu. Deník byl založen roku 1920, když došlo k rozkolu mezi českými sociálními demokraty a komunisty. Noviny vycházely i během druhé světové války v ilegilitě. Po roce 1960 vycházelo *Rudé právo* také ve slovenské mutaci, a to vedle dalších slovenských komunistických novin *Pravda*.“ (Wikipedie, 2013 [online])

Komunistický režim přinesl změny i do redakcí novin. Mění se podoba *Rudého práva*, byli přijímáni mladí novináři, kteří často pocházeli z dělnických řad nebo ze stranické práce. Do *Rudého práva* také přispívají další osobnosti z veřejného a politického života. „Na stránkách listu vystupují přední straničtí činitelé, slovo dostávají novátoři, hrdinové socialistické práce, mistři svého oboru, vědci, vynálezci, přední kulturní pracovníci, umělci, spisovatelé.“ (Douděra 1980: 177) Působí zde například Zdeněk Nejedlý, S. K. Neumann, Ivan Olbracht, Vítězslav Nezval, Marie Majerová, Marie Pujmanová, E. F. Burian, Jarmila Glazarová, Konstantin Biebl, Jan Drda, František Hrubín, František Halas a další.

Redaktoři *Rudého práva* se stali podporovateli budovatelské práce, kulturní revoluce i výchovy socialistického člověka. Popularizovali práci JZD, navštěvovali závody a stavby, fáráli do dolů a informovali svým svědectvím čtenáře o rozvoji společnosti.

Roku 1955 vydává ÚV KSČ usnesení „*O práci redakce Rudého práva*“, ve kterém ukládá podmínky k zaujmutí pozice *Rudého práva*, jakožto účinného bojového nástroje strany. Rudému právu určuje, aby zvyšovalo uvědomělost, pracovní aktivitu a bojovou připravenost lidu.

Reportéři *Rudého práva* přináší ve svých textech statě o socialistických vztazích, pracovní morálce, polemizují, komentují dění v zemi.

V roce 1968 vznikají v redakci rozpory, byla vytvořena iluze o tzv. československém modelu socialismu.

„Noviny byly za svoji činnost režimem oceněny třemi řády, Řádem Klementa Gottwalda (1970), Řádem republiky (1955) a Řádem Vítězného února (1973).“ (Wikipedie, 2013 [online])

V letech 1948 – 1989 mělo *Rudé právo* nejvyšší náklad a zásadně se podílelo na roli v ideologické propagandě.

2. 1. 1 STRUKTURA DENÍKU

Po celou svou éru měl deník svůj název *RUDÉ PRÁVO* psaný velkými tiskacími písmeny a stálou grafickou podobou typu písma. Nad názvem stálo heslo psané kurzívou *Proletáři všech zemí, spojte se!* a pod ním podtitul **ÚSTŘEDNÍ ORGÁN KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA.**

50. léta

Na začátku 50. let se vedle názvu objevovalo okénko buď s obsahem listu, nebo s propagandistickými hesly (*At' žije I. máj, přehlídka úspěchů budovatelské práce československého lidu!* 29. 4. 1951), nebo s myšlenkami, vzkazy a názory tehdy významných lidí (*Ideologická práce strany musí sehrát důležitou úlohu při očišťování vědomí lidí od přežitků kapitalismu, od předsudků a škodlivých tradic staré společnosti...G. M. Malenkov. 11. 10. 1952*), (*At' žije praporečník míru a družby národů celého světa, náš učitel a nejlepší přítel – veliký STALIN. 7. 11. 1952*), (*Kupředu československá úderná brigádo světového pokroku a demokracie, kupředu za splnění pětiletého plánu, za světový mír! Klement Gottwald. 2. 1. 1953*)

Vydání ve všední dny mělo 4 – 6 – 8 stran (neděle) a stálo 1,50 Kčs, nedělní číslo 2,50 Kč, neboť bylo nejobsáhlejší z celého týdne. První strana patřila vždy nejaktuálnějším zprávám národní politické scény, hospodářským politice či zemědělským plánům. Druhá strana se věnovala informacím ze zahraničí, taktéž většinou z politiky. Na třetí straně byly opět zprávy z aktuálního dění, na čtvrté se objevovaly informace z regionů a sportu.

V neděli se čtvrtá strana věnovala různým zájmovým kroužkům, informovala, čím se zabývají a co připravují (*Mám rád naše pionýrské schůzky. Čtete si tu z knih a časopisů a mluvíme o pionýrech v SSSR. Nacvičujeme písně, recitujeme a učíme se národním tancům. 1. 4. 1951*). Pátá strana patřila kultuře a informacím z umělecké

oblasti. Na šesté straně jsme mohli nalézt množství různorodých inzerátů a reklam. Sedmá strana otiskovala dopisy čtenářů a osmá se věnovala regionálnímu zpravodajství. V polovině 50. let Rudé právo stálo 30 haléřů (v neděli 50 hal.) za výtisk, zahraniční informace se přesunuly na třetí stranu (někdy taktéž na poslední stranu s rubrikou **Krátce ze světa**).

Koncem 50. let se přestalo objevovat vedle názvu okénko s agitačními výroky, noviny dostaly sloupkovou podobu, na předposlední stránce vznikla rubrika **Na okraj dne**, která byla založena na publicistických reportážích („*U nás na Hořovicu se nikdy tolik neukládaly peníze do spořitelny jako teď!*“ – *jsem zaslechl a pak už nebylo těžké seznámit se s ředitelem pobočky Státní spořitelny v Hořovicích. Vytáhl z aktovky statistiku a nechal mluvit čísla. 2. 4. 1958*)

60. léta

První strana se stále věnovala národním událostem, přibyla však nepravidelná rubrika **Ze země Sovětů**, která v krátkých zprávách informovala o dění v SSSR (*Na svazích altajského hřebenu v Kirgizii byla objevena ložiska bauxitu vhodného pro průmyslovou těžbu. 7. 1. 1963*). Na druhé straně vznikla rubrika **Krátce z domova**, jež v několika málo větách podávala informace o regionálním dění. (*Mateřskou školu pro děti svých zaměstnanců vybudoval n. p. Motorpal v Jihlavě ve Vrchlického ulici. Svým rozsahem a vybavením se řadí mezi nejlepší zařízení tohoto druhu v Jihlavě. 4. 1. 1961*). Třetí strana přinášela v rubrice **Kultura** informace z uměleckého prostředí, stručné zpravodajství ze světa podávala rubrika **24 hodin(y) v zahraničí** (*Norská horolezecká expedice dosáhla na svahu himálajské hory Tirich Mir výšky 6400 metrů. 19. 7. 1964*).

Dále pak nepravidelně vycházely rubriky: **Dopisy našich čtenářů**, zde se čtenáři vyjadřovali k aktuálním problémům svých obcí, měst a práce. Navrhovali, kritizovali, polemizovali a psali sem své názory (*Pracovní smlouvu podepsal natrvalo, ale sotvaže mu byl přidělen závodní byt, začal meškat směny. Rozčiluje se čtenářka kvůli svému nezodpovědnému kolegovi. 5. 1. 1963*). **K článkům v Rudém právu**, tato rubrika se vracela k článkům, které vyšly v předešlých číslech, přinášela nová fakta. **Krátce ze sportu**, **Z domácího sportu**, **Sportovní zajímavosti ze zahraničí**, tyto rubriky informovaly o domácích i zahraničních závodech, výsledcích, úspěších ve sportovních utkáních. **Kulturní informace** byla menší podrubrika s drobnými kulturními zprávami z domova i ze světa. Rubrika **Lidé naší doby** přinášela medailony známých i

obyčejných lidí. **Okénko zajímavosti** se zprávami z průmyslového odvětví. **Předpověď počasí, Rozhlas, Televize, Zajímavosti ze světa.**

Na konci 60. let stálo Rudé právo 40 haléřů a v listu přibyly rubriky: **Z černé kroniky** o úrazech, nehodách a požárech. **Komentujeme osobnost a dnešek**, kde redaktoři uveřejňovali svůj postoj k aktuálním otázkám doby (*Otevřeně je třeba říci, že nelze dále tento proces zdržovat. Do čela musí jít tedy lidé zásadoví, energičtí, obdařeni důvěrou lidu a reprezentující progresivní politické skupiny naší společnosti. 1. 4. 1968*). **Tělovýchova a sport.** Rubrika **Světlem kultury a umění** přinášela informace o regionálním kulturním dění. (*Na desetidenní zájezd do Anglie odjíždějí koncem týdne starší členové pionýrského rozhlasového souboru Pírko z Brna. 28. 6. 1968*)

70. léta

Cena deníku stoupla na 50 haléřů (sobotní vydání je za 1,- Kčs). Novinkou je sobotní příloha **Haló sobota**, která přinášela zábavu (křížovky, hřebenovky, rébusy, vtipy), zajímavosti z historie (*Historie a současnost cihly. 10. 1. 1970*), zajímavosti ze světa (*Ve spojených státech objevili nový uklidňující prostředek: rybičky v akváriu. Jsou prý schopny uvolnit a uklidnit pocuchané lidské nervy. 10. 1. 1970*), rarity, soutěže, své místo v rubrice měla i reklama (*Kývací hračka – býček, semišové provedení barvy hnědá, černá a bílohnědá, velikost 18 cm, cena za býčka se čtyřlístkem je 33 Kčs, s fialkou 36 Kčs a s růží 37 Kčs. 21. 3. 1970*), recepty (název rubriky: **Specialita mistra Vrabce**), zahrádkářské tipy (název rubriky: **Zahradníkův rok**), tipy pro ženy, povídky, literární ukázky.

Nepřavidelně vycházely nové rubriky: **Potřebujete poradit? Informovali jsme se za vás**, v této rubrice redaktoři odpovídali na dotazy čtenářů, kteří se ptali na otázky z různých oborů, nejčastěji z právní sféry. **...a jaký je váš názor?** byla rubrika uveřejňující veřejné mínění občanů. **Dopis dne** od čtenářů, kteří se vyjadřovali k otázkám, které je znepokojovaly. Dopisy čtenářů s „problémy“ všedních dnů (*Sedím u krabice sušenek Spekulatorius. Jsou to moc dobré sušenky, křehké a kořeněné. Jakou práci asi měly dělnice v pečivárně, než připravily sladké kořeněné těsto a upekly chutné sušenky do barvy starého zlata. Jenže, nepřichází ta jejich práce nazmar? V krabici je asi čtvrtina sušenek celých. Ostatní jsou zpřelámané a dokonce rozdrolené do jemného písku. Snad by měli v závodě Opavia, dřív než sušenky nasypou do kovové krabice, obložit ji papírem, aby ležely pevně a neházely se. 19. 2. 1970*). **Světlem kultury** byla mini rubrika

s drobnými zprávami z umělecké sféry. Rubrika **Dálnopisem, poštou, telefonem** krátce informovala o méně závažných tématech (*Pivo z chmelového výtažku zkušebně vaří v Severočeských pivovarech. Ve výtažku jsou všechny chuťové a vonné látky, které při pouhém vaření chmelových šištic po starém způsobu nelze zcela vyloužit. 21. 2. 1970*). Rubrika **Kam za kulturou** přinášela čtenářům tipy na výstavy, divadla a další kulturní instituce a programy. **Droby z domova a z ciziny, Svět a čas** přinášely informace ze zahraničí. Rubrika **Komentujeme** přinášela komentáře redakce k aktuálním událostem v zemi. **Z reportérova zápisníku** byla rubrika, která přinášela krátké aktuální reportáže z domova.

Na konci 70. let přibyly rubriky: **Z poznámek našich zahraničních zpravodajů, Naše beseda. Slyšte, slyšte** byla rubrika s krátkými citáty, hesly, poznámkami zahraničních listů, nebo veřejných projevů (*„Tito vojáci,“ řekl jeden vysoký francouzský činitel o vojensko-doktrinářských teoriích generála Méryho... „když se jim povolí uzda, mají tendenci rychle přijímat mentalitu feudálů. Francouzský týdeník LE POINT. 3. 7. 1976*).

80. léta

Cena zůstala stejná na 50 haléřích. Přibyly rubriky: **Mezinárodní styky** s drobnými zprávami o našich mezinárodních vztazích (*Delegace Čs. svazu protifašistických bojovníků, vedená předsedou jeho federálního ÚV Františkem Mišejem, se v úterý vrátila z NSR. Projednala s Říšským svazem obětí války, invalidů a pozůstalých a Svazem pronásledovaných nacismem otázky vzájemné spolupráce. RP 1. 7. 1981*). **Sociální politika** přinášela články o sociálních otázkách doby. Rubrika **Řekli – napsali** otiskovala články ze světových médií (*Prohlubuje se spolupráce štvavých vysílaček „Svoboda“ a „Svobodná Evropa“ s rozhlasovými stanicemi NATO, zejména pokud jde o vysílání zaměřené do socialistických států, píše v úterním komentáři list SOVETSKAJA ROSSIJA. 1. 7. 1981*). **Hospodářská politika**. Opět se objevovala rubrika **Lidé naší doby** o životech a hlavně práci obyčejných lidí (*Když se Margarita Klimešová dověděla, že ve Figaru přijímají brigádnice na předvánoční kampaň, nasedla v Petržalce do autobusu a hned se rozjela do Bratislavy. Tak se ocitla uprostřed hromad bonbónů a čokolády, až jí z toho přecházel zrak. 10. 7. 1981*). **Naše recenze** o nově vyšlých knihách. **Strana a společnost** informovala o situaci ve KSČ a její spolupráci s městy a různými zájmovými organizacemi. V rubrice **Nad týdenní poštou** se redaktoři zabývají dopisy s názory svých čtenářů (*„A tak jsem také zaslechl rozhovor tří děvčat,“ píše Bohuslav Harašta z Vřesové. „Pokud se týká hmotných statků, vyplynulo z řeči, že*

mají všechno, a přesto jim něco chybělo: zájem rodičů o jejich školní práci, více vlivných slov a polaskání. „...Najít si chvíli, vzájemně se svěřit s problémy, všimnout si, čím mladý člověk žije...zdůrazňuje náš dopisovatel. 2. 7. 1984). Rubrika **Technický rozvoj a praxe** přinášela novinky ze světa technického pokroku, nových výzkumů a jejich praktického využívání. **Věda a výzkum** podávala zprávy z vědy různých oborů, na čem kdo pracuje, kdo co zkoumá a jaké vznikají nové metody. Vznikly nové rubriky **Školství** a **Životní prostředí**.

Stále vycházely rubriky: **Dopis dne**, **Naše beseda** (črty), **24 hodin v zahraničí**, **Poznámka**, **Zajímavosti ze světa**, **Dálnopisem**, **poštou**, **telefonem...**, **Předpověď počasí**, **Z černé kroniky**, **Světlem kultury**, **Dopisy čtenářů**, **Z reportérova zápisníku**, **Potřebujete poradit? Informovali jsme se za vás**. Zřídka se v novinách objevil také fejeton.

Sobotní příloha **Haló noviny** dostala novou grafickou podobu a vznikly nové rubriky: **Nad dopisy čtenářů**, **Svědectví a fakta**, **Věda a technika**, **Ze zahraničí**, **Host sedmé strany**, **On, ona, ono**, **Kosmík**, **Pro volnou chvíli**, **Společenská kronika** a poslední strany patřily inzerátům a reklamě.

2. 1. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU

Zemřel Egon Ervín Kisch: hlásal titulek zprávu o úmrtí věhlasného reportéra. „Včera v 13.45 hod zemřel v pražské Všeobecné nemocnici, kam byl převezen před týdnem, spisovatel, novinář a jeden z nejčelnějších bojovníků proti fašismu, soudruh Egon Ervín Kisch. Kisch byl spisovatel revolucionář. Vzdělán hlubokými marxistickými vědomostmi dovedl vidět události v jejich skutečné podobě a dovedl ostře a plasticky vykreslit jak nový svět socialistického vítězství, tak i brutální kapitalistický systém.“ (1. 4. 1948)

V Měsíci československo-sovětského přátelství upevníme přátelství a bratrství se sovětským lidem: „V Měsíci čs.-sovětského přátelství budou mít víc než kdy jindy družstevníci možnost seznámit se sovětskými zkušenostmi v zemědělství. Jak jsou tyto zkušenosti pro nás cenné, může být příkladem naše JZD. (19. 11. 1952)

Soudruh Klement Gottwald a naše strana: „Veliké, přetěžké neštěstí dolehlo na nás. Krátce po úmrtí geniálního vůdce pracujících celého světa, všemi milovaného Stalina,

odešel drahý otec a učitel našich národů, vůdce našeho pracujícího lidu, náš nejlepší a nejvěrnější žák Lenina a Stalina soudruh Klement Gottwald.“ (17. 3. 1953)

K dalšímu rozmachu socialistického průmyslu: „Historický krok, který v těchto dnech podnikla naše strana a vláda, je velkým úspěchem naší dělnické třídy a všeho pracujícího lidu v boji za mír a socialismus, v boji za omezení a vytlačení kapitalistických živlů z našeho hospodářství.“ (měnová reforma, 2. 6. 1953)
Kapitalistické živly spolu s buržoazními živly byly v padesátých letech velmi frekventovanými výrazy pro negativní označení nepřátel socialismu.

Náš lid stojí pevně za jednáním varšavské konference: „V těchto dnech sledují všichni občané naší vlasti s velkým zájmem jednání a rozhodnutí varšavské konference zemí tábora míru. Tisíce agitátorů v závodech, ve městech a vesnicích, na besedách, schůzích a shromážděních osvětlují význam i poslání varšavské konference.“ (podepsání Varšavské smlouvy, 14. 5. 1955)

Národní shromáždění volí presidenta republiky: „Starobylý Vladislavský sál pražského Hradu, jeden z nejkrásnějších klenotů pozdní gotiky... Zde se v úterý před polednem shromáždili poslanci Národního shromáždění, aby zvolili nového presidenta republiky.“ (prezidentem A. Novotný, 20. 11. 1957)

Nezaměstnanost jde na Západě v patách pracujících: Milióny lidí hledají marně práci: „Nezaměstnanost na Západě ohrožuje každého pracujícího. Nikdo před ní není jist. Právo na práci je zákonitostmi kapitalistického řádu zašlapováno do prachu.“ (26. 3. 1958)

U žita rozhoduje každá hodina: „V svolání vlády se jasně poukazuje na urychlení podzimních prací, aby se tak zamezilo velkým ztrátám. Stále ještě nemůžeme být spokojeni s průběhem set'ové orby, setí ozimů, především žita, a v neposlední řadě i se sklizní cukrovky“ (16. 10. 1959)

Velké hnutí pracujících za socialistický způsob práce a života: „Na 320 000 účastníků hnutí brigád socialistické práce i mnoho ostatních pracujících v poslední době stále více upíná pozornost k první státní konferenci brigád, jež se v Praze sejde již ve čtvrtek.“ (18. 1. 1961)

Cesta ke zvýšení a zhospodárnění výroby: „Ve všech závodech byly uzavřeny cenné závazky na počest XII. sjezdu KSČ. Aby byly splněny a projevíly se v plnění a

překračování plánů ve všech důležitých ukazatelích, třeba soutěž pravidelně kontrolovat a hodnotit.“ (10. 2. 1962)

Plnou podporu socialistickému soutěžení: „Zima ještě neskončila, ale lidé již s plnou vervou dohánějí ztráty, které nám způsobila. Příkladem jsou mladí havíři z Dolu Doubrava v OKR, kteří v dopise ústřednímu výboru KSČ píší: Jsme plně připraveni zajistit rovnoměrné plnění a překračování stanovených úkolů a snížit tak manko našeho ostravsko-karvinského revíru.“ (28. 2. 1963)

Žňový ruch na polích: „Žňové práce soustřeďují v těchto dnech pozornost zemědělců i řídicích orgánů. Hlavním úkolem je sklizeň beze ztrát. Letos jde nejen o zrna, ale i o rychlý úklid slámy a další polní práce.“ (8. 8. 1964)

Zítřejší společně do májových průvodů: „Svátek práce si snad nikdo u nás nedovede představit bez průvodů s vlajicemi rudými prapory a transparenty, vyjadřujícími solidaritu s pracujícími na celém světě. A také ne bez břeskných zvuků dechovky, zpěvu a tance.“ (30. 4. 1966)

Předsednictvo ústředního výboru KSČ k prohlášení Dva tisíce slov: „Komunistická strana jasně vystoupí proti jakýmkoli pokusům uskutečňovat výzvy prohlášení, směřující k vytváření různých výborů nebo komisí s politickými funkcemi a cíli mimo soustavu Národní fronty, politického systému naší společnosti.“ (29. 6. 1968)

Socialistická kultura bez uměleckých svazů, ale s tvůrci: „V den 52. výročí VŘSR pozval ministr kultury ČSR dr. M. Brůžek, CSc., na poradu několik desítek předních umělců a vědců. Sdělil jim, že v uplynulé době měl dílčí porady s kulturními pracovníky i s funkcionáři uměleckých svazů. Zjistil přitom, že umělecké svazy nejsou s to ještě ani dnes zkorigovat některé svoje nesprávné názory, svá nesprávná, dokonce protistátní stanoviska. Neuznávají řídicí funkci státu v oblasti kultury.“ (8. 1. 1969)

Všestranné úsilí o mír – základ politiky SSSR: „Za uplynulých 60 let prošel sovětský lid pod vedením komunistické strany cestu, na niž jsme právem hrdi.“ (7. 6. 1977)

Srdečné pozvání na slavnost. Lidová veselice a manifestace bojových tradic: „V sobotu a neděli bude rozsáhlý areál pražského Parku kultury a oddechu Julia Fučíka patřit tradiční Slavnosti Rudého práva, jíž vyvrcholí i letošní oslavy Dne tisku, rozhlasu a televize.“ (18. 9. 1982)

2. 2 LIDOVÉ NOVINY V NEMILOSTI REŽIMU

Deník byl založen roku 1893 v Brně novinářem a politikem Adolfem Stránským, stal se nástupcem Moravských listů, které byly na popud T. G. Masaryka přejmenovány na *Lidové noviny*. Do 2. světové války byly považovány za vysoce seriózní deník.

V srpnu 1945 odešel z šéfredaktorské pozice Eduard Bass a jeho nástupcem se stal Ferdinand Peroutka, který se kvůli svým názorům dostal do konfliktu s komunisty, jejichž nevole vygradovala v roce 1948, kdy byl z pozice sesazen a vyloučen ze Syndikátu českých spisovatelů. Jeho nástupcem se stal Jan Drda a pro *Lidové noviny* tím začalo období nesvobody. „Ti, kteří byli spojeni s Peroutkou a neemigrovali, většinou končili v komunistických lágrech.“ (Wikipedia, 2013 [online]) *Lidové noviny* musely psát chvály na Stalina a Klementa Gottwalda. Jan Drda však svým hospodařením noviny zadlužil, a kvůli tomu vyšly 8. února 1952 naposled.

V roce 1968 vzešlo na zasedání výboru Svazu československých spisovatelů usnesení, že se *Lidové noviny* budou znovu vydávat. „Avšak dříve než mohly práce na Lidových novinách překročit své zárodečné stadium, přišel 21. Srpen a s ním i konec všech snů a nadějí.“ (Pernes 1993: 118)

Roku 1987 se chartisté Václav Havel a Ladislav Lis rozhodli vydávat časopis, Jiří Ruml proto navrhl, že by se mohly obnovit *Lidové noviny*. V lednu 1988 vyšlo první řádné s úvodníkem Václava Havla s názvem *Noviny jako škola*. Šéfredaktorem se stal Jiří Ruml a přispěvateli se stali Václav Havel, Jiří Dienstbier, Luboš Dobrovský, Ladislav Hejránek, Zdeněk Urbánek a další.

Samizdatové *Lidové noviny* žádaly o oficiální registraci, ale komunistický režim jim ji nikdy neudělil. Jiří Ruml byl zatčen, ale ani to nepřerušilo jejich vydávání „Už od prvních čísel vzbudily *Lidové noviny* zájem v zahraničí. Zmiňovaly se o nich *New York Times*, francouzský *Le Monde* jim dokonce věnoval celou stranu s výňatky. Pravidelně o nich referoval Hlas Ameriky, Svobodná Evropa a česká redakce BBC.“ (Wikipedia, 2013 [online])

Produkce redakce *Lidových novin* činila cca 350 kusů měsíčně, lidé pak toto množství zvýšili asi na 10 tisíc.

V září 1989 byl Jiří Ruml opět zatčen StB, která mu zabavila říjnové číslo připravené k rozmnožení. Jan Ruml vydání zrekonstruoval a nakonec se mu podařilo jej vydat. Po listopadové revoluci vyšlo první deníkové číslo obnovených *Lidových noviny* v dubnu 1990.

2. 2. 1 STRUKTURA DENÍKU

Konec 40. let

Lidové noviny měly pod názvem umístěn v levé části den a datum vydání, uprostřed podtitul LIST SYNDIKÁTU ČESKÝCH SPISOVATELŮ a v pravé části ročník a číslo vydání a cenu 1,50 Kčs (v neděli za 2,50 Kčs). Měly 4 – 6 a v neděli až 12 stran. Členění textu bylo po sloupcích.

Na první straně byly vedle aktuálních zpráv, uveřejňovány rozsáhlé komentáře a úvodníky, které svým stylem zasahovaly až do beletristické formy. Velmi často se objevovala na titulní straně ve spodní části báseň. Na druhé a třetí straně většinou pokračovaly zprávy z předchozí strany, stálá byla rubrika **Deset ze dne**, jež otiskovala části projevů státníků a významných lidí a také úryvky z jiných tiskovin (*V Novém Yorku byla uspořádána výstava dětských hraček, která je výmluvným důkazem „mírové“ výchovy v Americe. Jedna firma tu vystavila také „soupravu pro pokusy pro mladé atomové techniky“ a „miniaturní balíčky s uranem 235“.* 11. 1. 1949. Dnes ponecháváme v češtině originální název města *New York* a nepřekládáme jej jako gramatický kalk, jak je uvedeno v ukázce). Na druhé straně byly taktéž zprávy z regionů a ze světa. Na dalších stranách jsme se mohli setkat s rubrikami: **Denní zprávy** s drobnějšími zprávami z různých oblastí (*Den Mistra Jana Husi je letos zařazen do pořadu sletu 5. července na Staroměstském náměstí.* 1. 7. 1948, zajímavé je zde skloňování antroponyma *Hus*, v současné češtině pro něj v genitivu užíváme koncovku –a dle mužského vzoru *pán*), **Kulturní kronika**, **Tělesná výchova** se zprávami ze sportu (*Na tennisovém turnaji v Sao Paolo zvítězil drobný s Jihoafričanem Sturgesem nad dvojicí Viera – Morea 8:10, 8:6, 6:3, 6:3.* 6. 11. 1948. *Tennis* jako přejaté slovo v současné češtině píšeme již jako zdomácnělé jen s jedním *n*), **Národní hospodář** přinášel zprávy z oblasti průmyslu, obchodu, zemědělství, a to jak z domova, tak ze světa. Poslední strana obsahovala **Knižní novinky** s informacemi o právě vycházejících knihách, rubriku **Dnes a zítra**, která přinášela aktuální program divadel, koncertů a

dalších kulturních institucí, reklamu, inzerci a oznámení o úmrtí. *Malý oznamovatel* byla placená inzerce pro občany (*Jestliže jste se rozhodl prodati své známky, nelitujte cesty ke Kabešovi. Vyplatí se vám. Filatelie A. Kabeš. Praha XVI, Palackého 19. Stanice el. dráhy 15, 16, 18 a stanice trolejbusu. 10. 7. 1948. V 50. letech se ještě zřídka objevoval infinitiv slovesa zakončený koncovkou –ti, dnes považovanou za knižní*). *Programy pražských kin od pátku (určitého data)*. Rubrika *Školství* informovala o událostech v československých školách, o pedagogích, výzkumech a plánech (*Ministerstvo školství, věd a umění předplatilo gymnasiím a školám odborným literární měsíčník Nový život, ústřední orgán Svazu čs. spisovatelů. 27. 2. 1949*).

V sobotu vycházela rubrika *Týdenní rozhlášek*, kde v úvodu byla báseň a pod ní drobné zprávy z domova i ze světa (*Ministerstvo výživy rozhodlo, aby nemocní tuberkulosou v ambulantním léčení dostali zvláštní přídavek tvarohu. 31. 7. 1948*). Rubrika *Od neděle do neděle* přinášela týdenní program rozhlasových pořadů.

V neděli vycházelo rozsáhlejší vydání deníku s povídkou a rubrikou *Literární neděle* s recenzemi a literární kritikou. V neděli také vycházela rubrika *Lidové noviny dětem*, ve které byly naučné články, dětské povídky, básničky a hádanky. Nedělní vydání obsahovalo rubriku *Jazykové zákampí*, která se věnovala lingvistické problematice.

Začátek 50. let

Podtitul se mění na LIST SVAZU ČESKOSLOVENSKÝCH SPISOVATELŮ.

Ke stávajícím rubrikám přibýly: *Záběry ze dne s aktuálními zprávami*, *Čtenáři nám píší* s názory čtenářů, *Výzkumnictví* s novými poznatky vědy, stejně jako *Z vědeckého světa*, *Zemědělská politika*, *Diskutujeme*, *Kritika a bibliografie* s kritikami na literaturu a divadelní představení. Rubrika *Pět ze dne* (v neděli *Pět z týdne*) byla jen zkrácenou verzí *Deseti ze dne*, rubrika *Ze světa* se zpravodajstvím ze zahraničí. Rubrika *Kulturní informace*.

Nedělní rubrika *Literární neděle* se transformovala do přílohy *Kulturní neděle*, kam přispívali např. S. Neumann, V. Pekárek, J. Pilař, J. Putík, V. Řezáč a V. Závada. Mimo jiné obsahovala rubriku *Znáte Sovětský svaz?* s kvízovými otázkami, na které jim čtenáři posílali odpovědi (*Správně odpověděli na všech 10 otázek...Všem čtyřem posíláme po knize. 25. 11. 1951.*) V současné češtině bychom výraz *po knize* uvedli spíš v akuzativu *posíláme knihu* než v uváděném lokálu.

Rubrika *Lidové noviny dětem* se přejmenovala na *Lidové noviny pionýrům*. Nová rubrika *Čtenářská poradna* zodpovídala čtenářské dotazy z různých oblastí, nejčastěji z práva. Rubrika *Z českých krajů* přinášela regionální události.

Samizdatové Lidové noviny

První číslo samizdatových *Lidových novin* vyšlo v lednu 1988, předcházelo mu však nulté číslo ze září 1987. Samizdatové Lidovky byly měsíčník, měly cca 25 stran a formát A4. Obsahovaly rubriky: *Z domova*, *Komentář LN*, *Rozhovor LN*, *Justice*, *Ekologie*, *Hospodářství*, *Ze zahraničí*, *Kultura*, *Dokumenty*, *Reportáž LN*, *Jazykové zákampti*, *Listárna*, *Anketa LN*, *Kalendárium*, *Dopisy*. *Informace*. *Glosy*.

2. 2. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU

Plnou silou ožívá slovanské bratrství: „Velvyslanec Nikolaev, odevzdávaje pověřovací listiny, tlumočil panu presidentu upřímná a srdečná blahopřání presidia Velkého národního shromáždění bulharského k úspěchům Československé republiky a vzpomněl tradičních přátelských styků národů obou států...“ (30. 7. 1948) V politickém zpravodajství je celkem běžným jevem hromadění genitivních konstrukcí.

Pravda a licoměrnost: „Byly doby, kdy se zpátečníci za své názory nestyděli. Dnes i nejzarytější modlář zpátečnictví přemítá růženec upletený ze slov demokracie, svobod a mír. Toto ošklivost vzbuzující počínání se vyvrcholilo na letošním zasedání Spojených národů“ (22. 10. 1948)

Soulad sociální a výrobní politiky: „Zájem dělnické třídy, pracujících a celého národa je nerozlučně spojen s výrobními úspěchy, s naší pětiletkou. S tohoto hlediska je nutno posuzovat i úkoly nové sociální politiky...“ (15. 1. 1949) Ačkoli s genitivem se pojí předložky *s* i *z*, v současných publicistických textech nalezneme výraz *z hlediska* v převážné většině s předložkou *z*.

Dovršili jsme dílo Tyršovo: „Jednání v plenu zahájil velkým projevem jako zpravodaj posl. dr. Dolanský. Zdůraznil zejména, že mylně se tvrdí, že Tyršovo sokolství má být záležitostí nepolitickou. Sokolstvo vždy bylo a zůstalo organizací vrcholně politickou. Nejvyšší politické cíle, svobodu národa a lidu, vytyčil právě Tyrš. Za nejhorší, ba vražedný zločin, jaký možno páchat na národě, považoval Tyrš zpátečnictví, t. j. reakci. První u nás pojal úmysl vést všecek národ s pomocí tělovýchovy také k zvýšené

brannosti.“ (15. 7. 1949) Tvar slova *všecek* se dnes již objevuje zřídka, můžeme jej dokonce považovat za mírně příznakový.

Mládež získala Hronov: „Druhý den hronovského festivalu divadelních ochotníků měl opět slavnostní ráz. Ulice města byly zaplaveny mládeží vítězných souborů Soutěže tvořivosti mládeže, které se hronovského festivalu účastní těsně před svým odjezdem na Světový festival demokratické mládeže.“ (9. 8. 1949)

Zajišťujeme se zásobami proti neúrodě: „V Jihlavě se konal první sjezd pracovníků lidové správy, na kterém promluvil ministr vnitra V. Nosek. Zrušení lístků na základní potraviny, řekl, je velkým vítězstvím naší péče o lid, jímž srážíme v prach spekulativní plány těch nesvědomitých rolníků, kteří křečkovali a hleděli co nejméně odevzdat pro veřejné zásobení.“ (20. 9. 1949)

Se Sovětským svazem a již nikdy jinak!: „V neděli 9. října se vyvrcholily oslavy 5. výročí dukelských bojů slavnostním přenesením ostatků Neznámého bojovníka od Dukly z pantheonu Národního musea do mausolea Památníku osvobození na Žižkově.“ (11. 10. 1949)

Prací oslavil národ narozeniny hlavy státu: „President republiky Klement Gottwald změnil dosavadní tradici, když vyslovil přání, aby jeho střeďečních narozenin bylo vzpomenuto jen prací, aby tak bylo méně oslav a hlavní pozornost se soustředila na budovatelské úsilí, jak se pravilo v prohlášení předsednictva ústředního výboru KSČ. Pracující lid pochopil přání svého presidenta.“ (26. 11. 1949)

Stalinova díla ve sto jednom jazyku: Díla J. V. Stalina – velikého vůdce Všesvazové komunistické strany bolševiků, sovětského lidu a pracujících celého světa, jsou cenným příspěvkem do pokladnice marxisticko-leninské theorie. Stalinova díla mají nesmírný význam pro ideologickou a theoretickou přípravu kádrů a komunistickou výchovu pracujících SSSR. Stalinovy knihy se těší velmi široké populárnosti a lásce milionů sovětských lidí.“ (17. 12. 1949) Současná čeština píše slovo *theorie* zdomácněle *teorie*.

Národní umělec Jaroslav Kvapil mrtev: „President republiky Klement Gottwald vyslovil paní Zdeňce Rýdlové – Kvapilové soustrast ke skonu jejího chotě, národního umělce dr. Jaroslava Kvapila touto depeší...“ (11. 1. 1950) Tvar maskulina *mrtev* představuje typ jmenné deklinace adjektiv, která v současné češtině prezentuje spíše archaické vyjádření, nicméně v Lidových novinách v 50. letech nebyl tento způsob

skloňování adjektiv neobvyklý. Substantivum *skon* považujeme v dnešním jazyce za knižní výraz.

J. V. Stalin k některým otázkám jazykovědy: „Ve vašem článku je přesvědčivě ukázáno, že jazyk není ani základnou, ani nadstavbou. Odpověď: Samozřejmě, že jazyku jako společenskému jevu je vlastní to společné, co je vlastní všem společenským jevům včetně základny a nadstavby, a to: že slouží společnosti právě tak, jako jí slouží všechny ostatní společenské jevy, mezi nimi i základna a nadstavba. Ale tím se vlastně vyčerpává to společné, co je vlastní všem společenským jevům.“ (6. 7. 1950)

Všechny síly filmu do služeb boje za mír: „Letos se již po páté koná v Československu mezinárodní filmový festival jako přehlídka nových děl filmové tvorby a jako soutěž o prvenství ve filmovém umění. Těšíme se na tuto výjimečně vzácnou podívanou. Těšíme se, až uvidíme nová díla nejvyspělejšího filmového umění, nová díla sovětské filmové tvorby. Uvidíme nové velké, svrchovaně mohutné dílo režiséra Čiaureliho Pád Berlína, uvidíme kouzelně krásný a radostný film Kubánští kozáci neboli Veselý jarmark režiséra Pyrjeva...“ (18. 7. 1950) Přívlasky několikanásobné s pozitivním nábojem slova jsou pro totalitní publicistiku typické.

Stalin znamená svobodu a mír: „Schůzi Národního shromáždění, svolanou na den sedmdesátých prvních narozenin J. V. Stalina, zahájil předseda Národního shromáždění dr. O. John pozdravným projevem generalissimu Stalinovi, který všichni přítomní poslanci a poslankyně, členové užšího předsednictva..., vyslechli stojíce.“ (22. 12. 1950) *Stojíce*: Tvar přechodníku přítomného v plurálu; přechodníky vůbec byly hojně v Lidových novinách 50. let užívány.

Do boje za svět bez válek: „Před zahájením mírových manifestací, které se konaly ve třech největších sálech v Hradci Králové, vyzváněly po celém kraji půl hodiny zvony mírové poselství, ke všemu pracujícimu lidu v kraji.“ (26. 1. 1951)

Zvýšíme pracovní úsilí k zajištění míru: „Plenární zasedání Československého výboru obránců míru vytklo závažné úkoly všem československým obráncům míru. Tato usnesení se stala předmětem jednání rozšířených krajských výborů obránců míru, které zasedaly v sobotu a v neděli.“ (3. 4. 1951) Spojení *obránců míru* je užito v jedné větě dvakrát a objevuje se i ve větě následující, označila bych to jako stylisticky neobratné.

Udělení státních cen pobídkou k usilovnější budovatelské práci: „Byl to vzácný a nezapomenutelný pohled na shromážděné laureáty státních cen za rok 1951, kteří se

sešli ve středu 9. Května v Domě umělců, aby přijali čestné diplomy, stužky a odměny z rukou předsedy vlády Antonína Zápotockého. Po prvé v našich dějinách, ve výroční den našeho osvobození Sovětskou armádou se dostalo nejvyšších poct těm, kteří se svou prací a uměním tolik zasloužili o rozmach našeho hospodářského a kulturního života.“ (11. 5. 1951) Příslovečnou spřežku *poprvé* je možno psát oběma variantami, dnes se spíše užívá psaní dohromady.

Za pakt míru: „Příprava, průběh i výsledky mírového hlasování na našich vysokých školách ukázaly, že vysokoškolští profesori i studenti plně pochopili význam hlasování za pakt míru a že je podepřeli i hodnotnými pracovními závazky. Tato skutečnost je tím radostnější, že se po bok profesorům a studentům universit a technik postavili i profesori a studenti našich bohosloveckých fakult.“ (6. 6. 1951) *Římskokatolická cyrilometodějská bohoslovecká* fakulta v Praze, dnes Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy.

Nový shromažďovací zákon podpoří růst masových organizací: „Naše nové shromažďovací právo povede výchovně pracující masy do boje proti jakýmkoliv formám vykořisťování, do aktivní účasti na mírovém budování socialismu, bez národnostního, rasového, hospodářského nebo jakéhokoliv jiného potlačování. Obsah tohoto práva je třídní, má nepopíratelnou pečeť třídní proletářské demokracie.“ (14. 7. 1951) Slovo organizace v současné češtině píšeme se z; organizace.

Z manifestace přátelství pražského pracujícího lidu s pracujícím lidem Německa: „V průmyslovém paláci v Praze se konala mohutná manifestace pražského pracujícího lidu na uvítání vládní delegace Německé demokratické republiky v čele s prezidentem Wilhelmem Pieckem. Manifestace vyzněla v projevu přátelství mezi československým pracujícím lidem a pracujícím lidem Německé demokratické republiky.“ (26. 10. 1951)

Škola vřelé oddanosti Sovětskému svazu: „Výstavou Se Sovětským svazem na věčné časy v domě U Hybernů proudí od rána do večera návštěvníci. Přicházejí jednotlivě, v hloučcích i v kolektivech, provázeni vždy jedním z vysokoškolských studentů, kteří tu obětavě pracují jako průvodci a vykladači.“ (18. 11. 1951)

Radostná hlášení o splnění úkolu třetího roku pětiletky: „Radostná hlášení splnění třetího roku pětiletky před koncem roku dokazují, jak pracující dolů, hutí, továren a ostatních závodů zabezpečují usilovnou práci rozvoj našeho průmyslu. A sotva je splněn plán, hned vznikají nové závazky.“ (4. 12. 1951)

Bojovník v prvních řadách dělnické třídy: „Tylovo divadlo se ve středu zaplnilo obecnstvem, mezi nímž bylo vidět převážnou většinu umělců a kulturních pracovníků s představiteli naší lidové demokracie, kteří všichni přišli na představení zdramatisované Anny proletářky, aby uctili velikého socialistického spisovatele Ivana Olbrachta u příležitosti jeho 70. narozenin.“ (11. 1. 1952) Stejně jako u předchozího příkladu i zde se setkáváme se starším pravopisem *dramatisovat*, dnes *dramatizovat*.

Dopis presidenta národní umělkyni Marii Majerové: „Národní umělkyně Marie Majerová, drahá soudružko, přijmi mé srdečné pozdravy a blahopřání k svým 70. narozeninám. Vzpomínáme dnes s hlubokým uznáním a upřímnými díky Tvého velikého literárního díla, v němž jsi oslavila náš pracující lid a naši vlast, a jsme šťastni, že můžeme očekávat i Tvá nová díla o našem lepším dnešku. Přeji ti proto spolu se vším naším pracujícím lidem mnoho zdraví a sil do další práce. Gottwald v. r. (1. 2. 1952) V době socialismu komunistická strana propagovala tykání, neboť podle ní si jsou všichni rovni, v současné době a češtině je tykání ve veřejných dopisech je společensky nepřijatelné. *Lepší dnešek* (a také lepší zítřek) byla jedna z floskulí socialismu.

Noviny jako škola: „Co z toho všeho vyplývá? V podstatě dvě věci: 1) Lidové noviny mají dobrou vůli být skutečně nepokřiveným zrcadlem doby v duchu tradice, k níž se svým jménem hlásí. 2) Tímto zrcadlem se nemohou stát ihned a svrchovaně, protože nejsou vrcholem sebeosvobozovacího zápasu našeho novinářství, ale jen jeho počátkem. Spíš tedy než setkáním mistrů svobodné žurnalistiky budou jakousi její školou či krystalizačním ohniskem. Ale ani to nebude bezvýznamné. Vždyť to je vlastně to nejlepší, čím mohou tyto noviny za daného stavu věcí být.“ (Václav Havel, leden 1988)

2. 3 MLADÁ FRONTA

„*Mladá fronta* byl název deníku, který v letech 1945–1953 vydávalo stejnojmenné nakladatelství, později (do konce roku 1989) přímo komunistické mládežnické organizace nezávisle na stejnojmenném nakladatelství a od ledna do srpna 1990 opět nakladatelství Mladá fronta.“ (Wikipedia, 2013 [online])

Během 2. světové války vznikla v ilegálním Hnutí mládeže za svobodu myšlenka mládežnického vydavatelství. Obsadili proto v květnu 1945 tiskárnu v Panské ulici v Praze, kde byl za války vydáván nacistický deník *Der Neue Tag* a začali vydávat vlastní deník. Název *Mladá fronta* byl inspirován předválečným časopisem levicových studentů *Mladá kultura*.

V první redakci publikovali divadelní a literární kritik Sergej Machonin, režisér Jan Grossman, šéfredaktorem byl básník Jaromír Hořec, kulturní rubriku vedl František Listopad. V redakci pracovali nestraníci, komunisté, sociální demokrati, národní socialisté i lidovci.

Vládnoucí komunistické straně čím dál více vadila nestrannost deníku, proto se po zestátnění v roce 1953 stala *Mladá fronta* účelovým zařízením Ústředního výboru Československého svazu mládeže. V roce 1970 se deník stal orgánem ÚV Socialistického svazu mládeže, který byl jeho přímým vydavatelem, neboť nakladatelství *Mladá fronta* už deník *Mladá fronta* nevydávalo.

Internetová encyklopedie Wikipedia uvádí, že s nákladem přes 300 000 výtisků se *Mladá fronta* stala čtvrtým nejčtenějším deníkem po Rudém právu (téměř milion výtisků), Zemědělských novinách a práci. Tento poměr byl udržován tím, že papír byl pro vydavatele na přiděl, takže méně protežované noviny byly brzy vyprodány.

2. 3. 1 STRUKTURA DENÍKU

50. léta

Srovnáme-li Mladou frontu s Rudým právem, dostane se nám graficky pestřejších, ale i formou a obsahem rozmanitějších noviny než je právě RP. *Mladá fronta* s podtitulem Deník Československého svazu mládeže mívala 4 – 6 – 8 stran a stála 30 haléřů (v neděli 50 hal.). Jediná barva, která se na stránkách vyskytovala, byla červená, nejčastěji jí byly zvýrazněny titulky.

První strana přinášela aktuální zprávy z domova i ze světa, kratší fotoreportáže, redakční připomínky mládeži, kratší noticky, nebo začátky delších článků, které pokračovaly na dalších stranách, někdy na první straně byla rubrika *Vy si to myslíte, my o tom píšeme*.

Na dalších stranách byly stále rubriky: *Ze světa* s krátkými pro naše občany nepřiliš podstatnými zprávami ze zahraničí (*Čtyřicet tisíc horníků v Holandsku zahájilo 1. Dubna stávkou za zvýšení mezd. 2. 4. 1957*), *Naše poznámka* s komentářem redakce k aktuálním událostem, *Perlička* obsahovala krátkou kritickou úvahu, zajímavou poznámku, glosu, názor, připomínku, postoj redakce k nějaké události (*Jest se však domnívati, že tyto obrazy nejsou přece jenom ve středu zájmu monopolistů z USA. Kdyby se takhle jednalo např. o brazilskou naftu nebo třeba o onen brazilský ostrov, z něhož si Spojené státy budují základnu pro řízené střely, asi by brazilská „těžká pára“ pohořela... 30. 4. 1957*). Ve *Čtení pod čarou* si čtenáři mohli přečíst kratší beletristické útvary, črty, povídky. *Přišel k nám listonoš* s dopisy čtenářů, *Co k tomu říkáte vy?* s názory čtenářů, *Co nového v kultuře* (později *Kultura*) o aktuálním dění v divadle, literatuře, hudbě. *Denní zprávy* obsahovaly krátké zprávy z domova i ze světa (Včera byla v Praze zakončena pětidenní československo-maďarská polarografická konference. 19. 7. 1958). *Kam dnes, Divadla, Rozhlas, Televise* byly rubriky s programem na aktuální den. Nepravidelně vycházely rubriky *S kamerou za sportem*, *Slovo mají čtenáři*, *Stručně o různém*. Rubrika *Jak to je?* odpovídala čtenářům na otázky z různých oborů (ekonomika, zdravotnictví, biologie, sport, dějiny, astronomie...), redakci této rubriky tvořila vědecká rada fundovaných odborníků. *Mf se dívá do světa* byla rubrika s pravidelným komentářem zahraničních událostí.

Poslední strana většinou patřila sportu a reklamě.

60. léta

Začátkem 60. let zůstává cena deníku stejná. Přibyly tyto rubriky: *Minuty dne* s krátkými regionálními zprávami, *Uvidíte, uslyšíte* s programem divadel, rozhlasu a televize na aktuální den, *Sportovní zpravodajství* + mini podrubrika *Stručně* (ze sportu), *Čítárna* s literárními ukázkami. *Telegraficky* s krátkými nepřiliš závažnými zprávami z regionu (*Nové kulturní středisko dostali jako novoroční dárek pracující n. p. Fatra v Chropyni. Vybudovali si je z prostředků získaných za vzorné plnění výrobních úkolů. 3. 1. 1962*). Rubrika *Krátce* taktéž stručně informovala o dění z domova (*Hrad Kost*

uvítal v uplynulém roce přes 50 000 výletníků. Několik tisíc jich přijelo také ze zahraničí (8. 1. 1964). Rubrika **Vyřídili jsme za vás** se zabývala problémy čtenářů, které se za ně redakce pokusila vyřešit nebo jim poradit (*Ivan Němec z Brna stál před neobvyklým problémem: jak sehnat svetr na svou postavu. Měří 198 centimetrů a potřebuje č. 54 v prodloužené velikosti. O poradu jsme se obrátili na Textil Brno. Píší nám: „Pozvali jsme soudruha Němce na naše podnikové ředitelství“... 8. 2. 1964*). Rubrika **Odpovídáme** zodpovídala různé dotazy čtenářů (*Jakou rychlostí se šíří zemětřesení? A. Menšík, Výprachtice. Stanovení rychlosti, s jakou se zemětřesení šíří, je záležitost dosti komplikovaná...8. 1. 1964*). **Divadlo, Hudba, Výtvarné umění** podávaly informace z umělecké scény. **Knížní hlídka** představovala novinky na knižním trhu. **Nedělní zamyšlení** komentovalo závažné i méně závažné dění z domova. Nedělní vydání bylo 8 stránkové a obsahovalo kvízy (*Která jediná žena nosí vůbec nejvyšší československou akademickou poctu, zlatkou plaketu Za zásluhy vědu a lidstvo? 8. 3. 1964*), hry, rozhovory.

Na konci 60. let cena deníku stoupla na 40 haléřů, v neděli na 50 hal. Vedle nadpisu se přibýlo den v adjektivu, ve kterém výtisk vycházel (PONDĚLNÍ Mf, ÚTERNÍ Mf, STŘEDEČNÍ Mf...), občas se na titulní straně objevil stručný obsah **Dnes v Mf**, rubrika **Vybraná výročí** stručně informovala o narození a úmrtí významných osobností, rubrika **Raději bychom netiskli** se věnovala „černé kronice“. V rubrice **Co k večeři** jsme mohli nalézt tipy od čtenářů na rychlé jídlo. Rubrika **Věřte nevěřte** otiskovala zajímavosti ze světa (*Hledá se hrnec, dostatečně velký, aby se v něm dal uvařit slon. Zaměstnanci londýnského muzea jej budou vařit ve vodě naplněné různými chemickými přísadami, aby z něho získali pro vědecké účely dokonalou kostru. 7. 9. 1967*).

70. léta

V 70. letech přestalo vycházet nedělní vydání, zato sobotní mělo s přílohou až 16 stran (1 Kčs). Podtitul získal nový název DENÍK ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU SOCIALISTICKÉHO SVAZU MLÁDEŽE. Nové rubriky: **Stíny včerejška** (později jen **Stíny**) přinášely nepříliš příznivé domácí zprávy včerejšího dne (*Nepozorný řidič přehlédl v Michelské ulici značku jednosměrného provozu a přinutil tak protijedoucí vůz k prudké změně směru. Nárazem na patník vznikla na autě škoda 20 000 Kčs. Viník po nehodě ujel. 1. 3. 1971*). Rubrika **Z redakční pošty** reagovala na dopisy čtenářů, komentovala je. Rubrika **Dopisovat si chtějí** uveřejňovala inzeráty mladých sovětských lidí toužících po dopisování si s československými vrstevníky. Rubrika **Právník radí**

pomáhala čtenářům zodpovídat otázky v oblasti práva. **Malý oznamovatel** zveřejňoval inzerci. V mini rubrice **Svět čísel** se čtenáři mohli dočíst zajímavosti v čísle (11 400 596 obyvatel žije podle posledních statistických údajů v hlavním městě Japonska Tokiu. Během roku 1970 vzrostl jejich počet o 100 000. 3 3. 1971). **Vtip pro tento den** přinášel anekdoty.

Sobotní rozšířené vydání obsahovalo televizní program na celý týden, literární ukázky, **Komentář týdne**, rubriku **Od soboty do soboty**, která reflektovala události minulého týdne. V příloze **Víkend s Mf** byly články o zájmových aktivitách, literatuře, čtenáři zde našli tipy na výlety a dovolenou, kreslené anekdoty, vtipy, křížovky, rozhovory, ankety, fejetony a komiks na pokračování. Rubrika **Mf glosuje** uveřejňovala drobné glosy k aktuálnímu dění (*Jsmo nějak slabí na zrcadla. Nemyslím autozrcátka, těch už je po delším zaváhání dost, nemyslím ani nedostatek reflektorových zrcadel, parabol, myslím docela obyčejná zrcadla do předsíně... Obyčejné zrcadlo? Jedině máte-li staré, nechte si ho posříbřit. Jenomže já staré při stěhování vyhodil. 24. 9. 1974*). Rubrika **Na okraj událostí** komentovala události z domova i ze světa. V rubrice **Ze zemí přátel** byly uveřejňovány drobné zprávy ze zemí SSSR. Občas se také na titulní straně objevil **Náš sloupek** (*Co věci jsme se naučili napodobovat... Zeptejte se však jakékoliv ženy, proč nechce nosit umělé kožešiny. Proč dává přednost pravému králíku, třeba vypelichanému, před skvostnou, krásnou a teplou napodobeninou činčily? ...Je to hra. Na „jako“ a doopravdy. 20. 11. 1978*).

80. léta

V 80. letech přibyly na titulní straně nové rubriky: **Pro tento den** s kratším zamyšlením redakce na různá témata s mravoučným ponaučením (*Dvacet čtyři hodiny, kterými měříme jeden den, jsou velice relativní. Jsou lidé, kteří již cestou do práce přemýšlejí, jak se jim podaří splnit všechno to, co si pro tento den předsevzali a mnohdy i říkají, že by měl být o něco delší. Jsou lidé, kteří přemýšlejí, jak to v zaměstnání odfláknout, jak přelstít vedoucího a zajít si třeba na nákup...Nezapomínejme ale, že každým prožitým dnem jsme o den starší, že záleží jenom na nás, jak šanci, kterou každé ráno máme, dovedeme využít. 12. 1. 1980*). **Kronika dne** oznamovala více či méně významné události z domova i ze světa. Druhá strana deníku patřila **Komentáři, Poznámce, Odpovědi na vaši otázku, Glose** a rubrikám **Krátce** a **Zeptali jsme se** (*Josefa Třeslina, zástupce ředitele odboru průmyslové výroby ministerstva stavebnictví ČSR: Kdy bude na našem trhu více obkladaček? 5. 2. 1980*). Na třetí straně jsme mohli najít reportáže a

rozhovory. Čtvrtá strana patřila rubrice **Dopisy/příspěvky/odpovědi** s s podrubrikami **Právník radí, Odpovídáme a Z redakční pošty**. Na čtvrté straně byl také uveřejněn citát slavných lidí v rubrice **Slova moudrých**, dále rubriky **Rozhlas a Literatura**. Na páté straně byly povětšinou zprávy z dění ve světě, šestá strana otiskovala inzeráty a reklamu, sedmá a osmá strana přinášely zprávy ze sportovního světa a regionů.

Od poloviny 80. let přibyla na titulní straně rubrika **Minuty našeho času** se zpravodajstvím z různých oblastí, z domova i ze světa, ze sportu, z vědy, z kultury. Na předposledních stranách jsme mohli najít rubriky **Vybráno z dopisů, Odpovídáme, Právník radí, Dopisovat si chtějí, Sport Mf** a nové rubriky **Minirozhovor** o rozsahu cca 3 – 4 otázek a rubriku ??? s matematickými úlohami (v JZD sledovali své náklady na produkci mléka. Zjistili, že náklady na krmivo činily 45%, náklady na mzdy 18% a náklady na opravy 7% celkových nákladů na mléko. Ostatní náklady činily 102 Kčs na hektolitr mléka. Kolik činily celkové náklady na litr mléka? 10. 9. 1986). Rubrika **Ze zákulisí** přinášela informace o událostech ve světě. **Případ ze stínů** podrobněji rozváděl některé události z rubriky **Stíny**, která byla mnohem stručnější. Na druhé straně přibyla rubrika **Na obrazovkách přátel** s televizními programy socialistických zemí a rubrika **Setkání s dopisem** s názory čtenářů.

Příloha **Víkend Mf** obsahovala rubriky: **Příroda, Obzory vědy a techniky, Drobnohled, Kniha na víkend** s recenzemi na právě vyšlé knižní novinky, **Deska na víkend** s recenzemi na hudební novinky, **Neznalost neomlouvá** s právními radami, **Odtesánek** obsahoval recepty, **Motorismus, Poštovna, KU – KU kulturní kukátko, Architektura, Křesadlo** byla rubrika s fejetonem.

2. 3. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU

Láska nás všech šla s nimi: „Město se probouzí do slunečného májového dne. A zatím co desetitisíce Pražanů se chystají na leteckou pláň, aby pozdravily naši lidovou armádu, pýchu a hrdost, tam už se dokončují poslední přípravy na slavnou májovou přehlídku.“ (10. 5. 1957)

Pro utužení bratrské spolupráce: „V pondělí uvítala Praha tajemníka ústředního výboru KSČ, presidenta republiky Antonína Novotného, po slavné cestě v Sovětském svazu. O tom, jak pozorně sledovala naše mládež průběh cesty a jak vítá její výsledky, svědčí zprávy, které nám posílají zpravodajové z celé vlasti.“ (16. 7. 1958)

Odvrácená strana Měsíce fotografována: „V neděli 18. října v 17 hodin 50 minut střeoevropského času dokončila automatická meziplanetární stanice svou první cestu kolem Země. Meziplanetární stanice prováděla výzkum kosmického prostoru v oblasti Země a Měsíce. Při oblévání Měsíce byla fotografována odvrácená strana Měsíce, jež je ze Země neviditelná.“ (20. 10. 1959)

Soutěž o Sportovní festivalový odznak: „Letos už po osmé se sejdou zástupci mládeže celého světa na VIII. světovém festivalu mládeže a studentstva v Helsinkách. Československá mládež pozdraví tento celosvětový sraz mladých lidí pracovními závazky, uměleckou tvorbou, kulturními pořady i sportovními soutěžemi.“ (24. 1. 1962)

Sedm pionýrských dnů: Po okresních a krajských oslavách 15. výročí založení pionýrské organizace, které budou probíhat od února do května, vyvrcholí významné jubileum celostátním setkáním pionýrů v Praze.“ (25. 1. 1964)

Významný kulturní počin: „V jízdárně Pražského hradu byla ve středu v podvečer slavnostně otevřena výstava nazvaná Hvězda světové literatury, jejíž mimořádný význam je zdůrazněn i tím, že na ní bylo shromážděno více než tisíc originálních dokumentů sovětských a několik set našich, připomínajících život a dílo velkého spisovatele Lva Nikolajeviče Tolstého.“ (21. 9. 1967)

Cesta boje, objevů a velké práce: „Moskva - Deset úderů kremelského orloje oznámilo zahájení XXIV. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu. Ve Sjezdovém paláci se sešlo 4963 delegátů, československá delegace byla vedena prvním tajemníkem ÚV KSČ Gustavem Husákem. (31. 3. 1971)

Vítejte, přátelé!: „Na oficiální přátelskou návštěvu Československé socialistické republiky na pozvání Federálního shromáždění ČSSR přiletěla včera do Prahy delegace Nejvyššího sovětu Svazu sovětských socialistických republik, vedená členem politického byra ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu, prvním tajemníkem ústředního výboru Komunistické strany Ukrajiny a členem prezidia Nejvyššího sovětu SSSR V. V. Ščerbinským.“ (25. 9. 1974)

Plně konstruktivní dialog: „Moskva – Včera zde skončilo v konferenčním sále sídla RVHP třídní jednání 500 delegátů světového fóra mírových sil. Na závěrečném zasedání vystoupili vedoucí 13 pracovních sekcí a další představitelé jednotlivých společenských, mládežnických, ženských organizací a hnutí. Mezi nimi i vedoucí čs.

delegace Tomáš Trávníček, který zdůraznil, že rozhovory byly velmi užitečné a konstruktivní.“ (17. 1. 1977)

Zdroj poučení a naší síly: „Leninský komsomol – náš vzor, to bylo heslo včerejšího celostátního semináře ve Slovanském domě v Praze, pořádaného ÚV SSM společně s domem sovětské vědy a kultury v Praze u příležitosti 60. výročí VLKSM k uplatňování zkušeností leninského komsomolu v práci SSM a jeho pionýrské organizace.“ (28. 11. 1978)

Pětiletka mladých činů: „Na dvojnásobek produkce roku 1972 má zvýšit kopřivnická automobilka výrobu svých známých těžkých nákladních vozů s vysokou průchodností a se vzduchem chlazenými naftovými motory. Tak to alespoň stanoví rozvojový záměr Tatry, na jehož realizaci přispěla značným úvěrem Mezinárodní investiční banka v Moskvě. (8. 2. 1980)

Oslavili jsme první máj: „Byla neděle – 1. Máj. Náš Svátek práce. Všude, ať to bylo kdekoliv, jsme vyšli do průvodů, abychom vyjádřili důvěru a podporu politice Komunistické strany Československa. Manifestovali jsme však také naši touhu po šťastném a klidném životě v míru. Stejně jako své odhodlání přispět svým dílem k rozkvětu naší socialistické společnosti.“ (2. 5. 1983)

Havířský pozdrav míru: „Jen občas o víkendu probleskovalo v některých místech sluníčko, ale ani proudy vytrvalého deště neodradily svazáky, členy mládežnických kolektivů a odboráře, aby nastoupili na mimořádné směny, kterými pozdravili svůj svátek a dnešní Světový den míru. Výtěžek brigád odesílají na Fond solidarity SSM ve prospěch výstavby pionýrského tábora pro nikaragujské děti“. (1. 9. 1986)

Věrní odkazu října: „Aktuální odkaz myšlenek Velkého října pro rozvíjení zásad vědeckého socialismu v nových konkrétních podmínkách a pro zabezpečení strategie urychlení sociálně ekonomického rozvoje v procesu komplexní společenské přestavby v naší vlasti si včera v Praze připomněli účastníci slavnostního shromáždění, konaného u příležitosti 71. výročí Velké říjnové socialistické revoluce“ (8. 11. 1988)

3. NÁVRAT K DEMOKRATICKÉ SPOLEČNOSTI

„První svobodné volby se po 34 letech konaly 8. – 9. 6. 1990 a potvrdily vítězství demokratických sil.“ (Luňák 1998: 446)

Brzy po revoluci se ze slovenské strany začaly ozývat hlasy volající po novém státoprávním uspořádání, neboť federalizace státu z roku 1968 podle nich nedostačovala. Dopad porevolučních sociálních a ekonomických změn v české a slovenské společnosti vyvolával na slovenské straně rostoucí nacionalismus i protičeská vystoupení a objevily se požadavky na slovenskou samostatnost. 31. prosince 1992 zanikla Česká a Slovenská Federativní Republika jako společný stát Čechů a Slováků.

4. – 7. února 1993 „se uskutečnilo rozdělení československé měny a měny národní, bankovky byly okolkovány; od 8. února začala platit koruna česká (Kč).“ (Čapka 1999: 849)

30. června 1993 byla Česká republika přijata za člena Rady Evropy.

1. srpna 1993 vstoupil v platnost zákon o protiprávnosti komunistického režimu; podle něj se doba od 25. února 1948 do 29. prosince nezapočítala do promlčecí doby. Důvod byl takový, že řada trestných činů nemohla být díky totalitní justici stíhána.

Od září 1996 byla po dvaceti letech obnovena tradice povinné devítileté školní docházky.

12. března 1999 se Česká republika stala novým členem NATO, počet členů Aliance tak vzrostl na devatenáct.

V únoru 2004 „po roce úporných diskuzí a politických hádek schválila poslanecká Sněmovna zákon s názvem *Edvard Beneš se zasloužil o stát*.“ (Čapka 2006: 75)

1. května 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie, předcházelo tomu více než deset let usilovných politických jednání.

3. 1 RUDÉ PRÁVO SE TRANSFORMUJE V PRÁVO

Internetová encyklopedie Wikipedie uvádí, že posledním komunistickým šéfredaktorem Rudého práva byl Zdeněk Hoření. Jeho zástupcem a nynějším šéfredaktorem je Zdeněk Porybný, který předtím působil jako zahraniční zpravodaj ve Washingtonu. Porybný nahradil Hořeního krátce po sametové revoluci a současně převzal i vedení

vydavatelství Rudé právo, později vydavatelství Florenc. V září 1990 založil akciovou společnost Borgis a část akcií nabídl členům tehdejší redakce Rudého práva.

Od 1. ledna 1991 začal Porybný vydávat Rudé právo jako soukromý vydavatel, pod jeho vedením se noviny okamžitě od roku 1990 začaly distancovat od komunistické ideologie. Do redakce nastoupila nová generace novinářů, často signatářů Charty 77 (Jiří Hanák, Petr, Uhl, Pavel Dostál a další).

V září 1995 byl uskutečněn závěrečný transformační krok, a to přejmenování listu na *Právo*.

V současné době se *Právo* prezentuje jako nezávislý deník, spíš ho ale řadíme k levicově orientovaným novinám nakloněným k sociální demokracii.

Zdeněk Porybný je nejdéle působícím šéfredaktorem ze všech polistopadových tištěných médií, na svém postu setrvává do současnosti. Zástupci šéfredaktora jsou Lubor Kazda, Robert Dengler, Vladimír Dušane a Michal Rižák. „Podle průzkumu agentur GfK a Median četlo Právo v druhé polovině roku 2007 denně 459 tisíc čtenářů.“ (Wikipedie, 2013 [online])

Právo spolupracuje s portálem Seznam.cz, společně provozují internetový zpravodajský portál Novinky.cz, které jsou v současné době nejnavštěvovanějším zpravodajským portálem v České republice.

3. 1. 1 STRUKTURA DENÍKU

90. léta

Začátkem 90. let se stále ještě Rudé právo orientovalo levicově. Podtitul zněl LIST KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA. Schéma novin se nijak výrazně neodlišovalo od předrevoluční doby. Titulní strana mimo aktuálních zpráv nabízela rubriku *Slovo ke dni* s redakčním komentářem. Na dalších stranách se objevovaly rubriky: *Mezinárodní styky*, *Světlem kultury*, *Dálnopisem*, *poštou*, *telefonem...*, *Otázka*, *Z černé kroniky*, *Televize*, *Předpověď počasí*, *Právě vychází* s informacemi o knižních novinkách, *24 hodin v zahraničí*, *Z domova i z ciziny* se sportovním zpravodajstvím, *Poznámka*, *Na dotazy čtenářů*.

Přibližně v polovině 90. let se začala výrazně měnit podoba listu, počínaje změnou podtitulu na NEZÁVISLÉ NOVINY, přes novou grafickou stránku až po vznik nových

tematických rubrik. Na titulních stranách našel své pravidelné umístění *Sloupek* a začátek *Rozhovoru*, který pokračoval na dalších stranách. Vznikly nové obsáhlejší rubriky: *Zpravodajství*, *Zpravodajství z Moravy a Slezska*, *Zpravodajství z Čech*, *Kultura*, *Trhy a Ekonomika*, *Publicistika*, *Ze zahraničí*, *Sport*. V pátek vycházela příloha *Styl*, která mimo jiné obsahovala i mírně bulvární rubriku *Drby o slavných*.

Zvrat přichází v roce 1995, kdy deník zkracuje název na *Právo*, vznikají nové rubriky: *Kronika dne* s drobnými zprávami z domova, *Burzovní zpravodajství*, *Počítače a volný čas*, *Fitservis* s tipy pro psychické i fyzické zdraví, *Sport plus*, *Spotřebitelský servis* s články o zboží, potravinách, službách aj. Na konci devadesátých let začala vycházet čtvrtletní literární příloha *Salon*.

První desetiletí 21. století

Začátkem nového milénia dostaly první a poslední strany *Práva* barevný design, na titulní straně se začala objevovat komerční reklama a s přílohami měl list cca 25 – 28 stran. První dvě strany se věnovaly zpravodajství, třetí a čtvrtá tématu a kronice dne. Samostatnou stranu si deník vyhrazuje pro sekci *Publicistika*, kde pravidelně zveřejňuje *Sloupek*, *Glosu* a v rubrice *Z redakční pošty* dopisy čtenářů. Další strany přinášejí zpravodajství ze zahraničí, kultury, nově vznikly rubriky *Historie* a *Zajímavosti*, *Rodinné finance*, *Region*. Přílohy: *Cestujeme*, *TV na víkend*, *Tipy na víkend*, *Auta*.

Od druhé poloviny prvního desetiletí je *Právo* prakticky celobarevné. Vychází další nové rubriky: *Café*, *Zajímavosti*, *Film*, *Hudba*, *Umění*, *Věda*.

3. 1. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU

Kytička k MDŽ: „Na našich osmibřeznových oslavách ulpělo za léta minulá na mnoha pracovištích hodně formalismu a společenského balastu. Ale to není vina svátku, vyhlášeného právě před 80 lety na mezinárodním kongresu v Kodani. (8. 3. 1990)

Pragmatik: „Vikendové rokování ODS naznačilo, že Klausova strana se s minulostí chce vypořádat především tak, aby se masovým odškodňováním či navrácením majetku nenarušil proces privatizace či rozpočtová pravidla.“ (16. 3. 1993)

Klaus převzal cenu za přínos ke světovému kapitalismu: „Český premiér Václav Klaus v Jacksonville na Floridě převzal v pátek večer Mezinárodní cenu Institutu Jamese Madisona za přínos pro světový kapitalismus. Ve své přednášce zdůraznil

význam kapitalismu jako pozitivní vize společnosti, která chrání jedince před pokusy fanatiků, utopistů a demagogů všech barev vnutit jim jejich názory na štěstí.“ (4. 12. 1995)

Tisíce lidí se rozloučily s O. Havlovou: „Tisíce občanů přišly v pátek na Pražský hrad naposledy se poklonit památce manželky prezidenta Olgy Havlové (62), která zemřela 27. ledna. Rakev s ostatky zesnulé, která byla vystavena v Jižním výběžku Hradu a na níž dominovala kytice růžových růží od Václava Havla, byla lemována věnci mj. premiéra Václava Klause, Poslanecké sněmovny, Kanceláře prezidenta, Úřadu vlády, Výboru dobré vůle a kyticí Lívie Klausové.“ (3. 2. 1996)

Špičky ODS přiznávají zatím jen soukromě vážné potíže ekonomiky: „O signálech vážných ekonomických potíží státu významní činitelé z ODS diskutují dosud jen na uzavřených jednáních a v neoficiálních rozhovorech. Jeden vládní činitel Klausovy strany Právu o víkendu v Opavě řekl, že lze čekat velký propad výroby a že transformace se teprve dotkne peněženek občanů. Je tu silná sociální frustrace, uvedl doslova. (17. 3. 1997)

Bude rohlík za korunu brzy už jen pouhým snem?: „Rohlík za necelou korunu a kilogramový bochník chleba pod dvacet korun už brzy asi nepořídíme. Od 1. října většina velkých pekáren zvedla ceny základního sortimentu o 10 až 15 procent. A dá se čekat, že tyto ceny do konce roku ještě vzrostou.“ (10. 10. 2000)

NATO je zklamáno úrovní české armády: „Přes účast vojáků na misích v zahraničí si česká armáda za uplynulý rok nevysloužila od Severoatlantické aliance dobrou známku. Podle náčelníka generálního štábu Jiřího Šedivého Aliance kritizuje pomalý postup modernizace české armády, zejména pozemních sil.“ (10. 1. 2002)

Vláda: muži i ženy do důchodu v 63 letech: „Zvýšení důchodového věku by nemělo být skokové, ale postupné. V třiašedesáti by tedy měli muži a bezdětné ženy začít odcházet až někdy za deset let. Na návrhu se shodla ministerstva financí i práce a sociálních věcí.“ (1. 5. 2003)

Rozhodnuto: Česko budou hlídat gripeny: „Schází už jen podepsat smlouvy a deset let bude od příštího roku české nebe hlídat 14 stíhaček Gripen JAS-39 pronajatých od Švédského království za 19,65 miliardy korun.“ (10. 6. 2004)

Vláda prudce snížila životní minimum: „Vláda včera na poslední schůzi před prázdninami schválila rozsáhlé změny v sociálních dávkách. Životní minimum má od

července příštího roku výrazně klesnout, a to ze současných 4300 Kč na 2870 korun u samostatně žijících lidí.“ (21. 7. 2005)

Správa Pražského hradu předala církvi katedrálu svatého Víta: „Katedrála svatého Víta včera přešla po třináctiletém sporu do rukou katolické církve. Ode dneška bude v hlavním českém chrámu hospodařit Metropolitní kapitula u svatého Víta.“ (6. 9. 2006)

Zemřel Egon Bondy: „V pondělí 9. dubna časně ráno zemřel v nemocnici v Bratislavě – Ružinově český filozof a básník Egon Bondy, vlastním jménem Zbyněk Fišer. Narodil se 20. ledna 1930 v Praze jako syn generála čs. armády a otcovo netuctové pochopení bylo pro začínajícího básníka určující. Divoká léta dospívání sice znamenala kromě jiného přerušení studia na gymnáziu, ale zároveň jej přivedla mj. k surrealismu a k přátelství se Závěšem Kalandrou.“ (10. 4. 2007)

Švestek je málo, pálit se bude z jablek: „Pěstitelé a gurmáni, zvyklí na slivovici či voňavou hruškovici, se s koncem léta vyrovnávají se smutným zjištěním. Domácí kořalky ze švestek či hrušek letos mnoho nebude. Naštěstí prý bude dost jablek, suroviny pro ni na stromech dost a dost.“ (1. 9. 2008)

V Karlových Varech začal 44. mezinárodní filmový festival: „Tradičně originální a nápaditá show bratrů Cabanových otevřela včera večer scénu 44. mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary. Moderátor Marek Eben přivítal hosty, mezi nimi světoznámého režiséra Miloše Formana a proslulého francouzského filmaře Patrice Chéreaux.“ (4. 7. 2009)

Stěhování epeje začalo za protestů: „Ve vzrušené atmosféře plné emocí a za asistence policie začalo včera na zámku v Moravském Krumlově stěhování prvních obřích pláten Muchovy Slovanské epeje do Prahy. Situaci zkomplikovala skutečnost, že v sále s obřimi plátny byli návštěvníci, kteří svou nespokojenost se stěhováním dávali hlasitě najevo.“ (8. 10. 2010)

Nezaměstnanost prudce vzrostla: „Bez práce se na konci prosince ocitlo 562 tisíc lidí, o 55 tisíc více než v listopadu. Míra nezaměstnanosti v České republice vzrostla o jedno procento a dosáhla 9,6 procenta.“ (11. 1. 2011)

3. 2 LIDOVÉ NOVINY SVOBODNÉ

Internetová stránka Lidovky.cz uvádí k porevolučním událostem v redakci *Lidových novin* informace o tom, že v prosinci 1989 bylo již jasné, že prosincové číslo měsíčníku *Lidové noviny* už vyjde jinak než jen v několika stovkách xeroxových kopií. Pořád ale platily komunistické zákony, podle nichž směly tisk vydávat pouze státní organizace. „V čele Federálního úřadu pro tisk a informace však mezitím stanul slovenský disident Miro Kusý. Tak se zrodil nápad, že úřad nejen tisk Lidovek povolí, ale stane se i jejich dočasným vydavatelem. Paradox doby: Úřad, který komunisté zřídili k potlačování tiskových svobod, se stal vydavatelem prvních svobodných a nezávislých novin od roku 1948.“ (Lidovky.cz, 2013 [online])

Jiří Ruml a Rudolf Zeman sestavovali redakci pro deník, který měl co nejdříve začít vycházet, jejich vizi bylo vydávat od ledna *Lidové noviny* v novinovém formát dvakrát týdně a od dubna přejít na denní vydávání od pondělí do soboty. Redaktory se stali spolupracovníci samizdatových *Lidových novin* a novináři z oficiálních médií, největší skupina lidí přišla z deníku Svobodné slovo. Redaktory se kromě Rumla a Zemana stali dosud zakázaní novináři Jiří Hanák a Jaroslav Jirů a mladí novináři, kteří začínali v samizdatových *Lidových novinách*, Jan Dobrovský a Vladimír Mlynář.

První legální číslo obnoveného deníku *Lidové noviny* vyšlo 2. dubna 1990, šéfredaktorem byl Jiří Ruml. Redakce se potýkala s technickými problémy, neboť neměla vyhovující vybavení, archiv, tiskárnu a praxi zkušených deníkářů.

„O tři roky později rozhodla valná hromada *Lidové noviny*, a. s., o odprodeji 51 procent svých akcií nizozemské společnosti Ringier Taurus.

V červenci 1994 převzaly *Lidové noviny* křesťansko-demokratický deník *Lidová demokracie*. To vedlo k výraznému zvýšení počtu předplatitelů. Při té příležitosti se na titulní straně objevila poprvé modrá barva.“ (Wikipedia, 2013 [online]) V září 1998 získala většinový podíl společnosti Pressinvest.

V září 1998 získává většinový podíl v *Lidových novinách* společnost Pressinvest.

Lidové noviny zakládají v roce 2001 svou internetovou verzi na adrese **www.lidovky.cz**. V roce 2010 získal online magazín lidovky.cz 9. místo v soutěži Křišťálová Lupa v kategorii média – všeobecná.

3. 2. 1 STRUKTURA DENÍKU

90. léta

Začátkem 90. let *Lidové noviny* s podtitulem *Nezávislý československý deník* měly 8 – 12 – 16 (v sobotu) a ve čtvrtek až 24 stran (s přílohou Literární noviny, které vycházely s Lidovými novinami cca dva roky).

Titulní strana přinášela aktuální informace z domova i ze světa a vždy byla ve spodní části rubrika *Názor* s komentářem redaktorů. Druhá strana se v rubrice *Ze zahraničí* věnovala zpravodajství ze světa. Rubrika *Komentáře, poznámky, stanoviska* přinášela názory a hlediska na věci domácí i zahraniční. *Polemika* uveřejňovala veřejné debaty a diskuze. *Kultura* s podrubrikou *Recenze* se věnovala umělecké oblasti. *Dopisy* uveřejňovaly názory čtenářů, v rubrice *Servis* čtenáři nalézali televizní a rozhlasové programy. Každé vydání také obsahovalo rubriku *Sport* s podrubrikami *Zaznamenali jsme..., Přečetli jsme..., Povšimli jsme si..., Zaujalo nás..., Mikrointerview*. Na dalších stranách nepravidelně vycházely rubriky: *Reportáž, Rozhovor, Ekonomika, Programy kin, Věda a technika, Historie, Glosy, Zpravodajství, Aktuálně*. Poslední strana přinášela v rubrice *Z domova* regionální zpravodajství. Noviny uzavíralo *Poslední slovo* s komentářem redaktorů.

Lidové noviny v devadesátých letech měnily často svou grafickou podobu, po vzniku samostatné České republiky měly pod názvem místo původního *Nezávislý československý deník* nové heslo ZALOŽENY 1893 • OBNOVENY 1988. Některé rubriky rychle zanikaly a nahrazovaly je nové, drobnější rubriky s krátkým, ale výstižným obsahem: *Krátce* s aktuálním zpravodajstvím, *Otázka pro* známou osobnost, *Z politické scény, Ze Slovenska, Co – kdy – kde. Recenze a kritiky, Zasláno Lidovým novinám*. Nově vznikaly tematické přílohy: *Finále* (sportovní příloha), *Finanční noviny* (později *Koruna*; hospodářská a finanční příloha LN), kulturní příloha *Národní 9* (později jen *Národní*), *Nedělní Lidové noviny* (víkendová příloha vycházející v sobotu).

V polovině 90. let začaly být první a poslední strana graficky zvýrazňovány modrou barvou – název a některé rubriky. Pod názvem bylo už jen ZALOŽENY 1983. Titulní strana mimo jiné patřila i pravidelnému *Sloupku* a rubrice *Úhel pohledu*, která prezentovala názory různých významných lidí. Nové rubriky: *Trhy cenný papírů* (později *Finanční trhy*) *Události, Média a komunikace* (později *Média @*

komunikace, Regionální televize s Premiérou TV se spojují. 7. 10. 1996), Názory listu, Diskuze.

Ke konci 90. let deník opět změnil podtitul na NEZÁVISLÝ DENÍK ZALOŽENÝ 1893. Rubriky stále měnily své názvy, ale celkově se schéma deníku ustálilo. Nové rubriky: *Téma, Regiony, Zahraničí, Názory* s podrubrikami *Komentáře LN, Míňní odjinud* s postřehy jiných periodik (např. *Daily Telegraph, Les Echos., Pravda, Nový čas aj.*), *Názory* pravidelně doprovázely kreslené gagy, *Ohlasy a dopisy* s názory čtenářů. Rubrika *Akademie* informovala o aktualitách ze školství a vzdělání. Rubrika *Diskuze/Kronika* přinášela analýzy a názory k aktuálním kauzám, *Zrcadlo zajímavostí* přinášelo pozoruhodnosti ze světa (*Egyptané si oblíbili bruslení na ledu. 1. 9. 1998*) a historie (*Napoleon se prý nedopatřením otrávil rtutí z léků. 1. 9. 1998, Dávni Vikingové zřejmě objevili pizzu dřív než Italové. 1. 9. 1998*). Přibyly nové přílohy: *Zdraví, Kultura* (později *Kulturní servis*) s programy divadel, kin, koncertů vážné hudby, klubové scény, výstav, galerií a muzeí. Rubriky *Čechy/Praha* a *Morava a Slezsko* přinášely regionální zpravodajství. Nově vznikly přílohy *Anglický list* a *Německý list*, které sloužily k výuce jazyků a byly kompletně v angličtině a němčině, přiložený slovník obsahoval slovní zásobu uvedených článků. Příloha *Věda* přinášela nové poznatky z výzkumů a bádání různých oborů. Příloha *Orientace* přinášela rozhovory, reportáže, recenze, polemiky. Rubrika *Umění a kritika* se týkala aktualit na poli literárním, výtvarném a hudebním (*Monstrózní román Roberta Musila jako popis světa bez vlastností, Kiss vystoupí již potřetí v Praze, tentokrát s ojedinělou trojrozměrnou show. 18. 3. 1999*). Měsíční příloha *Středoevropské noviny* přinášela informace ze sousedních států.

První desetiletí 21. století

Začátkem nového tisíciletí se postupně na stranách deníku začaly objevovat barevné fotografie, stále sice převažovaly černobílé, nicméně barva přidávala deníku na atraktivnosti. S přílohami měl kolem 24 – 35 stran.

Začaly nepravidelně vycházet *Mimořádné přílohy*, např.: *Ceny na horách* (5. 12. 2001), *Euro na startu* (13. 12. 2001), *Mobilní telefony* (6. 12. 2001), *Válka proti teroru* (10. 9. 2004), *Nová firma* (15. 9. 2004), *Zdraví a léky* (8. 11. 2005), *Studium ve Francii* (8. 11. 2005), *Listopad 1989: Jak to bylo* (15. 11. 2005). Od září 2001 vycházela po čas rubrika *Boj proti teroru* s aktuálními informacemi o americkém protiteroristickém tažení.

Vznikly nové přílohy: *Více peněz* s podtitulem *Příloha Lidových novin pro rodinné finance, Auto, Zaměstnání* s nabídkou volných míst, informacemi o situaci na trhu práce a s radami pro uchazeče o zaměstnání. Nové rubriky: *Zahrada* s radami a tipy, jak pečovat o zeleň, *Horizont* s komentáři, polemikami a názory jiných novin. *Studentská stránka* s články od a pro (nejen) studenty (*Zahraniční studenti, zůstaňte u nás!* 10. 9. 2004). V sobotu nově vycházely *Nedělní tipy* na výlety, *Recepty a křížovka* a *Cestování*.

V polovině prvního desetiletí začaly vycházet nové rubriky: *Politika, Zajímavosti, Byznys, Bydlení, Kulturní revue, Test* s výsledky testování různých výrobků. Nové přílohy: *Moderní kariéra, Kulturní premiéry, Relax*.

V roce 2009 deník rozšířil sobotní nabídku, v přílohách *Orientace* a *Relax* přibyly nové rubriky. V úterý přibyla osmistránková příloha *Akademie a Věda*. Deník se stal z grafického hlediska prakticky celobarevný.

3. 2. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU

Čtenářům LN: „Po více než dvaceti letech stojíme opět na dějinné křižovatce. Fantastická atmosféra těchto dní se však musí neustále proměňovat v praktickou aktivní činnost. Anglický publicista T. G. Ash prohlásil, že v Polsku trval boj o svobodu deset let, v Maďarsku 10 měsíců, v NDR 10 týdnů a v Československu může být otázkou deseti dnů. Nelze stát stranou a přihlížet, byť se sympatiemi. Všechno naše úsilí se nyní musí zaměřit na pondělní generální stávkou. Bez ohledu na názorové rozdíly musíme postupovat jednotně v tom, co je v této rozhodující chvíli nejdůležitější. Projevujte veřejně své postoje. Žádejte odstoupení všech zkompromitovaných politiků. Zakládejte občanská fóra. Rozmnožujte a všemožně rozšiřujte výzvu ke generální stávce. Diskutujte mezi sebou, diskutujte se studenty i s dělníky. Nenechte se zmást dezinformační kampaní sdělovacích prostředků. Stojí před námi nemalý úkol: rozbít totalitní strukturu tohoto režimu a vytvořit novou, demokratickou. O tom, zda se to podaří, rozhodne svým úsilím každý z nás – a právě teď! (**zvláštní vydání, listopad 1989**)

Máme maso a zas maso: „Ema má maso. Máma má mísu. Nedá maso do mísy, protože se zlobí. Nechce dát do mísy málo masa za hodně peněz. Ema má maso u sebe, také se

zlobí. My chceme mít v míse guláš. Za poslední dny ho máme spíš v hlavě.“ (4. 8. 1990)

Recese: „Nevydašené námluvy mezi Avii a Mercedesem, které v půli tohoto týdne poněkud vzrušily veřejnost, nejsou zdaleka prvním případem svého druhu. Snad v počátečním nadšení někdy zkraje devadesátého roku jsme si mohli myslet, že se k nám západní firmy pohnou, protože osvědčené české ručičky jsou jednak zlaté, jednak levné.“ (3. 4. 1993)

Rovněžší mezi rovnými: „Prostého občana zajisté nesmírně potěší, že si teď může jednou týdně skočit do parlamentu a překontrolovat přiznané vedlejší příjmy poslanců. Některé agilní firmy ve vzdálenějších oblastech republiky možná už chystají tematické zájezdy; vždyť kdo by takové nabídce odolal!“ (10. 6. 1994)

Havlovi popřáli premiér i herci: „Oslava šedesátin prezidenta Václava Havla proběhla v sobotu večer v pražském Divadle Archa. Sešlo se na ní několik set jubilantových přátel – od kamarádů z disentu přes herce, zpěváky, filmaře a výtvarníky až po politické celebrity včetně několika ministrů, předsedy Poslanecké sněmovny Miloše Zemana a premiéra Václava Klause“ (7. 10. 1996)

Milost: „Nadati někomu do fašistů je snadné. Když to učiní list Naše pravda, který neohroženě šíří komunistické učení model Josef Stalin, svědčí to nejméně o nedostatku vkusu.“ (16. 1. 1997)

Kdo maže, ten jede?: „Korupce a veřejné zakázky – to jsou slova, která se vodí za ruku. Proto úřady i sdělovací prostředky demokratických států hlídají nestrannost při zadávání státních či obecních zakázek jako oko v hlavě.“ (8. 9. 1998)

Je třeba zabít lva?: „Sobotní udílení filmových cen Český lev zrcadlilo leckteré nectnosti naší společnosti, která by se ráda viděla lepší, než doopravdy je, vždyť za pár dnů vstupujeme do NATO... Ach ano, jak rádi bychom byli světoví, s jakou posedlostí si oblékáme velkolepé smokingy a hrajeme si na Hollywood, třebaže doopravdy předvádíme upoceně trapnou estrádu okresního formátu.“ (1. 3. 1999)

Můj letošní První máj: „Sedím v chládku na chalupě pod smrkem. Je První máj, všude ticho... Větší část života jsem prožil První máj v pořádném mumraji. Zdravili jsme z průvodu vládu, vláda nás. Oni měli na tribuně skleničky s vínem, my v průvodu jsme chlastali taky...“ (2. 5. 2000)

Gramotnost není gramatika: „Rádi a často se chlubíme tím, jak vzdělaná je česká populace, že už mezi námi není negramotných. Méně se však ví, že gramotnost je jen malým zlomkem toho, k čemu vzdělání slouží. Podepsat se více než dvěma křížky snad stačilo za Marie Terezie, ale dnes je potřeba umět nejen text nahlas přečíst, ale také porozumět mu, napsat jeho shrnutí, sestavit argumenty pro a proti, souvisle se k němu vyjádřit.“ (6. 12. 2001)

Logika ČSSD: „Premiér Špidla je patrně pilným čtenářem známého psychiatra Plzáka. Ten má na manželskou nevěru univerzální recept: zatloukat, zatloukat, zatloukat. Návrh doktora Plzáka používá i předseda nejsilnější strany. A ve vztahu k prezidentskému kandidátovi Jaroslavu Burešovi jen s malou obměnou: podporovat, podporovat, podporovat. Bez ohledu na okolnosti či rozsah ostudy.“ (11. 1. 2003)

Další remíza: „Miroslav Kalousek cení zuby na premiéra. Možná tím šéf lidovců vrací Stanislavu Grossovi jeho poznámku o Kalouskovi, „kterej vypadá, že je bouchač, (ale) když je malá pozice, zaleze pod zem“.“ (16. 9. 2004)

Rathův vozka: „David Rath se dlouho tvářil jako muž, jenž má ruce plné trumfů. Nyní vyšlo najevo, že jeho esem je nucená správa VZP a Antonín Pečenka. Léčbu bolavé pojišťovací pokladny tak má zajistit člověk, který jako boss ODS podepisoval bianco šeky a pak se naoko divil, kam se mu ztratil milion. Muž, kterého opakovaně vyličili pro neschopnost.“ (11. 11. 2005)

Zidanizace fotbalu a zdravý patriotismus: „Letošní mistrovství světa ve fotbale bylo diváckým úspěchem a tak tomu bude i v budoucnosti! Nejlepší zárukou, abychom na mistrovství světa, v tuto chvíli nezapomenutelné, i nadále rádi vzpomínali, je proces jakési komplexní „zidanizace“ uplynulého fotbalového spektaklu.“ (12. 7. 2006)

Ave Caesar: „Do provincie zavítal nejmocnější muž planety. Chce demonstrovat přátelství s místním lidem. Domorodci jsou však nejčastěji lhostejní, obyvatelé hlavního města zhusta otrávení kvůli dopravním omezením. Imperátora uvítají místní politici. Ministryně války mu zazpívá, čímž předvede absolutní mez svých odborných schopností.“ (5. 6. 2007)

Antiklausovci už s Klausem nemají proč válčit: „Devadesátá léta dvacátého století byla v české politice opravdu dlouhá. Skončila vlastně až v pátek 7. března 2008, v den druhého prezidentského slibu Václava Klause.“ (10. 3. 2008)

Výroční seznam: „Ústav pro studium totalitních režimů svým odpůrcům usnadňuje život, činí-li „objevy“ v okamžicích, kdy je to politicky žádoucí. Když premiér Topolánek dekoroval bratry Mašínovy svou trucmedailí, ústav objevil, že měli v úmyslu zabít Gottwalda.“ (10. 11. 2009)

Jak končí krize: „S určováním konce krize to může být ošidné jako se známou definicí vývěvy z filmu pro pamětníky: Vývěva je, že když se tam dá myš, tak chcípne. Konec krize je, že když se tam dá investice, tak nechcípne. Ale jak to poznat?“ (14. 8. 2010)

Odblokováno: „Dobrá zpráva včera přišla z odborářských centrál: blokáda na pražské magistrále, se nakonec konat nebudou. V hlavním městě, na němž spočine devadesát procent pozornosti médií, se odboráři kromě stávky v zásadě omezí na pochod „papalášskou“ Malou Stranou k Hradu. Kdo by se zúčastnil případné živelné blokády, bude desperát i v očích pánů Dufka, Zavadila a Pomajbika.“ (16. 6. 2011)

3. 3 MLADÁ FRONTA + DNES

Redaktoři *Mladé fronty* již od 20. listopadu 1989 poskytovali relativně pravdivé informace o revolučních událostech, zatímco jiná média situaci stále podceňovala. Podtitul deníku byl změněn na „deník Československé mládeže“.

„Později se šéfredaktorem stal Petr Šabata. Karel Hvizďala, od května 1990 vedoucí zpravodajského oddělení, přišel s myšlenkou, že alespoň jedny noviny musí být nezávislé na státu, k čemuž je nezbytný zahraniční kapitál a privatizace. Redakce v té době vlastnila jen jeden fax a téměř žádné počítače.“ (Wikipedia, 2013 [online])

Zákonné a privatizační podmínky přiměly redaktory a akcionáře společnosti ke zrušení stávajícího deníku *Mladá fronta* a nabídli svému distributorovi, Poštovní novinové službě, nové noviny s názvem *Mladá fronta DNES*. Autorem nového názvu je pravděpodobně Martin Komárek.

Mladá fronta DNES převzala od původního deníku redaktory, know how i čtenářskou základnu, z právního hlediska se však jedná o zcela jiný deník. Online mutací deníku je internetový portál idnes.cz.

Centrální redakce sídlí v Praze a po celé České republice je dalších 14 regionálních redakcí. Mezi komentátory, kteří píší pro *Mladou frontu DNES*, patří např. Karel Steigerwald, Martin Komárek, Jana Bendová a další.

Deník vychází denně s výjimkou neděle, obsahuje regionální přílohu příslušného kraje nebo oblasti. Zaměřuje se především na komentované zpravodajství a tematické přílohy. „Prohlašuje se za politicky neutrální, ale de facto mají výrazně pravicové nebo konzervativní zaměření, bývá jim vytýkána názorová spřízněnost některých komentátorů s ODS, cenzura a neobjektivní interpretace a výběr informací o KSČM (...)“ (Wikipedia, 2013 [online])

Denně se prodá cca 260 tisíc výtisků, ve čtvrtek je to až kolem 403 tisíc výtisků.

Dle výzkumu Media Projekt čte Mladou frontu DNES 1,07 milionů čtenářů, většinou jsou to ekonomicky aktivní lidé, lidé s maturitou nebo vysokoškolským vzdělání a s příjmy nad 15 tisíc Kč čistého měsíčního příjmu.

3. 3. 1 STRUKTURA DENÍKU

V raných 90. letech zůstává základní schéma novin stejné jako na konci 80. let, rapidně se však mění obsah jako u všech periodik. Podtitul novin zní Zpravodajský list. Zůstávají rubriky: *Komentář*, *Poznámky*, *Zeptali jsme se*, *Glosa*, *Sloupek*, *Krátce*, *Televize*, *Kultura*, *Komentujeme*, *Rozhovor MfD*, *Zaujalo mne*, *Oznamovatel* s inzercí, *Stíny*, *Oznámení*, *Sport*, *Ve zkratce*. Přibyly rubriky: *Burza názorů* s čtenářskými ohlasy na aktuální téma, *Úvaha*, *Přečetli jsme z de telegraaf*. V sobotu vycházela na titulní straně rubrika *Zamyšlení při sobotě*. Taktéž zůstala víkendová příloha *Víkend* s rubrikami: *Příroda*, *Právní servis*, který zodpovídal otázky čtenářů z právních hledisek, *Kniha na víkend*, *Výpravy do jazyka* s poznámkami ohledně češtiny (*Řekne-li nám někdo, že jeho jméno zní např. „cimrman“, obvykle se ho zeptáme na pravopis, protože se nabízí víc možností (Cimrman, Cimmerman, Zimmermann atd.) a není zvykem, abychom o někom, kdo se jmenuje Zimmermann, psali jako o Cimrmanovi jen proto, že v naší mateřštině existuje počeštěná podoba jeho příjmení. 1. 5. 1992*), *Móda*, *Zdraví*, *Motorismus*, rubrika *Přes kopečky* (později *Na cestách*) se týkala drobného popisu turistických destinací, *Bit či nebit* (později *Počítače*) s návodem, jak pracovat s počítačem, *Slova a slovíčka* s výroky známých lidí, *Zlatá mříž* s vtipy a kreslenými anekdotami, *Křížovka*. V roce 1992 se mírně mění grafika deníku, rubriky zůstávají, rozdělují se ale do větších tematických celků: *Z domova*, *Názory a reportáže*, *Ze zahraničí*, *Ekonomika a finance*, *Kultura*, *Programy*, *Inzerce*, *Publicistika*, *Sport*, *Příloha*.

V polovině 90. let přibyly rubriky *Kapitálové trhy, Kriminalita, Kariéra, Trend*.

Na konci r. 1996 přibyl páteční *Magazín Lidových novin*, později přejmenovaný na *Pátek*.

K celostátnímu vydání začalo vycházet jako jeho součást regionální vydání, v této práci vycházím z materiálů pro JIŽNÍ ČECHY.

První desetiletí 21. století

Od roku 2000 se v deníku začínají objevovat barevné stránky, vzniká více speciálních příloh (např. Pařížský autosalon, 4. 10. 2000, Dům a byt, 20. 10. 2000, Golf, 5. 5. 2001, Prezident Klaus, 1. 3. 2003, Léto, červenec – srpen 2004)

Vycházely nové přílohy: *Kam na výlet, Zaměstnání, Peníze, Auto moto, Věda a počítače, Kavárna* s podtitulem *Příloha pro myšlení, umění a civilizaci*. Více prostoru má i inzerce.

Deník se začal tematicky členit na tzv. *sešity*, označované písmeny A – F. A: *Z domova, Názory, Rozhovor, Ze světa*. B: *Ekonomika, Kultura, Společnost*. C: *Sport, Televize, Fórum*. D: regionální vydání *Jižní Čechy*. E – F: *Přílohy*. Ne vždy ale toto uspořádání platilo, vznikaly drobné odchylky, kdy se sešity tematicky prohodily nebo prolínaly.

Ke konci prvního desetiletí je deník téměř celobarevný, vycházejí sezónní přílohy (např. DNES Léto, červenec – srpen 2008, DNES zaměstnání, červenec 2008 aj.)

Rubriky dostávají pevnou podobu, velký prostor v deníku zaujímají názory, komentáře, polemiky redaktorů. Redaktoři přinášejí reportáže přímo „z terénu“, testují výrobky a přinášejí výsledky jejich srovnávání, sledují regionální dění, přinášejí analýzy, investigativní žurnalistiku, ekonomické aktuality. Mladá fronta DNES je neustále rozvíjející se list, žánrově i tematicky různorodý a v České republice patří k nejčtenějším periodikům.

3. 3. 2 Z TITULNÍCH STRAN DENÍKU

Zamyšlení při sobotě: „...A tak dostáváte dnes poprvé svůj list s novým názvem a vydavatelem. Udělali jsme konečně tečku za svazáckou minulostí, a získali tak i de jure nezávislost a svobodu. Pro nás a především však pro vás.“ (1. 9. 1990)

Zlatá deska Bratříčkovi: „Za čtvrt miliónu prodaných gramofonových desek bývá u nás dobrým zvykem udělit Zlatou desku. Včera ji převzal za LP Bratříčku, zavírej vrátka – na pražském Žofíně z rukou zástupců Pantonu Karel Kryl.“ (2. 4. 1991)

Poločas rozpadu: „Československo s velkou pravděpodobností nebude za poměrně krátký čas existovat. Zdá se, že proces rozpadu státu je nezvratný. Potřetí ve velmi krátké době prožíváme něco nového. Žili jsme v totalitním státě, poté v demokratické federaci, nyní patrně vstupujeme do období rozpadajícího se státu.“ (z úvodníku z 19. 6. 1992, kde redakce vyjadřuje určitou skepsi nad nadcházejícím rozdělením Československa)

„Z cizího krev neteče“ je údajně heslem většiny lidí: „Lidé většinou nemají příliš velkou důvěru v morální vlastnosti svých spoluobčanů. Většina obyvatel České republiky se prý řídí morálkou vlka, říkají, že z cizího krev neteče“, „nehas, co tě nepálí“, „dělej jen to, co musíš“, „peníze zможou vše“. Vyplývá to z výzkumu veřejného mínění.“ (1. 9. 1993)

Ceny potravin zvolna porostou: „Řada ekonomů soudí, že ceny potravin budou v příštích měsících růst sice pomaleji než v srpnu a září, ale jejich vzestup se ani zdaleka nezastaví. Podle nich totiž nastalo období, kdy právě potraviny, které jsou dosud proti zahraničí relativně levné, dohoní ceny spotřebního zboží. U něj se již cenové relace s cizinou srovnaly.“ (12. 10. 1994)

Chřipková epidemie zřejmě zachvátí celou republiku: „Epidemie hořčnatého onemocnění, které má všechny příznaky chřipky a v minulých dnech ochromilo běžný život na Zlínsku, Uherskohradištsku a Kroměřížsku, se podle hygieniků šíří do dalších okresů a postupuje z Moravy do Čech.“ (5. 12. 1995)

Průmysl slábne, vláda usilovně jedná: „Těžké měsíce domácí ekonomiky pokračují a statistici hlásí i za únor pokles klíčového ukazatele hospodářství, tedy průmyslové výroby, a to dokonce v porovnání s loňským únorem skoro o šest procent.“ (10. 4. 1997)

Jak se v Čechách ruší nemocnice? Těžko: „Pár kilometrů za Kadaní začíná silice strmě stoupat do hor. Při poryvech sněhové vánice její okraje co chvíli mizí z očí. Vítejte na Klondiku, říkají v takových dnech obyvatelé Vejprt a někteří vyčítavě dodávají: A teď nám tu ještě – po sto letech, slyšíte dobře! – ruší nemocnici.“ (20. 2. 1999)

Havel omilostnil redaktory MFD: „Prezident Václav Havel včera udělil milost redaktorům MF DNES Sabině Slonkové a Jiřímu Kubíkovi. Policie je stíhala za to, že odmítli sdělit jméno člověka, od něhož získali hanopis na Petru Buzkovou.“ (4. 10. 2000)

Udeřila nejsilnější povodeň roku: „Tak silně ještě povodně letos neudeřily. Především na jihu Čech donutily rozlité řeky Malše, Vltava a Blanice několik tisíc lidí opustit své domovy.“ (9. 8. 2002)

Armáda chystá obří kampaň: „Návštěvníci kin budou možná zakrátko lapat po dechu. Vyjdou si na premiéru hollywoodského akčního filmu a ještě před ním na ně „vybafne“ krátký snímek o českých speciálních jednotkách...Smysl podobných překvapení je podle náměstka ministra obrany Jana Váni jediný. Přesvědčit mladé lidi o tom, že armáda se mění v moderní sbor, který nabízí zajímavou a dobře placenou práci.“ (5. 3. 2003)

Česko zasáhlo 61 prudkých bouří, blesky udeřily více než stotisíckrát: „Je to svým způsobem unikát: během dvanácti hodin se nad Českem vystřídalo celkem jedenašedesát bouří. Nebe rozsvítilo 108 219 blesků provázených ohlušujícími hromy.“ (10. 7. 2004)

Český med, pivo a kmín bojují o místo v unii: „I Češi chtějí mít své šampaňské, proto žádají Evropskou unii o vlastní označení podle místa původu. Kromě obecnějších názvů, jako je český kmín, med nebo pivo, žádají asi o třicet názvů konkrétnějších.“ (11. 1. 2005)

Nákup? Hlavně levně: „Češi dávají stále více přednost obchodům, které lákají na jedinečné – na cenu. Včera zveřejněný žebříček a průzkum společnosti Incoma a Moderní obchod ukázal, že loni získaly nejvíce na síle diskontní prodejny.“ (12. 5. 2006)

Kdo nepracuje, bude se mít hůř: „Chcete-li peníze, pracujte. Vláda mění dosavadní zavedené postupy a namísto sociálních dávek bude spíše ulevovat na daních. Kdo dlouhodobě nepracuje, ten zchudne. Kdo šidí, toho čekají těžší tresty než dnes.“ (4. 4. 2007)

Soudružka učitelka stále straší: „Komunistickému oslovení soudruh či soudružka se velmi čile daří i dvacet let po pádu totality. A to překvapivě mezi nejmenšími dětmi. Vysvětlení je prozaické: ve stále mimořádně populárních pohádkových příbězích o

Machovi a Šebestové nebo o Hurvínkovi a Spejblovi se to „soudruhování“ jen hemží.“ (1. 9. 2009)

Prezident: Halík je páter Koniáš. Halík: Klaus je fašizující maloměšťák. „Tak ostrá slova z Hradu dlouho nezazněla. Prezident Václav Klaus se veřejně zastal Ladislava Bátory, bývalého volebního lídra rasistické Národní strany. Teologa Tomáše Halíka přirovnal k páteru Koniášovi, který v 18. století pálił knihy a hudebníka Jiřího Pavlicu označil za ničitele lidové hudby.“ (1. 3. 2011)

4. JAZYKOVÁ STRÁNKA DENÍKŮ

Publicistický styl je mnohem více spjat se společenskými změnami než jiné funkční styly. Je velmi proměnlivý a dynamický.

Totalitní povaha společnosti se nepochybně odráží i v jazyce. D. Šlosar (1995) považuje za nejnápadnější rys totalitní češtiny užívání fixních obrátů, klišé, které byly oficiálně dané. Specifická byla i obraznost vyjadřování, jejímž pozadím byla militaria. P. Fidelius (1998) píše o záměrné sémantické zamlženosti až vyprázdněnosti důležitých pojmenování sloužících k manipulaci s vědomím společnosti. „Brzy jsem zjistil, že v komunistické řeči vládne jakýsi řád, že je to opravdu řeč o nějakém světě, byť to byl svět „imaginární“, tedy určitý obraz ideologického světa.“ (Fidelius 1998: 11)

Polistopadová publicistika se rychle radikálně změnila. „Současné publicistické komunikáty jsou otevřeny přijímání jazykových prostředků z jiných funkčních stylů, především z odborného, uměleckého a stále více i ze stylu prostě sdělovacího.“ (Junková 2010: 44 – 45) V textech se objevují stále častěji expresivní, hovorové a slangové výrazy. Znakem publicistických textů je modelovost, která usnadňuje práci ve vztahu k informační funkci publicistických textů.

Pro publicistické komunikáty jsou příznačné jazykové prostředky aktualizované a automatizované. „Aktualizací rozumíme zvláštní, nové a ne zcela obvyklé užití jazykových prostředků. Ve zdánlivém kontrastu k těmto aktualizovaným prostředkům stojí prostředky běžné, obvyklé, v daném kontextu očekávané, a proto ustálené, které nazýváme automatizované.“ (Junková 1995: 226)

Následující jazykové prostředky jsou pro publicistický styl specifické:

4.1 MÓDNÍ VÝRAZY A VÝRAZY ODRÁŽEJÍCÍ DOBU VZNIKU

Ve slovní zásobě publicistických komunikátů nalezneme mnoho pojmenovacích jednotek, které odrážejí dobu. Nejčastěji jde o jednoslovná nebo víceslovná pojmenování, ustálená spojení z oblasti kultury, ekonomiky a politiky. Soudobá politika výrazně ovlivňuje podobu publicistického stylu, „politická moc je totiž v rozhodující míře obsažena ve slovech.“ (Bartošek 1993: 7)

Rudé právo: *lidová fronta* (7. 3. 1948), *tábor lidu* (6. 4. 1948), *pracující lid* (1. 1. 1950), *šatenka* (1. 1. 1950), *průmysl – základ šťastné budoucnosti* (1. 1. 1950), *počet*

úderek (1. 1. 1950), výroční schůze (8. 2. 1950), nepřemožitelná strážkyně světového míru (= sovětská armáda, 23. 2. 1950), národní shromáždění (23. 2. 1950), mírová fronta (23. 2. 1950), vybudování socialismu (1. 3. 1950), společné obdělávání půdy (1. 3. 1950), cesta k socialismu (1. 3. 1950), fronta míru (21. 4. 1950), marxisticko-leninské zásady (21. 4. 1950), náš lid děkuje milému soudruhu Stalinovi (14. 12. 1950), šťastný mírový život (13. 11. 1952), dělnická mládež (6. 4. 1958), národní fronta (29. 6. 1968), dělnická politika (21. 8. 1968), socialistická společnost (1. 5. 1972), prvomájový průvod (1. 5. 1972), sovětská delegace (5. 5. 1972), socialistické občanství (13. 6. 1972).

Lidové noviny: *nová struktura naší výroby (2. 10. 1948), rozvoj hmotné a kulturní úrovně lidu (2. 10. 1948), družstevní sjezd (3. 10. 1948), správa musí sloužit lidu (17. 10. 1948), politická výchova (19. 10. 1948), práce je čestnou povinností každého vlastence (30. 10. 1948), uvědomělý pracující člověk (16. 11. 1948), kapitalistické živly (1. 12. 1948), jít cestou pokroku do světa socialistického štěstí (24. 5. 1950), v duchu socialismu (11. 6. 1950), zápas o výrobní úspěch (15. 7. 1950), přehlídka sil mládeže naší lidové demokracie (15. 7. 1950), sovětský člověk (11. 1. 1951), pracující masa (17. 5. 1951), dělnická třída (13. 1. 1952).*

Mladá fronta: *komsomolci (3. 4. 1957), propagandista (5. 1. 1962), vážná hrozba míru (4. 1. 1980), v soudružském rozhovoru (12. 1. 1980), svazáci (4. 5. 1983).*

Právo: *existenční jistoty (1. 3. 1990), ekonomické řešení (3. 3. 1990), přestavba nevyhovujících struktur (5. 3. 1990), transformující se ekonomika (2. 3. 1993), rozpočtová pravidla (16. 3. 1993), masový příliv zahraničního kapitálu (6. 4. 1993), investiční záměry (1. 12. 1995), věc politických ambicí (2. 12. 1995), nepopulární opatření (4. 3. 1997), strukturální reformy (4. 3. 1997), díry v rozpočtu (6. 8. 1998), škrty v reformě veřejných financí (5. 5. 2003), populismus (14. 5. 2003), stranické špičky (1. 10. 2010).*

Lidové noviny po r. 1989: *tržní mechanismy (28. 7. 1990), pokud se hovoří o utahování opasků (27. 7. 1990), privatizace (10. 9. 1998), kapitálové posílení (10. 9. 1998), nejžhavější kandidáti voleb (12. 9. 1998), boj proti korupci (2. 3. 1999), politický zorný úhel (2. 3. 1999), Havlovo myšlenky (4. 3. 1999), reformy (4. 3. 1999), mezinárodní arbitráž (6. 3. 1999), regulační mechanismy (4. 12. 2001), lobbista (1. 9. 2004), pilíř vládní koalice (8. 9. 2004), zatěžovat státní kasu (15. 11. 2005), politická krize (9. 7. 2006), korupční skandál (10. 7. 2006), penzijní reformy (7. 6. 2007), příznivý*

trend v růstu ekonomiky (10. 6. 2007), zmrazení úroků (5. 3. 2008), taková finanční injekce by probudila i mrtvolu (2. 11. 2009).

Mladá fronta DNES: *tržní vztahy (5. 9. 1990), kupónová privatizace (13. 9. 1990), Brnocentrismus v praxi (7. 3. 1991), referendum (8. 10. 1994), globalizace (2. 5. 2001), kapitál (2. 5. 2001), trend (3. 5. 2001), rebelové (3. 5. 2001), politická scéna (15. 5. 2001), získat důvěru vlády (12. 3. 2003), soukromí investoři (16. 7. 2004), superstar (17. 7. 2004), dekomunizace (13. 5. 2006), daňová revoluce (3. 4. 2007), vláda úředníků (1. 9. 2009), ekonomická krize (5. 9. 2009), důchodová reforma (8. 3. 2011).*

4. 2 PŘEJATÁ SLOVA

„Přejímání slov cizojazyčného původu je podmíněno politickými, ekonomickými a kulturními kontakty mezi jazykovými společenstvími.“ (Karlík a kol. 2008: 100) Přejatá slova odkazují k novým skutečnostem nebo označují předměty a jevy typické jen pro určitý prostor a čas, mohou plnit funkci stylistického synonyma nebo mohou být jen módní záležitostí.

Rudé právo: *krokodil (19. 3. 1948).*

Lidové noviny: *psychosa (1. 10. 1948), interview (17. 10. 1948), varieté (25. 10. 1948), tennis, resoluce (31. 10. 1948), (6. 11. 1948), exposice (7. 11. 1948), provisorium (3. 12. 1948), theorie (18. 7. 1951).*

Mladá fronta: *outsider (30. 4. 1957), komfort (3. 1. 1962), exkurze (4. 1. 1962), interferometry (6. 3. 1962), dimenze (4. 11. 1978), v internacionálních tradicích (6. 6. 1983), rallye (10. 6. 1983), foyer (8. 9. 1986).*

Právo: *snowboarding (9. 3. 1993), image (2. 12. 1995), insider trading (6. 12. 1995), šéf softwarové firmy (7. 2. 1996), outsider (12. 2. 1996), moderní bankovní know – how (15. 2. 1996), gentleman (8. 8. 1998).*

Lidové noviny po r. 1989: *money maker (27. 7. 1990), happening (3. 8. 1990), summit (9. 8. 1990), causa Temelín (2. 3. 1993), hitmaker (4. 3. 1999), showbyznys (4. 3. 1999), mainstream (4. 3. 1999), boss (4. 9. 1998), newsroom (5. 9. 1998), squatter (7. 9. 1998), happy end (12. 9. 1998), online je v je v naší zemi 400 tisíc lidí (1. 3. 1999), teenager (11. 3. 1999), comeback (3. 12. 2001), prodejci čekají na Vánoce boom (6. 12. 2001),*

fair play (12. 12. 2001), *know – how* (8. 7. 2006), *software* (7. 6. 2007), *baby boom* (13. 6. 2007), *hatchback* (13. 6. 2007), *hattrick* (3. 3. 2008), *sci-fi* (4. 3. 2008), *promotion* (5. 3. 2008), *call centrum* (5. 3. 2008), *phishing* (12. 3. 2008), *billboard* (15. 3. 2008), *headhunting* (2. 11. 2009).

Mladá fronta DNES: *skinheads* (5. 6. 1992), *jobhunting* (5. 10. 2000), *faux pax* (6. 10. 2000), *hledejte job* (15. 8. 2002), *bodyguard* (13. 3. 2003), *aquapark* (1. 7. 2004) – vyskytuje se i pravopisně počestěné slovo v podobě *akvapark* (4. 7. 2008), *booklet* (2. 7. 2004), *workshop* (3. 1. 2005), *show* (4. 1. 2005), *dealer* (2. 5. 2006), *bestseller* (5. 5. 2006), *O. K.* (2. 4. 2007), *fast food* (4. 4. 2007), *junk food* (4. 4. 2007), *bud'te cool* (9. 7. 2008), *pub* (= *pravá britská hospoda*, 11. 7. 2008), *stars* (5. 9. 2009).

4. 3 ZKRATKY A ZKRATKOVÁ SLOVA

Zkratky plní v publicistických textech úlohu úsporného vyjadřování, jsou výhodné pro svoji stručnost. „Ustálené zkratky se vyskytují v názvech stran, organizací, některých známých institucí apod. V případě, že jde o zkratky méně známé, autor obvykle jejich význam vysvětlí při prvním použití.“ (Junková 2010: 95)

Rudé právo: *SNB* (28. 4. 1948), *ONV* (28. 4. 1948), *JZD* (2. 4. 1958), *KSČ* (4. 4. 1958), *SSSR* (9. 3. 1970), *ČSSR* (10. 5. 1972), *RVHP* (29. 10. 1984).

Lidové noviny: *jménem ČOS položí věnec k pomníku náměstek* (1. 7. 1948), *dne 6. července t. r. zaslala vláda Spojených států* (16. 7. 1948), *Sovětský svaz zaslal 14. t. m. vládě Spojených států notu* (16. 7. 1948), *významné výsledky zasedání KSS* (3. 10. 1948), *zpravodaj posl. dr. Berák* (20. 10. 1948), *politická konference ÚRO* (15. 1. 1949), *na koncertě PSMU* (4. 1. 1950), *konference svazu řecké mládeže EPON* (7. 11. 1951), *valné shromáždění OSN* (1. 1. 1952).

Mladá fronta: *SHM* (4. 1. 1962), *OKD* (4. 1. 1962), *ÚV KSČ* (6. 1. 1962), *NATO* (6. 1. 1962), *ČSM* (8. 7. 1958), *VSŽ* (14. 3. 1962), *MDŽ* (8. 3. 1964), *dětský fond OSN* (1. 9. 1986), *blahopřání čs. státníků do KLDK* (9. 9. 1986), *každý rok pořádá CKM SSM třítydenní jazykový kurs ve Velké Británii* (9. 9. 1986), *Japonsko by mohlo dodávat za nízké ceny pro projekt SDI klíčové komponenty* (11. 9. 1986), *nahlásím ho na VB* (27. 9. 1986), *ÚDPM je už 35* (14. 11. 1988), *o hlavních úkolech pracovních plánů ČNR a SNR*

na rok 1989 jednali včera v Praze člen předsednictva ÚV KSČ a předseda ČNR a člen předsednictva ÚV KSS a předseda SNR (24. 11. 1988), pozdravné telegramy do SFRJ (29. 11. 1988), zážitky řešitelů SVUOČ (5. 12. 1988), s Čedokem do světa (7. 12. 1988).

Právo: *rada ES schválila mandát pro jednání s ČR a SR (6. 4. 1993), sněmování LOK bylo bouřlivé (2. 12. 1995), tříměsíční poukázky KB za čistý úrok přes 8% (6. 12. 1995), EGAP varuje před podceněním pojištění (15. 4. 1996), webová kamera pro PC (12. 10. 2000), WHO očekává v Iráku cholera (9. 5. 2003), ÚOHS na návrh konsorcia PPF pozastavil tendr na obří ekozakázku (1. 10. 2010).*

Lidové noviny po r. 1989: *nemá-li OF ve vládě pod kontrolou tři křesla (2. 7. 1990), podpisem obchodní dohody mezi ČSFR a USA se otevřela možnost (30. 7. 1990), za značkou ÚLUV stojí velká živoucí organizace (9. 3. 1993), CSU navrhuje čekací dobu (2. 1. 1997), IQ jako iluze moderní doby (20. 5. 2000), HZDS vyhrálo krajské volby (3. 12. 2001), v Rusku je carem bývalý velmi významný pracovník KGB (10. 1. 2003), ministr Rath ovládl VZP (11. 11. 2005), ČKA zatím marně čeká na ztracenou půlmiliardu (1. 7. 2006), policie zatkla exšéfa NBÚ (4. 7. 2006), Bursík si vyšlápl na ČEZ (4. 3. 2008), Jakub Hruša šéfdirectorem PKF (5. 3. 2008), vláda nakopla svoji ekonomiku balíčkem 15 až 17 procent HDP (2. 11. 2009).*

Mladá fronta DNES: *výsledky šetření v IB (1. 5. 1992), archiv NKVD (1. 5. 1992), nikoho z NHL jsme se nedočkali (4. 5. 1992), proces KBSE je bezmocný (11. 5. 1992), za sponzory ODS a ODA stojí banky (5. 4. 1997), vystudoval UMPRUM v Praze (5. 10. 2000), otevřenější přístup k veřejnosti v procesu EIA si v rámci projektu DHV mohli vyzkoušet úředníci (10. 10. 2000), skupina PPF ovládla televizi nova (1. 8. 2002), OPEC: Ztrácíme nad cenou ropy kontrolu (1. 3. 2003), vlna zdražování (1. 7. 2008), sociálně nepřizpůsobiví (2. 7. 2008), vládní skupina NERV (10. 3. 2011).*

4. 4 VÝRAZY OZNAČENÉ UVOZOVKAMI

V publicistických textech slova v uvozovkách jsou buď ta, která doslova citujeme, anebo ta, která slouží k odlišení od ostatního textu.

4. 4. 1 PŘÍMÁ ŘEČ

Přímá řeč v publicistických komunikátech dodává informaci na věrohodnosti. Publicista se může od informace distancovat, protože autorem je někdo jiný.

Rudé právo: *Jan Debnar finále otevírá slovy: „Nikdy bychom neměli zapomenout, co pro nás udělali sovětští lidé (10. 5. 1972), „S radostí přicházíme do bratrského Bulharska, kde se budeme moci bezprostředně seznámit, jak pracující realizují závěry nedávného XI. sjezdu Bulharské komunistické strany,“ prohlásil po přiletu soudruh A. Indra. (2. 7. 1976), Zdeněk Sváček hodnotí ustavující plenární schůzi Městského národního výboru v Rudolfově: „Zaplněný sál společenského domu potvrdil, že zájem občanů o život v městě je velký...“ (13. 7. 1981).*

Lidové noviny: *Molotov lapidárně a podnes platným způsobem vyznačil, co by následovalo, kdyby bylo zrušeno právo veta: „Vzdání se tohoto práva by znamenalo likvidaci Spojených národů.“ (4. 12. 1948), „Kdyby mi bylo odňato právo psát o míru, přestal bych být spisovatelem a byl bych nešťastným člověkem.“ řekl sovětský spisovatel Konstantin Fedin (14. 7. 1950), ředitel továrny vysvětluje: „Je jedním z nejlepších pracovníků, které máme. Má před sebou velkou budoucnost.“ (16. 7. 1950).*

Mladá fronta: *žije v Mělníku a stala se mu křivda. Poslyšte, jaká: „Mám dojem, že to, co se děje v přidělování uhlí v Mělníku, je v naprostém rozporu se zprávami tisku o směrnicích vlády o zásobování uhlím“ (4. 2. 1964), „Kluci, je to tu dobrý, ale není si kam sednout,“ sdělovala důvěrně skupinka děvčat (6. 2. 1964), „Máme radost z tvého občanského, politického a samozřejmě uměleckého působení,“ těmito slovy uvítal při včerejší návštěvě na půdě ÚV SSM amerického pokrokového zpěváka Deana Reeda Miloslav Dočkal (29. 12. 1978).*

Právo: *„Věřím, že kapitalismus je jediný systém, který umožňuje materiální blahobyť, jakož i politickou, ekonomickou a lidskou svobodu,“ řekl Klaus (4. 12. 1995), „Byl sem poslán tak trochu do vyhnanství,“ řekl Havel, který označil Dubčeka za významnou postavu našich moderních dějin (12. 10. 2000).*

Lidové noviny po r. 1989: *„Bez lásky k bližnímu přestává být lidský život lidským životem hodným toho jména,“ řekl v letošním novoročním projevu prezident Václav Havel (2. 1. 1997), „Tak je to ještě složitější než složitě,“ prohlásil moudře Boris Jelcin (1. 9. 1998), „přežití sysla u nás skutečně ohroženo,“ řekl LN zoolog (10. 6. 2007),*

„*Osud Milady Horákové je naprosto ojedinělý ve svém poselství a až uhrančivý svou zručností v podobě inscenovaného soudního procesu,*“ uvedl Aleš Březina (5. 3. 2008),

Mladá fronta DNES: „*Po delší rozpravě jsme došli k závěru, že by bylo lepší, kdyby mravní a politický problém byl řešen mravními a politickými prostředky,*“ řekl novinářům místopředseda federální vlády Pavel Rychetský (18. 3. 1991), „*půjde o pořádnou fyzickou a psychickou masáž a je v tom i kus sportovního masochismu,*“ říká David Vávra k dnešnímu znovuotevření Divadla Sklep na Dobešce (6. 10. 2000), „*Vladimír Špidla ukázal, že je člověk, který dokáže dvě hodiny poslouchat sám sebe,*“ kritizoval premiéra ODS Václav Klaus (7. 8. 2002), „*názory, které lidi šíří, netvoří svět, nýbrž vstupují do soutěže,*“ říká Karel Steigerwald o práci komentátora MF DNES (10. 7. 2008).

4. 4. 2 CITACE VÝROKŮ

Většinou jsou citovány výroky známých osobností. Vždy je uveden autor, jehož myšlenka je citována.

Rudé právo: Nixonův „*program boje s chudobou*“ (5. 5. 1972), proroci pravice tvrdili, že *Pionýrská organizace je „ztracenou existencí“* (13. 6. 1972).

Lidové noviny: jeden americký redaktor to řekl docela otevřeně: „*Mějte na mysli,*“ napsal „*že lidé, o nichž píšete, mohou být nepřáteli.*“ (31. 10. 1948), v Londýně a Washingtoně bylo prohlášeno, že nový magistrát uznán nebude a že západní velmoci „*musí podporovat spontánně projevenou vůli obyvatelstva zvolit si 5. prosince novou městskou radu*“ (4. 12. 1948), začalo se mluvit o „*druhém československém Mnichově*“ (24. 2. 1949), každý den sjezdového zasedání připomínali si delegáti heslo „*Kupředu, zpátky ni krok!*“ (11. 6. 1950), náš velký básník Vítězslav Nezval volá ve Zpěvu míru: „*Mír není kořist ani dar.*“ (18. 11. 1950), dlouho a „*pozorně studovaly*“, jak se praví v notách západních států (5. 1. 1951), „*Jdeme do školy učit se, budovat vlast a hájit mír,*“ bylo heslo, s nímž zahalovali letošní školní rok žáci (13. 1. 1951), V. I. Lenin napsal již na začátku sovětské éry, že nyní je třeba „*dokázat každému a všem, jasně a zřejmě, že socialismus tají v sobě gigantické síly a že lidstvo přešlo nyní k nové, nesmírně skvělé možnosti rozvoje*“ (1. 1. 1952).

Mladá fronta: britský guvernér Harding prý „*vyvrátil obvinění z brutality, vznešená proti britským bezpečnostním oddílům*“ – jak nadneseně píše Daily Mail (15. 6. 1957),

Lyndon Johnson na začátku roku letošního roku vyhlásil „bezpodmínečnou válku proti bídě“ v USA (29. 2. 1964), dobové hodnocení skladatelovy tvorby říká, že „hudba jeho je čistá, logická, ryze francouzská svou rozumovostí, přesností a uhlazeností a vyniká pěknými melodiemi“ (20. 9. 1986).

Právo: *Za nejinformativnější český list považuje manželka prezidenta Olga Havlová Právo. Rovněž Práci, Zemědělské noviny a Svobodné slovo považuje za kvalitní. Mladá fronta Dnes je, jak řekla v pondělí rozhlasové stanici Frekvence 1, „velice slabá a Lidové noviny o hodně slabší.“ (5. 12. 1995), Zátorského slova je podle něj třeba „chápat jako apel na novinářskou etiku, jako varování a upozornění na metody mafii, uplatňované směrem k žurnalistům“ (5. 12. 1995), jak řekl Michnik, „nacionalismus je poslední stádium komunismu“ (5. 2. 1996), řečeno ústy poslanců jde o „morální, politický a právní příkaz zachovávat a rozvíjet češtinu jako jeden ze základních prvků české kulturní identity“ (16. 2. 1996), před padesáti lety jsme křičeli „Ameriku hrůza jímá, za námi je rudá Čína“ (12. 10. 2000), tradičně proti „mafiánskému kapitalismu“ a proplétání hospodářské moci s politikou varoval ve včerejším projevu prezident Václav Havel (2. 1. 2002).*

Lidové noviny po r. 1989: *prezident ohlásil, že „v době, která vyvolává údiv všech, kdo tímto věcem rozumějí,“ uskutečníme výrazné snížení početního stavu armády (30. 7. 1990), americký prezident Bill Clinton vyjádřil lítost nad osudem Moniky Lewinské a popřál jí „šťastný život“ (6. 3. 1999), „Praho, pomoz nám vrátit ukradené peníze“ – to hlásali na svých plakátech podvedení Rusové převážně staršího věku (12. 3. 1999), přestože nás i James Bond nabádal slovy „nikdy neříkej už nikdy“ (3. 1. 2003), Vladimir Putin včera obvinil Spojené státy z „imperialismu“ a „diktátu“ (1. 6. 2007), Sarkozyho úřad se omezil na strohou reakci, že „nevkusné vtipy“ nekomentuje (14. 6. 2007).*

Mladá fronta DNES: *„je alarmující, kam vše spěje,“ zaznělo včera na Václavském náměstí v Praze (21. 3. 1991), anarchisté protestovali proti „lžím a podvodům politických stran“ (4. 5. 1992), staré římské přísloví říká: „Papež se těší výbornému zdraví, dokud neumře.“ (2. 4. 1997), pískáním, bučením i voláním „Hanba!“ a „Fuj“ ocenili v neděli někteří diváci moderní nastudování Smetanovy opery Dalibor v Národním divadle (2. 5. 2001), pro Berlusconiho má význam, když jej proevropský Kohl prohlašuje za „jednoho z nás“ (12. 5. 2001), Aténané řekli lidu ostrova Milos:*

„Vaše přátelství bylo by důkazem naší slabosti, vaše nenávisť je však důkazem naší síly.“ (17. 7. 2004), ještě loni to byli podle prezidenta Václava Klause „darební páni senátoři“ (5. 1. 2005), jak řekl Borges: „Není jiné ctnosti než být statečný.“ (7. 4. 2007).

4. 4. 3 PŘESNÉ NÁZVY DĚL NEBO INSTITUCÍ RŮZNÉ POVAHY

Na stránkách novin můžeme najít názvy knih, výstav, akcí apod., které jsou v uvozovkách. Uvozovky zde plní pouze funkci prostředku signalizujícího propriální pojmenování.

Rudé právo: *Protimírová „bílá kniha“ (18. 9. 1982)*

Lidové noviny: *„Libčické hnutí“ je jednou z těchto cest (2. 10. 1948), o nový smysl hry o „Maryše“ (17. 10. 1948), Čs. tabáková režie vydala jubilejní cigarety „Bojovník“ (31. 7. 1948), druhé číslo čtvrtletníku „Nový film“ (8. 6. 1950), Mac Cormic, majitel listu „Chicago Tribune“, promluvil na tiskové konferenci v Káhiře (18. 7. 1950), Nová scéna Národního divadla v Bratislavě uvedla komedii O. Wildea „Je důležité mít Filipa“, která má vyplnit zábavní část repertoáru (26. 1. 1951), odpověď J. V. Stalina na otázku dopisovatele „Pravdy“ o atomových zbraních (10. 10. 1951), člen redakce časopisu „Voprosy istorii“ (9. 12. 1951), dne 10. 10. 1951 podepsal prezident Spojených států amerických tak zvaný „zákon o vzájemné bezpečnosti“ (11. 12. 1951), dresér František Volf předvádí cvičenou slonici „Sumatru“ a další exoty v zimním cirkusu Praga (12. 1. 1952).*

Mladá fronta: *Straussova „Noc v Benátkách“ (15. 6. 1957), mezinárodní turnaj žen v házené o „Primátorský štít“ (2. 1. 1962), poznámka ke hře „Švédská zápalka“ (5. 1. 1962), vedl v pohraničí pokrokovou uměleckou skupinu proletářů „Echo zleva“ (14. 3. 1962), cena byla udělena Věroslavu Neumannovi za hudbu k textu „Štěstí zdarma“ (14. 3. 1962), hra nazvaná „To nechce klid“ je dramatisací povídky M. Kubátové „Podnájemník“ ...20. 3. 1962), ještě „Kluby přátel filmového umění“ (9. 1. 1964), výstava „Britské malířství 1900 – 1962“ v Praze (11. 1. 1964).*

Právo: *zahrádkářská výstava „Zahrada Vysočiny“ (11. 10. 2000).*

Lidové noviny po r. 1989: *vznik záhadného onemocnění nazývaného „syndrom války v Zálivu“ (4. 9. 1998), ona jim v roli upíra ve filmu „Upír z Nosferatu“ ukázala své*

poprsí (2. 3. 1999), nedávná protestní akce „Internet proti monopolu“ (15. 3. 1999), Moroz zahájil akci s názvem „Porod’ patriota v Den Ruska“ (13. 6. 2007), seriál Rodáci, objednaný ke 40. výročí „Vítězného února“ (15. 3. 2008), „Eiffelovka“ slaví v novém nátěru (1. 4. 2009).

Mladá fronta DNES: *úvodní show krasobruslařského mistrovství světa nazvaná „100 let krasobruslení v Německu“ se ponořila kostýmovým i pohybovým koloritem do historie (14. 3. 1991), festival i soutěž zahájil muzikál „Moulin Rouge“ (10. 5. 2001).*

4. 5 OBRAZNÁ POJMENOVÁNÍ

Obrazná vyjádření, která se v beletrii jeví jako estetické a estetizující stylistické prostředky, se objevují v publicistických textech především v analytických textech. E. Minářová (1995) si pokládá otázku, jaký je podíl obrazného vyjádření na utváření stylu v současné době a jak je užití obrazů přijímáno z hlediska kultury řeči. Ačkoli se od publicistického vyjadřování žádá myšlenková hutnost, nasycenost fakty a pojmová srozumitelnost, objevujeme jev zcela opačný – snahu o originalnost v obrazu. E. Minářová dokládá nejčastější typy obrazných vyjádření: personifikující spojení substantiva se slovesem; spojení abstraktního substantiva se slovesem, které představuje děj nebo proces běžně spojovaný se substantivem konkrétním; metonymická spojení; metaforická přirovnání.

Publicistická komunikace je neustále ve vývoji, dynamičnost lexikálních výrazů svědčí o sepětí jazyka s dobou, se společností. Užití obrazy jsou dobově poplatné a tedy i dobově proměnné. Současná publicistika přináší nové obrazy, některé se postupně plně lexikalizují a ustalují.

Rudé právo: *Tepny hospodářského rozvoje (1. 1. 1950), Americké statistiky tvrdošjně mlčí (8. 2. 1950), rozkvět amerického kapitalismu (8. 2. 1950), strana se zrodila, rostla a sílila (21. 4. 1950), ruština se stala jazykem zápasu o národní a sociální svobodu, jazykem boje za mír (19. 11. 1952), rána kapitalistickým živlům a spekulantům (2. 6. 1953), článek řal do živého (5. 2. 1964), široký a radostný lidský proud (1. 5. 1972), vložil do této práce celé své srdce (4. 5. 1972), výsledek se zrcadlí (6. 5. 1972), pololetí klepe na dveře (10. 6. 1972), zbrojní horečka (1. 7. 1981), živý obraz doby (2. 7. 1981), plíce města (15. 7. 1981), plameny života (29. 10. 1984).*

Lidové noviny: *politického uvědomění je nám pořád potřeba jako soli (1. 7. 1948), Amerika se pokouší lovit v kalných vodách (2. 7. 1948), řeči jako rány kladivem rozbíjejí neúprosnou logikou své pravdivosti umnou stavbu lží (22. 10. 1948), abychom rozuměli duši lidu a uměli vésti, aniž stojíme na osamoceném velitelském můstku (2. 12. 1948), na vysoké školy přijdou lidé s takovými charakterovými a rozumovými schopnostmi, že vysoké školy v nich dostanou novou, čerstvou krev (8. 1. 1949), v Praze to v dílnách i v úřadech vřelo (24. 2. 1949), náš věřící lid rozpoznal tyto vlky, kteří se tak neobratně halí do kůže beránčí (16. 7. 1949), marná snaha stavět zeměpis na hlavu (5. 8. 1949), ideově politická výchova musí jako trvalý tón znít ve všech předmětech (11. 1. 1950), básníci či čtenáři opojeni Palivcem necht' si uvědomí, že mohou skončit jako suché ratolesti na národním kmenu (9. 6. 1950), budeme vdechovat mír jako vlahý jarní vzduch (19. 11. 1950), o svých výrobních začátkách říkají dnes v Technoskle, že si připadali jako Kolumbus při plavbě do Ameriky (6. 1. 1951), dvojnásobná studentka bude se svými devatenácti lety a s hořícíma očima jistě jednou z nejmladších účastnic sjezdu (11. 1. 1951), jako hejno vran odehnané od kořisti se hněvně rozkrákorali kongresmani, finančníci a senátoři (14. 1. 1951), jako lavina mohutní a stále přibírá na síle, tak u nás sílí proud lidu v Pochodech míru (10. 4. 1951), četníci sem chodili jako mlsní psi (16. 5. 1951), zazněl jako hlas mohutného zvonu hlas generalissima míru J. V. Stalina (16. 10. 1951), přátelství a pomoc Sovětského svazu – náš spolehlivý maják na cestě k socialismu (1. 1. 1952), přátelství a pomoc Sovětského svazu – náš spolehlivý maják na cestě k socialismu (1. 1. 1952).*

Mladá fronta: *pro hlas sportovců jsou uši kompetentních míst zavřeny (12. 4. 1957), výsledky jednání trefily do živého (21. 6. 1957), tvrdohlavý šlehač (3. 1. 1962), cesty osudu (3. 4. 1957), nad letištěm se vyhouplо sluníčko (3. 4. 1957), vítr kapituloval (4. 4. 1957), klíč k hojnosti (4. 2. 1964), sníh kouzlil podivuhodné čepice (1. 3. 1971), kde šumí tep života (2. 3. 1971), jarní počasí tvoří kulisu (10. 4. 1971), děti dovádějí jako kořata (4. 11. 1978), probuzený mlýn (29. 12. 1978), západní mocnosti uvalily kletbu na sovětský stát (8. 1. 1980), jak zraje kotlář (3. 5. 1983), kolo skoro začarované (4. 5. 1983), Hefaiston '86 aneb jak vykovat podobiznu ptáka (1. 9. 1986), jiskra v oku však trochu pohasne (10. 6. 1983), žel i fašismus se také svými drápkami drží při životě (11. 6. 1983), syndrom nemocných budov (13. 9. 1986), koncert má rafinované orchestrální roucho (20. 9. 1986), rakovinovým nádorem na těle našich lesů jsou chatařské osady (27. 9. 1986), skládka u Točné je kousek od ulice Rekreační, potok opět na umření (27.*

9. 1986), mlčeli jako zařezaní (5. 12. 1988), jak se rodí lék (8. 12. 1988), řeka solidarity a pomoci (14. 12. 1988).

Právo: navíc prioritou pro světovou politiku je dnes tahat z kaše Jelciovu Rusko (6. 4. 1993), kapitál otočí kohoutkem na dolarovodu (6. 4. 1993), stát oškubal spoustu diků (13. 3. 1993), nájemné bude zmrazeno (1. 4. 1993), je to pro vládní ekonomy příliš velké sousto (6. 4. 1993), politickými kartami se hrálo i na české straně (2. 12. 1995), Rusko je jak po těžké nemoci (4. 12. 1995), Chadimová jako pokusný králík (9. 12. 1995), zánět politické achillovky (9. 12. 1995), loni ze schválených 100 milionů – i po hektolitrech slz skanutých na téma brzdění a zastavování privatizace – neprivatizoval FNM ani polovinu (9. 2. 1996), lišku z bajky, která vránu na sýr, napodobil v pondělním jednání ministr dopravy (5. 3. 1997), ministr zahraničí měl dost práce se zametáním diplomatických střepů (8. 8. 1998), vazba na Unii svobody je sázka na mrtvého koně (10. 8. 1998), Zeman a KDU-ČSL budou muset tancovat na dvou svatbách současně, na jedné však o poznání více přidupávat (10. 8. 1998), Machiavelli Milošević po deset let čerpal ze směnky důvěry, kterou mu vystavili jeho Srbové (7. 10. 2000), ODS si přes noc osedlala koně vzbuzených emocí (7. 10. 2000), politický guláš (2. 1. 2002), hrad Čunkov zdá se být nedobytný, když modré i zelené koule se od jeho hradeb odrážejí jak zrna hrachu. Leč možná všeho do času – pod hradby byl přistaven kanón nejsilnějšího kalibru. To když Václav Klaus odsoudil Čunkovy hloupé výroky napřené do zdejší etnické menšiny (4. 4. 2007), volební preference zvoní lidovcům hranu (6. 4. 2007), není ovšem všechno černé na modrém Topolánkovi (4. 9. 2009), státní ministr financí mluví o katastrofě biblických rozměrů (=záplavy v Austrálii, 4. 1. 2011), Schwarzenberg: Nečas a John jsou jako Naši furianti (7. 1. 2011).

Lidové noviny po r. 1989: pan Grégr by měl být zřejmě trojským koněm těchto lidí ve vládě (14. 7. 1990), jestliže chceme, aby se naše ekonomika postavila na nohy (27. 7. 1990), potom nás Státní bezpečnost začala pronásledovat div ne jako Římané první křesťany (3. 1. 1997), stranická esa jsou již v křeslech rozsazena (4. 1. 1997), vláda si zametla před svým prahem (6. 1. 1997), představitelé radnice vypustili džina z láhve (18. 1. 1997), z prezidentových výroků nemilosrdně promyšlených až na kostní dřev (20. 1. 1997), díra ve státním rozpočtu se měla zalepit vydáním státních obligací (24. 1. 1997), české bankovní domy po vlnách krachů v minulých letech potřebují jako sůl zvýšit prestiž v očích veřejnosti (3. 9. 1998), jsem docela obyčejný vysokoškolský učitel filozofie, a ne lidový mudrc, který trousí moudra jako drožkářští koně koblihy (z

rozhovoru s Erazimem Kohákem, 5. 9. 1998), Vladimír Mečiar si na mně vylámal zuby (2. 3. 1999), Vladimír Špidla tak ruku v ruce Jaroslavem Burešem plní plán důchodce Zemana, který se již třese na to, aby jako blanický rytíř „zachránil republiku“ (11. 1. 2003), uměním si zkrátka chleba nenamažeš (3. 9. 2004), podle místních odborníků začínají vznikat etnické enklávy, které by v budoucnu v případě strkání hlavy do písku mohly hrozit reálnými problémy (5. 11. 2005), těšínská jablička tak ve svém volebním programu nabízí nejen odborářům, ale i vlastníkům dolů (5. 11. 2005), chci to všem spisovatelům natřít (10. 11. 2005), legenda o „starém pánovi“, jenž by těsně před odchodem do věčných fotbalových lovišť ještě jednou, naposledy rád vyzval příslovečnou bohyni štěstěny a stal v přímém přenosu televizních kamer tím největším – mistrem světa (12. 7. 2006), autobazarů přibylo všude jako máku (3. 7. 2006), průzkum neříká, že by Češi byli ořezávátka, spíše potvrzuje historický fakt, že se dokážeme chovat strategicky (1. 6. 2007), hlavní město utopilo desítky milionů korun v projektu čipové karty Opencard (13. 6. 2007), my chceme, aby se nemocnice chytly za nos a dávaly si větší pozor (1. 3. 2008), evropská komise jako správná matka Evropy si dělá starosti kvůli jazykům (3. 3. 2008), ČEZ si prý „vesele chrochtá“ (5. 3. 2008), seriál Rodáci mu prý zlomil vaz (15. 3. 2008), chudák pan Adamec, oko nezůstane suché (15. 3. 2008), herci filmu vdechnou život (2. 4. 2009), chce opět rozhybat evropské domino (2. 11. 2009).

Mladá fronta DNES: plamenné řeči z horkých židli (7. 9. 1990), varovné prsty židovskému státu se nezvedaly už jen z Evropy (14. 9. 1990), ještě před rokem měli politici možnost chopit se tohoto nástroje (červené fixky) a udělat čáru za minulostí (23. 3. 1991), objednávkové období 1. kola kupónové privatizace skončilo včera pro pracovníky všech pošt bez infarktových situací (9. 6. 1992), podle něho je zřejmé, že Svatý otec není tím, čím býval, ale to v žádném případě neznamena, že klepe na dveře smrti (2. 4. 1997), vláda promýšlí tvrdé kroky, aby ekonomika nabrala dech (2. 4. 1997), dřív sedláci hnojili od oka, nyní mají počítač (5. 10. 2000), paneláky dostanou injekci (6. 10. 2000), Blažková je žába na prameni, kdyby prodala, budeme mít všechno (8. 4. 1997), středoevropské švejkování (15. 5. 2001), stát utrácí peníze za mrtvé duše (7. 8. 2002), města nabírají dech a vyčíslují škody (15. 8. 2002), malování Sokola na zed' (1. 3. 2003), hlavní roli však hraje to, jak hluboko bude muset rodina sáhnout do kapsy (1. 7. 2004), neznámý ruský miliardář, který se v aukční síni choval jako slon v porcelánu a nedočkavě mával nad hlavou cedulí, upoutal pozornost licitátora (9. 5.

2006), *nový víchř z Kremlu* (10. 5. 2006), *je z nás země „komančů“ a „modrých ptáků“* (2. 4. 2007), *Klema má pod čepicí, ale Praze příliš nepomůže* (2. 7. 2008), *Rytíř – penzista z Vysočiny vyjevil tři podmínky, za nichž by se vrátil do politiky, bude-li jí hůř* (5. 9. 2009), *jeho životní příběh je otevřenou knihou, v níž lze číst* (1. 3. 2011).

4. 6 EXPRESÍVNÍ VYJÁDŘENÍ

J. V. Bečka (1992) za expresivitou shledává umocnění působení slova, klasifikuje ji:

- a) Expresivita citová (emocionální) vyjadřuje citový vztah k označované skutečnosti.
- b) Expresivita apelová (výzvolá) vyjadřuje volní vztah k označované skutečnosti
- c) Expresivita zvuková je dána nápadností ve znění slova
- d) Expresivita výrazová je dána neobvyklostí a nápadností ve způsobu užití slova.

Typickými představiteli expresivních slov jsou citoslovce emocionální, apelová a zvukomalebná. „U významových slov citová exprese význam jen doprovází a projevuje se v různé síle...Jde tu spíše o impresi, tj. o dojem, jaký vzbudí ve vnímání.“ (Bečka 1992: 58)

P. Hauser (1980) rozděluje expresivní slova dle jejich příznaku, buď jako kladné nebo jako záporné:

- a) Citově pozitivní příznak mají slova důvěrná a familiární, domácí slova, dětská slova a eufemismy.
- b) Záporný citový příznak mají slova pejorativní, zhrubělá a vulgární.

Rudé právo: *zuřivá kampaň* (1. 3. 1950), *jedovatá americká imperialistická propaganda* (21. 4. 1950), *cynické statistiky* (5. 5. 1972).

Lidové noviny: *zastaveničko v Athénách* (14. 7. 1948), *byla proti nám rozpoutána hnusná pomlouvačná kampaň* (24. 2. 1949), *kdy až k loži nemocného spisovatele zaléhalo nenávistné spílání mrzkých reakčních literárčků Durychem počínaje, o agrárních a fašistických žurnalistických pohůncích a všech těch obskurních, kryších existencích, ani nemluvě* (10. 1. 1950), *začíná krásná, veliká, mohutná soutěž o lepší život* (23. 5. 1950), *milovali jenom sami sebe a svůj majeteček* (6. 6. 1950), *a při všem*

tom hnusu, který se člověka zmocňuje (8. 6. 1950), velkou a neocenitelnou událostí pro vědu bylo vydání geniálních prací J. V. Stalina (24. 1. 1951), úžasný rozmach národního hospodářství (19. 4. 1951).

Mladá fronta: *svému městečku a pro své kandidáty (10. 4. 1957), američtí mocipáni (2. 1. 1962), nepsali jste náhodou také tyhle ty větičky? (4. 3. 1962), stejně jako tato naše rubrička se jmenuje večerní zpravodajský magazín západoněmecké televize (6. 5. 1983), ohníček ve stodole (v obci Hadrava hořela dřevěná stodola, 10. 9. 1986), jsou venku s čoklíkama (3. 12. 1988).*

Právo: *s Dostálovým zhnusením nad demonstrací nejhorších lidských vlastností (4. 3. 1997), politické machrovství (10. 8. 1998).*

Lidové noviny po r. 1989: *divadlu, při kterém se nejen přítomné oběti Asanace otráasaly hnusem (13. 12. 2001), cha, cha, ten telefon je jeho (1. 7. 2006), včera navržená čtyřkoalice je vtipem, který dělá pitomce z jeho autorů (11. 7. 2006), Vlasta Parkanová dopadla jako venkovská nána, která se nechá po tancovačce za stodolou zmermomocnit chasníkem (7. 6. 2007), špinavá demokracie (4. 3. 2008), spratkům se narodili spratci a ti mají jiné představy o soužití mezi generacemi (4. 3. 2008), atmosféra připomínala ty slunnější chvíle socialismu, kdy lidi zapomněli být nasraní a užívali si pohodu života (5. 3. 2008), ocitl se v situaci politika, který šlápl do lejna, a ještě se v něm otočil (2. 11. 2009).*

Mladá fronta DNES: *Ó, ve vaší zemi bych chtěl být právníkem! (2. 3. 1991), no jó, ženská! (9. 3. 1991), Táákovááá ryba! (21. 3. 1991), plebejské sprostáctví, jež nevěří na transcendentno a zázrak, snad mimo ten jediný, který mají lidé mezi nohama (14. 8. 2002), falešná slovíčka (prezidenta, 1. 3. 2003), asociální špinavci (7. 3. 2003), ach, ta naše bodrá civilizace (17. 7. 2004), A vítězem je Vrrrršecký! (2. 4. 2007), Hody, hody, bla, bla, bla (7. 4. 2007).*

4. 7 SPECIFICKÝ SHODNÝ ATRIBUT

Specifický shodný atribut plní v publicistických textech funkci stylové aktivizace, aktualizace. Jde o specifický atribut publicistický.

Rudé právo: *Kladné budování (1. 1. 1950), zásobovací opatření (1. 1. 1950), paměťhodný rys (1. 1. 1950), houževnatá práce (1. 1. 1950), údernický měsíc (8. 2. 1950), inteligentní proletáři (1. 3. 1950), americký imperialista (21. 4. 1950), světodějný vítězství (21. 4. 1950), bojové bratrství (10. 5. 1972), pružné výrobní systémy (6. 7. 1976), bramborové patálie (20. 7. 1976), mírumilovné síly (7. 11. 1984).*

Lidové noviny: *ústřední průmyslové orgány (1. 8. 1948), socialistické budování (16. 11. 1948), třídní boj (16. 11. 1948), socialistické zásady (16. 11. 1948), úhelný pilíř našeho vývoje (1. 12. 1948), národní rozvoj a rozkvět (1. 1. 1949), mravní vítězství (16. 10. 1949), buržoazní rozvratníci (2. 6. 1950), mírový hlas naší země (10. 4. 1951), plánovací výbor (19. 4. 1951).*

Mladá fronta: *kurážné mládí (3. 1. 1962), jitrní svěžest (3. 4. 1957), náboženské předsudky (6. 3. 1971), předseda svazácké organizace (5. 2. 1980), ideologická konference (8. 9. 1986), komplexní společenská přestavba (8. 11. 1988), nepalčivější otázky (14. 11. 1988), svazové orgány (8. 12. 1988), pásmo vzájemné důvěry ve střední Evropě (8. 12. 1988), politika se má řídit všelidskými hodnotami (9. 12. 1988).*

Právo: *krizový jev (1. 3. 1990), těžký sociální otřes (1. 3. 1990), zájmová lobby (2. 12. 1995), bouřlivé změny v politice (2. 12. 1995), předvolební vřava (13. 8. 1998), jaderný deštník (15. 1. 2002), bezskrupulózní tržní ekonomika (23. 1. 2002), levoprávní optika (5. 5. 2003), konkurenceschopný rozvoj (9. 5. 2003), korupční skandál (20. 7. 2005).*

Lidové noviny po r. 1989: *nákupní horečka (26. 7. 1990), populistická demagogie (17. 8. 1990), cenová válka (3. 6. 1994), politická past (18. 1. 1997), dramatický vývoj na světových finančních i kapitálových trzích (1. 9. 1998), politický spor (3. 9. 1998), polistopadový vývoj (2. 3. 1999), komunistická propaganda (15. 3. 1999), fotbalová smetánka (1. 12. 2001), privatizační bitva (15. 12. 2001), kriminální bratrstvo (2. 1. 2003), politický apel (2. 1. 2003), nepružný trh práce (10. 1. 2003), unijní diskriminace (16. 11. 2005), ekologický hazard (10. 7. 2006).*

Mladá fronta DNES: *politický vliv (2. 3. 1991), ekonomická sebevražda (5. 4. 1991), efektivní schůzka (6. 5. 1992), politická odpovědnost (6. 10. 2000), společenská atmosféra (6. 10. 2000), absurdní bankovní poplatky (2. 5. 2006), politický lynč (1. 3. 2011).*

4. 8 FRAZEOLOGISMY A JEJICH MODIFIKACE

Frazeologickými obraty rozumíme soubor ustálených spojení, to znamená, že je přijímáme už jako hotová spojení slov. Podle J. V. Bečky (1973) se ve frazeologických obrazech slova váží na sebe tak, že vytvářejí jeden význam a jako jediné pojmenování je také do textu vsazujeme. M. Čechová (1986) uvádí jako rysy frazeologických jednotek ustálenost, obraznost, víceslovnost, nerozložitelnost (celost), expresivnost, jejich „hotovost“ před řečovým aktem, ekvivalentnost se slovem. V dalším příspěvku v Naší řeči se M. Čechová (1993) zabývá pojmem *kulturní frazeologie*, kterou v užším smyslu rozumí frazeologii, jež je součástí kulturní historie a kulturního života. V posledních dvaceti letech přibýly v publicistických textech latinské citátové frazémy, a to antického a křesťanského původu. Nejrozšířenějším typem zůstávají frazémy lidové a kolokviální, ale také sportovní frazémy. Za přemírou knižních frazémů pak nalezneme snahu užívat hotová a ustálená syntagmata, která slouží pro rychlou a výstižnou informaci. B. Junková ve svém referátu *Kulturní frazeologie v současné publicistice* (In: Jaklová 2006) dochází k závěru, že význam kulturních frazémů v publicistických textech je nesporný, neboť spočívá v aktualizaci textu. Při jejich zkoumání bychom si měli všimnout všech jazykových rovin, neboť aktualizované frazémy se ne vždy podílejí na kultivování jazyka publicistiky.

Rudé právo: *žádné strachy* (19. 3. 1948), *propagátorům amerického ráje se pramálo hodí do krámu* (8. 2. 1950), *rudá záře nad Kladnem* (1. 4. 1951), *chytrému napověz, hloupého trkni* (6. 4. 1957), *co svět světem bude* (6. 4. 1957), *pouhý dotek vykonal dílo zkázy* (6. 4. 1957), *proč jednoduše, když to jde složitě* (7. 5. 1957), *nezaměstnanost visí stále jako Damoklův meč nad hlavami milionů na Západě* (26. 3. 1958), *vedle těch, které zaměstnavatelé poslali už na dlažbu* (26. 3. 1958), *žene vodu na mlýn* (29. 6. 1968), *včera neděle byla... pochmurná a bez iluzí* (21. 8. 1968), *komu čest, tomu čest* (10. 2. 1970), *pořádek nahoře znamená zamést před svým prahem dole* (3. 3. 1970), *cestou vpřed* (1. 5. 1972), *ačkoli překročili Rubikon pionýrského věku* (13. 6. 1972), *proč vozit uhlí do lesa?* (28. 7. 1976), *zdraví a ekonomika jsou spojitě nádoby* (1. 7. 1980), *nehledej štěstí v cizině, najdeš je doma v dědině* (11. 7. 1981), *projel by ji i se zavazanýma očima* (2. 11. 1984), *ostře sledovaná komise* (2. 11. 1984), *pořád stejná písnička* (7. 11. 1984), *co je doma, to se počítá* (9. 11. 1984).

Lidové noviny: *více hlav, více rozumu* (2. 7. 1948), *ale dochází-li pak k takovým Pilátovým, ať nedím kanadským žertíkům* (8. 7. 1948), *mírová kampaň už nese ovoce* (14. 10. 1948), *Německo se má stát osudovým jablkem sváru* (4. 12. 1948), *jak šetrný o jmění přišel* (1. 1. 1949), *před branou vědění* (9. 1. 1949), *netřeba se vzdávat naděje* (13. 1. 1949), *tady to na Emila všechno prasklo* (13. 1. 1949), *tekla proudem krev čínského lidu* (5. 10. 1949), *tak je to psáno černé na bílém* (12. 10. 1949), *jak vidno letošní žně byly skutečně vzornou školou zemědělců* (19. 10. 1949), *vládní krise byla zažehnána* (5. 11. 1949), *nová vlna nespokojenosti* (5. 11. 1949), *kde však již předpředloňské sněhy jsou!* (11. 1. 1950), *válka byla alfou a omegou jejich činnosti* (4. 6. 1950), *ruku v ruce byl veden zběsilý a záštiplný útok* (14. 7. 1950), *pax vobis, pokoj vám* (18. 1. 1951), *zlaté pravidlo imperialistických válek přestává platit* (1. 4. 1951).

Mladá fronta: *porovnejte jednoho ze svědků starých zlatých časů se skutečností* (3. 5. 1957), *až se léto zeptá...* (4. 1. 1962), *šedá eminence* (2. 4. 1957), *bůh ví, proč se Hrádku říká Hrádok* (6. 6. 1957), *s čím kdo zachází, tím také schází* (24. 4. 1957), *civitas dei* (4. 7. 1958), *bere na vědomí* (4. 3. 1962), *udržet čistý štít* (13. 3. 1962), *aby mezi námi bylo hned na začátku jasno* (15. 1. 1964), *když hodíš do hejna hus kamenem, potrefená se ozve* (5. 2. 1964), *někteří novináři na Západě objevili teď Ameriku* (29. 2. 1964), *zůstali mamince a tatínkovi doma na krku* (8. 3. 1964), *Evino jablko neutrženo* (1. 9. 1967), *v Československu je jedooký mezi slepými králem* (7. 10. 1967), *kdo šetří, má za tři* (2. 3. 1971), *vůně dalek* (14. 1. 1977), *ať mi vleze na záda* (22. 1. 1977), *ať se stará o toho nekňubu a nekouká pořád sousedům pod pokličku* (22. 1. 1977), *život je boj* (26. 1. 1977), *a jednou v noci voda přetekla a ucho se utrhlo* (26. 1. 1977), *je to k vzteku* (4. 11. 1978), *čas, kdy žactvo přestane počítat na minikalkulačkách pod lavicí, je už sečten* (6. 11. 1978), *prameny poznání* (15. 12. 1978), *široko daleko tu není ani živáčka* (24. 12. 1978), *opakují-li se dějiny, ještě štěstí, že...* (4. 1. 1980), *nebývá to vždycky fraška* (8. 1. 1980), *s úsměvem jde všechno líp* (10. 1. 1980), *hodiny utíkají jako voda* (12. 1. 1980), *z pohádky do nepohádky* (12. 1. 1980), *pod zorným úhlem hořkých zkušeností minulých generací* (7. 5. 1983), *kdo seje vítr, sklízí bouři* (11. 6. 1983), *trojský kůň* (1. 9. 1986), *sním, či bdím?* (2. 9. 1986), *velký kus práce* (6. 9. 1986), *kdopak by se stomatologa bál* (13. 9. 1986), *život se mění před očima* (17. 9. 1986), *komu zůstane černý Petr?* (20. 9. 1986), *bludný kruh* (27. 9. 1986), *všechno, co nám nejde do krámu* (26. 11. 1988), *v jámě lvové* (3. 12. 1988), *teče voda, teče* (3. 12. 1988), *kdo se*

nesrovná s chlebem, nesrovná se s lidmi (8. 12. 1988), když dva léčí totéž...(17. 12. 1988).

Právo: *je to svatá pravda (2. 3. 1993), privatizační komise minila, náměstek Tlustý měnil (13. 3. 1993), ledy konečně prolomeny (13. 3. 1993), s průšvihy provázejícími vojenské tendry se teď před Vánoci roztrhl pytel (9. 12. 1995), je nám Šumava nad zlato? (9. 12. 1995), ODS prezidenta de facto nařklo, že chce zavádět na Hradě druhé mocenské centrum (12. 12. 1995), vlajkovou lodí naší pravice se měl stát deník Denní Telegraph (3. 2. 1996), Šíp se stal jablkem sváru, neboť odboráři tvrdili, že je jednou z hlavních příčin špatné transformace ČD (9. 2. 1996), a to by v tom byl čert, aby vládní většina své mlčící ministry nepodržela (9. 2. 1996), neboť co oči nevidí, to srdce nebolí (9. 2. 1996), ve hře měli i jiný, čistě obchodní zájem (4. 3. 1997), je po čertech rozdíl, jestliže drahota vypukne nadoraz až v roce 2002 a nikoliv o dva roky dříve (10. 8. 1998), kážou víno, koňak pijí (5. 10. 2000), veřejné hádání dvou premiérů tomu dává parádní korunu (12. 10. 2000), nota bene když část signatářů jsou či byli zaměstnanci (15. 1. 2002), staročeské poučení: nešťourej, nebudeš smrdět! (15. 1. 2002), kdo neskáče, není Čech (4. 9. 2006), reforma hory přenáší (4. 4. 2007), po bitvě je každý generál (2. 10. 2010).*

Lidové noviny po r. 1989: *podobné informace se množí jako houby po dešti (27. 7. 1990), volky – nevolky se musí španělští podnikatelé smířovat, že doba špičkové konjunktury je nenávratně pryč (30. 7. 1990), svatá, se sebe zahleděná, prostoto! (4. 8. 1990), jako by se nechumelilo, přispěchali naši motorizovaní pracující (3. 3. 1993), nechtějí být sedláky od Chlumce (6. 3. 1993), těm, kdo prorokovali, že snáze projde velbloud uchem jehly, než by si čeští komunisté nechali sáhnout na název strany, dalo plenární zasedání ústředního výboru KSČM za pravdu (8. 3. 1993), nějak se roztrhl pytel s debatami o intelektuálech a obyčejných lidech (23. 3. 1993), Polák v České republice čili Quo vadis? (4. 6. 1994), provozování levnější služby je trnem v oku monopolu (4. 10. 1996), líbí se nám, co říká, bůh chraň však tu věc chtít po nás ve skutečnosti (5. 10. 1996), tak dlouho se chodí se džbánem, až se lavina utrhne (16. 1. 1997), dostalo se jí za to pozornosti jakéhosi hrdinně anonymního potrefeného husáka (24. 1. 1997), v lednu měli v Krnově rasisté lukulské hody (1. 9. 1998), dobrých zpráv v oblasti tuzemských veřejných financí je jako šafránu (4. 1. 2003), šel bych na věc od lesa, prostou úvahou (8. 1. 2003), bez peněz do hospody nelez (10. 7. 2006), želízko v ohni tu má ale i člen pivního pásu Česko (13. 7. 2007), stejně by mě zajímalo, jak by*

se dnes vykrucoval Lev Podolnik, ale už ho vzal čert, což je taky jedno řešení...(1. 3. 2008), *opravdu jako vejce vejci?* (3. 3. 2008), *sečteno a podtrženo – trochu to ta dívenka přehnala* (5. 3. 2008), *prach jsi a prach tě ochladí* (1. 4. 2009), *tady padá kosa na kámen* (2. 4. 2009), *zůstat nohama na zemi* (3. 4. 2009), *těžko mohl tvrdit, že voda teče do kopce* (3. 11. 2009), *na této fakultě jsem studoval, je to moje alma mater* (3. 11. 2009), *Obama si na sebe upletl bič* (3. 11. 2009), *oběti lichvy vzbuzují podobnou útrpnost jako oběti AIDS, v obou případech mohly přijít k úhoně jako slepý k houslím a pak je litujeme právem* (2. 6. 2011).

Mladá fronta DNES: *namastíme si kapsy* (1. 9. 1990), *nechci malovat čerta na zeď, ale řekla bych, že tohle signalizuje něco jiného...*(13. 9. 1990), *aby nebylo zmatků zbytečně víc, než je zdrávo* (2. 3. 1991), *čísla, která je nutno brát s rezervou* (2. 3. 1991), *co by měl říct 21. Března 1991 při své první návštěvě v někdejší „jámě lvové“ prezident ČSFR Václav Havel?* (4. 3. 1991), *horká půda pod nohama* (11. 3. 1991), *dvě tisícovky, které po těžkých jednáních akceptovali všichni partneři generální dohody, jsou nyní trnem oku odborářům* (13. 3. 1991), *ale Anthony byl asi druhý nevěřící Tomáš, stále kroutil hlavou* (13. 3. 1991), *auta za pět prstů* (23. 3. 1991), *začínáme od píky* (27. 3. 1991), *labutí píseň Pragoinvestu* (30. 3. 1991), *bouře ve sklenici mléka* (22. 5. 1992), *nad sklenkou slivovice se Ivanu Maškovi rozvázal jazyk a dal k dobru, že CIA poslala řediteli BIS tajnou zprávu* (5. 4. 1997), *příběh vzal čert* (6. 10. 2000), *nehřeji si na prsou dalšího hada?* (10. 10. 2000), *hodit se marod, v tom jsou Češi stále lepší* (4. 8. 2002), *jádro pudla bude určitě v mouce* (6. 8. 2002), *koho chleba jíš, toho píseň zpívej* (6. 8. 2002), *na to jsme malí páni* (1. 3. 2003), *nic netrvá věčně* (17. 4. 2004), *prohlášení církve mi přijde jako mnoho povyku pro nic* (5. 5. 2006), *Kristova léta* (7. 4. 2007).

4. 9 KONTAKTOVÉ PROSTŘEDKY

B. Junková (2010) uvádí *oslovení* jakožto nejfrekventovanější kontaktní prostředek v textech psané publicistiky, který souží k navázání kontaktu, k jeho udržení či obnovení. Umístěno může být na začátku textu nebo i na kterémkoli jiném místě. „Prostřednictvím volby typu oslovení má publicista možnost signalizovat své emoce: sympatie, důvěrnost, zdvořilost, nadřazenost, odstup nebo pohrdání.“ (Junková 2010: 191)

Rudé právo: *My jsme, soudruzi a soudružky, heslo výstavby socialismu v naší vlasti po prvé vytýčili na našem IX. jezdu (1. 3. 1950), nezapomínejme však na minulost (RP 1. 5. 1972).*

Lidové noviny: *nemyslete si, že tato mystifikační kampaň je sama od sebe (31. 10. 1948), kluci, pojďte si hrát! (2. 12. 1948), uvědomuješ si v tomto rušném prostředí, ať se kamkoli podíváš, přišly revoluční změny (2. 7. 1950), zamyslíme-li se dnes (6. 7. 1950), uvědomte si, vy, kdo vkládáte paty do krvavých šlépějí fašismu (14. 1. 1951).*

Mladá fronta: *jsem, přítel, absentér a zetkař (12. 6. 1957), tak, mládeži, usmívat se! (6. 3. 1962), a tak vy, kterým jsem snad tímto zamyšlením pokazil neděli, mi to, prosím, nemějte za zlé (8. 3. 1964), žádný strach, milí soutěžící, ale začali jsme se divit (11. 9. 1974), maminko, tety, hrajte první smeče na síti (2. 9. 1986), řekli byste, že svazáci z lounských Železničních opraven a strojíren budují na snímku pionýrský tábor? (2. 9. 1986), nevím, vážená čtenářko M. S., ale jak jsem si všiml, žádného ze svědků počinání dvojice neurazilo (14. 11. 1988).*

Právo: *Připomeňme si případ vedoucího Úřadu české vlády (1. 4. 1993), pane kancléři, pane premiére, ring je volný (5. 2. 1996), nechme stranou problém, že americká liberální ekonomika zrovna nekvete (6. 5. 2003), Pojďme ale k samotnému obsahu (4. 9. 2006).*

Lidové noviny po r. 1989: *ale nepředbíhejme (4. 6. 1994), můžete namítnout, že to není nic nového, že všude po Praze lze vidět tabulky se sdělením, že na tomto místě padl 7. 5. 1945 za svou vlast neznámý bojovník (7. 12. 2001), vážený pane kolego, vy si vážně myslíte, že Česká republika je parta blbů (4. 7. 2006), zkusme si třeba představit, jak by to vypadalo (10. 7. 2006), tak jako jsme tleskali, když se jim podařilo Krejčíře chytit, tak máme teď právo pískat, když jim utekl (9. 6. 2007).*

Mladá fronta DNES: *jenom neradi a zvolna si uvědomujeme, že se koupeli v onom kotli asi nevyhne nikdo z nás (2. 3. 1991), podívejme se blíže na interní grantový systém (2. 3. 1991), doufejme, že tento pohled do zákulisí byl nakonec zbytečný (13. 3. 1991), neuposlechnutím plýtváme lidskými silami, nervy, technikou a také penězi (14. 8. 2002).*

4. 10 PARENTEZE SPECIFICKY PUBLICISTICKÉ

Ke specifickým publicistickým parentezím patří parenteze vyjadřující postoj jiných. Buď recipienta upozorňují obecné, veřejné mínění nebo dokládají svědectví konkrétního pramene. Tyto jazykové prostředky vnášejí do publicistických komunikátů naléhavost a bezprostřednost sdělení, projev ožívují, a proto je řadíme k prostředkům stylové aktivizace.

Rudé právo: *jak píše tisková agentura (5. 4. 1961)*

Lidové noviny: *jenom bychom rádi tak říkajíc oficielně věděli, komu se máme svými poznatky chlubit (2. 7. 1948), říkáme holandská vláda, avšak je nutno – protože i to jen nesmírně zajímavé – podívat se, co vlastně a kdo se konkrétně za tímto obecným označením skrývá (12. 1. 1949), je známo, že podobná dohoda byla již dříve uzavřena (8. 11. 1949), slzy dojetí mi vhrkly do očí (4. 12. 1949), je třeba i zde vykonat důkladnou, třebaže nutně rychlou reorganizaci (10. 1. 1950), ono se řekne, o třináct set procent, ale ať mi to ukáže a tomhle! (14. 1. 1950), to se rozumí, nebude to nikdy tolik, co si v Magdeburku vydělává třeba soudruh Digl (14. 1. 1950), říká se, že není dobré pokládat chleba na „záda“ (17. 1. 1951).*

Mladá fronta: *dejme tomu, že bych byl ředitelem závodu (12. 6. 1957), nelze říci, že by se letošní silvestrovský program co do obsahu příliš lišil od předchozích (4. 1. 1962), nemohu si pomoci, ale buďsi nechtěně Svaz spisovatelů nevyzdvihl v potřebnou chvíli zasloužené úspěchy (4. 1. 1962), ne – nedělejme si z těchto nealkoholických přípitků legraci (7. 1. 1962), pokud si vzpomínám, podstatou mého článku (5. 2. 1964), jinak nechápu (5. 2. 1964), je třeba hned v úvodu připomenout, že tato jednání budou úspěšná (29. 12. 1978), dá se očekávat, že vliv svazáckých organizací bude oslaben (29. 11. 1988).*

Právo: *je však všeobecně známo, že i v dlouholetých demokraciích tyto tlaky mohou být doplněny o jiné (1. 4. 1993), opět je zřejmé, že v případě schválení novely, bude dopad negativní (2. 12. 1995), bubnující králíček Duracell se totiž, jak je známo z reklamy, hned tak neunaví (9. 12. 1995), znovu se ukázalo, že důvěrná metoda vyjednávání má smysl (3. 2. 1996), jenom není jisté, zda tato utkání se zástupci daňových poplatníků nejsou zbytečná (9. 2. 1996), už se dnes ví, že pacient nějak zdravotně víc postižený*

nebo starý bude nežádoucí (4. 3. 1997), říká se, že zvyk je železná košile (4. 3. 1997), ale s tím si, jak zřejmo, vláda valné starosti nedělá (4. 4. 2007).

Lidové noviny po r. 1989: *nicméně víme, že na celém světě probíhá inflace (28. 7. 1990), není divu, že řediteli právě za tohle odpovídat nechce (16. 8. 1990), říká se, že děti, kterým byla zpívána pravidelně ukolébavka, mají vnímavější duši (3. 3. 1993), nelze říct, že by se hudbě, ale především osudu jazzového kornetisty Bixe Beiderbecka nedostávalo pozornosti (20. 3. 1993), těžko říct, zda je pro opice vskutku žádoucí ta výsada, že se mohou stát členy lidské smečky (6. 3. 1999), jako by – jak rád říkává Václav Havel – se prezident definitivně přesunul z Hradu do uliček v podhradí (2. 1. 2003), řeklo by se, že i na ultraliberální Nizozemsko to musí být přece jenom silná káva (4. 7. 2006), ve válce, jak známo, nikdy nejde jen o pohyby armád, jde také o jednání jednotlivců (1. 3. 2008).*

Mladá fronta DNES: *není sporu o tom, že hluboké změny nepodpoří všichni členové společnosti (4. 9. 1990), je známou skutečností, že část dešťové vody se vsákne do země (12. 5. 2001), s nadsázkou lze říci, že určitou definitivu úřednický stav stejně má (15. 5. 2001).*

4. 11 NEOLOGISMY

Publicistický styl je velmi dynamický a je pro něj typická rychlá potřeba nových pojmenování. V současných publicistických komunikátech plní funkci lexikálních neologismů především slova cizího původu, hybridní složeniny, zkratky a nová slova domácího původu.

Právo: *monstrproces (11. 3. 1993), hypersvoboda (13. 8. 1998), thatcherismus (6. 5. 2003), antiamerikanismus (6. 5. 2003), eurokřeslo (9. 6. 2004), ekozakázka (1. 10. 2010).*

Lidové noviny po r. 1989: *supertechnologie (24. 8. 1990), superparlament (6. 3. 1993), ekoanarchismus (24. 1. 1997), čecháčkovský jev (8. 7. 2006), bioodpad (4. 3. 2008), eurovolby (1. 4. 2009), šrotovné (2. 4. 2009), superčlověk (3. 4. 2009), eurokomisař (2. 11. 2009).*

Mladá fronta DNES: *mítink (18. 5. 1992), supermarkety (6. 8. 2002), babybox (4. 4. 2007).*

4. 12 JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY Z JINÝCH ÚTVARŮ NÁRODNÍHO JAZYKA

Základem jazyka publicistiky je neutrální spisovný jazyk, všechny výrazové prostředky jiných vrstev jazyka se stávají příznakovými a mohou působit jako prostředky stylově aktivní. V publicistice tak nalezneme knižní a hovorové výrazy, profesní a slangová vyjádření ale také hovorovou a obecnou češtinu.

Rudé právo: nenalezeno

Lidové noviny: *šmelinář* (1. 12. 1948), *ve Strážnici verbují* (10. 7. 1949), *je v tom drobánek ženské chlubitosti* (5. 1. 1951).

Mladá fronta: *kumštýř* (5. 5. 1957), *posluchačů se vždy sešlo habaděj* (12. 6. 1957), *největší silák* (4. 3. 1962), *šaškoviny* (15. 3. 1964), *korespondák* (11. 9. 1974), *hernajs* (22. 1. 1977), *že po ní ten anglický gólman ani nelíz* (22. 1. 1977), *vona začala zase tu svoji obehnanou písničku* (26. 1. 1977), *seriál frčí* (2. 1. 1980), *jak to odfláknout* (12. 1. 1980), *maník zkontrol až před hlavní pušky* (27. 9. 1986), *rodina bručí* (ve smyslu, že je zavřená ve vězení, 14. 11. 1988), *řada velkých srand* (26. 11. 1986), *měl jsem malér ve škole* (26. 11. 1988), *tryskáč* (7. 12. 1988).

Právo: *v dobré kondici zpucoval kancléř Kohl premiéra Zemana* (8. 8. 1998), *cestovka totiž ví, že je důležité, aby zákazník vstoupil do krámu* (10. 8. 1998), *děsné prachy* (10. 8. 1998), *byznysmeni se socanskou legitimací* (3. 1. 2002), *socánek, to je fiškulín* (15. 1. 2002), *futrál vši neprofesionality* (4. 9. 2006), *pomohla Titaniku ke dnu fušeřina jeho stavitelů?* (1. 10. 2010).

Lidové noviny po r. 1989: *zadkonosič* (3. 3. 1993), *cestovky: loňský rok byl slabší* (13. 1. 2003), *televizní záběry nácků pochodujících podle zákona Plzní* (1. 3. 2008), *chytání zákonodárců v MHD by se praví vykukové vyhnuli* (5. 3. 2008), *americká rozvědka jej ocejovala nálepkou* (8. 3. 2008), *no bodejť* (15. 3. 2008), *drahá cesta do pad'ous* (1. 4. 2009), *feldšmída* (1. 4. 2009), *knajpa* (2. 4. 2009), *štamprle* (2. 4. 2009), *byla to psina neuvěřitelná* (3. 4. 2009), *asi se spletli a myslej, že jsou v Motole na chře* (2. 11. 2009), *Barnie kejchnul* (2. 11. 2009).

Mladá fronta DNES: *naivní veksl* (7. 3. 1991), *přes tři roky se pan Kočka handrkuje s památkáři* (4. 10. 2000), *kerak se v šumavském Zdíkově o svátcích hrkávalo* (2. 5.

2001), *svoje tlachání ukončím jedním setsakramentsky stručným receptem na výrobu chleba* (6. 8. 2002), *musíme jít langsam* (2. 5. 2006), *tak už to v kumštu bohužel chodí* (3. 4. 2007), *jsi socka* (7. 4. 2007), *ministerstva škudlí* (4. 3. 2011).

4. 13 PUBLICISTICKÉ TITULKY

Specifickým útvarem publicistického stylu jsou novinové titulky. Projevuje se v nich stylistické a vůbec jazykové zvládnutí myšlenkového obsahu. Ke znakům titulků patří tendence podat na malé ploše maximum informací, tomuto záměru slouží jasnost, srozumitelnost a přehlednost jazykových prostředků, jimiž autor usiluje podat rychlou a přesnou informaci a přesvědčit čtenáře. Obsahovou stránku titulků rozděluje M. Křístek (1973) na trojí základní povahu:

- a) titulek stručně, většinou výstižně *pojmenovává* téma článku;
- b) titulek podává vedle pojmenování tématu i jisté *hodnocení*, názor autora nebo redakce;
- c) titulek je vyjádřením výzvy k čtenářům, k veřejnosti.

U titulků jsou frekventované zvolací, výzvodové a tázací věty. J. Bartošek (1997) uvádí povahu titulků: syntaktická struktura je jednoduchá; souvětí jsou výjimečná, převažují jmenné konstrukce nad slovesnými.

Rudé právo: *Lide český!* (25. 2. 1948), *Heslo dne: Nyní do práce pro blaho republiky!* (RP 25. 2. 1948), *Ouřady se mění* (RP 5. 3. 1948), *Radostně do druhého roku pětiletky!* (1. 1. 1950), *Rasová diskriminace a otroctví v kapitalistických zemích* (8. 2. 1950), *128 vepřů z nové veleslavínské výkrmny* (8. 2. 1950), *Za mír, za vlast, za socialismus!* (21. 4. 1950), *Všemi silami zabezpečit úspěšné zvládnutí žní* (27. 6. 1950), *Po žních zavedeme společný osev* (28. 6. 1950), *Pod praporem Lenina a Stalina, v čele se soudruhem Gottwaldem, směleji vpřed za mír a socialismus!* (17. 5. 1951), *Za splnění plánu na ostravské stavbě socialismu* (13. 10. 1951), *Všemu lidu Československé socialistické republiky!* (21. 8. 1968), *Bliží se konec mravenců?* (2. 7. 1984).

Lidové noviny: *Velký ohlas Stalinova interviewu* (31. 10. 1948, současná čeština se spíše přiklání *k interview* jako k nesklonnému neutru, ale možná je i varianta mužského rodu a skloňování v genitivu *interviewu*, jak je uvedeno v ukázce), *Nejkrásnější úspěchy*

socialistické práce (23. 11. 1948), Klement Gottwald o poslání pracující inteligence (23. 11. 1948), O splnění pětiletky v zemědělství (1. 12. 1948), Čest práci a hrdinství horníků (16. 2. 1949), Nástup k ideologickému vyzbrojení kádrů (8. 9. 1949), Pětiletka do srpna splněna na 101.8 procenta (17. 9. 1949), Hlásíme se do tábora míru a pokroku (8. 4. 1950), Výstavba země – boj proti nepřátelům (15. 4. 1950), Za technické zvýšení výroby (23. 5. 1950), Slavné zahájení sjezdu mladých budovatelů (8. 6. 1950), Vzhůru k novým a velkým úspěchům (11. 6. 1950), Národní podniky budují socialistickou republiku (14. 7. 1950), Za využití vědy k boji za mír a štěstí lidstva (14. 4. 1951), Nejvděčnější pozdravy a dík našemu osvoboditeli Sovětskému svazu (7. 5. 1951), Pod praporem Lenina a Stalina, se soudruhem Gottwaldem, vpřed za mír a socialismus! (17. 5. 1951), Socialismus a mír zvítězí nad imperialismem a válkou (1. 1. 1952), Za morálně politickou jednotu našeho lidu (13. 1. 1952), Splnit plán nábory pracovních sil (15. 1. 1952), Sovětské návrhy na posílení míru (15. 1. 1952), Obrovské úspěchy v budování hospodářské základny komunismu v Sovětském svazu (31. 1. 1952), Zesílit kulturně propagační práci na vesnici (5. 2. 1952).

Mladá fronta: *Spojení nezničitelnými pouty (3. 4. 1957), Žít v přátelství a přispívat k upevnění míru (28. 4. 1957), Vždy věrně s lidem (2. 6. 1957), Ideologické otázky do popředí! (16. 6. 1957), Mír je nutno zachovat stůj co stůj (18. 6. 1957), Ve znamení pevného přátelství (4. 7. 1958), Stačit zitršku prací i věděním (3. 10. 1959), O obchodu – bez obchodu – pro obchod (8. 2. 1964), Buďme básníky! (11. 3. 1964), Poděkování česáčům (=chmele, 6. 9. 1967), Proč soutěž mistrů pluhu? (20. 9. 1967), Za plné uplatnění žen (3. 3. 1971), Hlemýžďí postup v Laosu (11. 3. 1971), Stana vítá mladé (17. 3. 1971), Dobrý sadař sklízí dobré ovoce (30. 3. 1971), Naší budoucností je komunismus (10. 4. 1971), Pozdravy Leninově stran (15. 4. 1971), Učit děti kolektivně žít (20. 4. 1971), Chléb z nové úrody (9. 9. 1974), Úroda je rekordní (24. 9. 1974), Chceme klid a mír (17. 1. 1977), Známe své jistoty (21. 1. 1977), Směr: kvalita a hospodárnost (22. 1. 1977), Rozvíjet spolupráci (1. 11. 1978), Mír ano, ale komplexní (1. 11. 1978), Věrní revolučním tradicím (18. 11. 1978), Společná odpovědnost (23. 11. 1978), Vážíme si dobrých vztahů (29. 11. 1978), Praha srdečně přivítala etiopské hosty (30. 11. 1978), Nezústat ani chvíli stát (11. 12. 1978), Není sporu o tom, že chceme být úspěšní (2. 12. 1978), Obránci i budovatelé vlasti (8. 12. 1978), Máme společné úkoly (11. 12. 1978), Práce s dobrými výsledky (21. 12. 1978), Jasno a klid v naší zemi (24. 12. 1978), Nejvroucnějším přáním je mír (2. 5. 1983), Nové obzory vztahů (16. 9. 1986),*

Nejnaléhavější úkol: mír (20. 9. 1986), *Buďme na výši doby* (19. 11. 1988), *Invaze mládí* (25. 11. 1988), *Kamarádství s vůní dalek* (28. 11. 1988), *Šance pro pracovité* (30. 11. 1988), *Pro demokratický dialog* (8. 12. 1988), *Výměna půdy za mír* (9. 12. 1988), *Budeme světově vláční* (21. 12. 1988).

Právo: *Krach aneb Good luck, pane premiére!* (1. 3. 1993), *Jak Češi přicházejí o učitele* (2. 3. 1993), *Nestydatá kultura ještě jednou* (10. 3. 1993), *Evropa se pere se svými hospodářskými potížemi* (6. 4. 1993), *Komu Bůh dal úřad* (5. 12. 1995), *Kavan 007 aneb Doma není nikdo prorokem* (3. 2. 1996), *Je Francie vskutku marodem Evropy?* (5. 2. 1996), *Koruna na pisoár* (9. 2. 1996), *Jakmile hájíte národní zájmy, hned vás připlácnou k dinosaurům* (17. 2. 1996), *Valčík na rozptýlenou* (5. 3. 1997), *Čím se měří hloupost* (8. 8. 1998), *Kdo jinému jámu kopá* (10. 8. 1998), *Syndikát novinářů nahrál Klausově snaze dostat média poslancům od těla* (13. 8. 1998), *Smutná vítězství pravice* (5. 10. 2000), *Do hlavy, nebo do srdce?* (7. 10. 2000), *Jen žít, či zápasit?* (12. 10. 2000), *Nic nového pod sluncem* (10. 1. 2002), *Vesmír je tyrkysový* (15. 1. 2002), *Vláda ještě žije* (3. 5. 2003), *Krize EU naše zemědělství neohrozí* (1. 7. 2005), *České děti by měly mluvit dvěma cizími jazyky* (11. 7. 2005), *Těžký úkol i pro Ámose* (4. 9. 2006).

Lidové noviny po r. 1989: *Proč komunismus ztroskotal?* (30. 7. 1990), *Rozvázat ruce – nerozbít stát* (11. 8. 1990), *Nevalný závěr valné hromady* (6. 3. 1993), *Hledám dům nejen holubí...* (9. 3. 1993), *Koktejl pro rod homo sapiens* (23. 3. 1993), *Běh na dlouhé trati k ideji ND* (5. 10. 1996), *Evropa roku 1996 ve znamení šílené krávy* (2. 1. 1997), *Váhy nevyvážené, deklarace „vyvážená“* (21. 1. 1997), *Zemanovy krávy a míchání hrušek s jablky* (2. 3. 1999), *Přichází sexuální kontrarevoluce?* (11. 3. 1999), *Komunistické svrbění v ČSSD neustává* (17. 3. 1999), *Přijde po akci čisté ruce akce prázdné hlavy?* (24. 3. 1999), *V zemi, kde zítra znamená pozítří, vládne „bumázka“* (4. 5. 2000), *Hudbymilovné Němce letos zachvátily Bachanálie* (13. 5. 2000), *Neměňte volební zákon. Doplatíte na to!* (23. 5. 2000), *Šéf Albatrosu očaroval v převleku Harryho Pottera „bystré“ redaktory ČT* (2. 12. 2001), *Jak chutná svoboda* (13. 12. 2001), *Český slavík 2001: provinční nuda* (10. 12. 2001), *Smích z prošlých zábavních konzerv* (2. 1. 2003), *Doma o vystydlé sekané a lobbista na pískovišti* (1. 9. 2004), *Volby in der Zukunft* (7. 9. 2004), *Zlaté časy českých firem* (1. 11. 2005), *Konec evropské integrace* (19. 11. 2005), *Kvalitní špekáčky v ohrožení* (3. 7. 2006), *Krademe inteligentně* (10. 7. 2006), *Hilgertová pojede „s nožem na krku“* (1. 6. 2007), *Přezrálý*

Čunek (9. 6. 2007), *Típni tu cigaretu, nebo zemřeš* (1. 3. 2008), *A zase ty komunisti...*(15. 3. 2008), *Socrealistická ohavnost v Praze* (2. 4. 2009), *O peníze jde až v první řadě* (2. 4. 2009), *Porcování medvěda pro Bouzov* (ve smyslu rozdělování peněz, 2. 11. 2009).

Mladá fronta DNES: *Cesta za neviditelnou rukou (kapitalismu)* (4. 9. 1990), *Veletrh plný změn* (20. 9. 1990), *Malá privatizace ano, ale...*(26. 9. 1990), *Favorit a ti druzí (drazí)* (1. 3. 1991), *Kolik je v nás zakořeněno „ideologičnosti“?* (2. 3. 1991), *Bič, nebo cukr?* (13. 3. 1991), *Bude polévkový zákon?* (28. 3. 1991), *MF DNES ve vlastní olověné šťávě* (5. 10. 2000), *Televizní jazyk zachraňují pamětníci* (9. 10. 2000), *WWW skeptik Klaus má WWW* (10. 10. 2000), *Unavení hokejisté pojedli svíčkovou* (3. 5. 2001), *Průměrná rodina zchudla* (10. 5. 2001), *Vzkříšená plavkyně Almsicková: Mýtus? Vůle? Zázrak?* (6. 8. 2002), *Prvoplánový chleba* (6. 8. 2002), *Elvis přece nikdy nezemřel* (10. 8. 2002), *Cesta do středu zmaru tramvají číslo devět* (16. 8. 2002), *Nezacementujme Hrad* (1. 3. 2003), *Přišla mezi nás superstar, vtipkoval prezident Klaus* (3. 7. 2004), *Je čas woodstocků pod širým nebem* (3. 7. 2004), *Demokracie nastolená tanky* 10. 7. 2004), *Češi dobyli Makarskou riviéru* (17. 7. 2004), *Čeká nás rok reforem, ale bude dobrý* (4. 1. 2005), *Peníze nebo politika? Poslanec zvolil to první* (5. 1. 2005), *Ptačí chřipka: končí opatření* (2. 5. 2006), *Čunkíádu střídá čunkismus* (2. 4. 2007), *Pohanka a Melčák jako váhavá trumfová esa* (3. 4. 2007), *Neléčení pacienti ve Sněmovně* (3. 4. 2007), *Několik pochybností slouhy buržoazie* (7. 4. 2007), *A cenu města získává: Nikdo* (7. 9. 2009), *Odbylá reforma* (5. 3. 2011), *Klausův antibruselismus* (7. 3. 2011).

ZÁVĚR

Diplomová práce *Proměna společnosti a jazyka ve dvou politických obdobích (1945 – 2011)* mapuje stav české publicistiky v době komunistické éry Československa a současného demokratického systému České republiky. Cílem práce bylo postihnout zevrubně politickou a společenskou situaci, která se odrážela na stránkách deníků a zaznamenat specifické jazykové prostředky obou etap. Pro svou práci jsem vybrala nejčtenější deníky v zemi – Rudé právo / Právo, Lidové noviny a Mladou frontu / Mladou frontu DNES.

Teoretická kapitola se opírá o odbornou literaturu předních publikací zabývajících se českou stylistikou. Stručně je charakterizován publicistický styl, jeho vývoj a historické nahlížení, vnitřní diferenciaci a jednotlivé útvary, se kterými se setkáváme na stránkách novin.

Praktická kapitola se zabývá analýzou struktury periodik a jednotlivých rubrik s konkrétními ukázkami publicistických textů ze sledovaných deníků, které prezentují jazyk a styl daných deníků. Dále byla popisována dobová proměna deníků a následují ukázky publicistických komunikátů, které byly předkládány na titulních stranách.

V další jazykové části jsou uvedeny jazykové prostředky, se kterými se v publicistických textech setkáváme. Na stručném teoretickém výkladu jsou prakticky doloženy ukázky z jednotlivých novin. Zaměřila jsem se hlavně na lexikální rovinu jazykových prostředků, obrazná pojmenování, frazeologismy a jejich modifikaci a na další prostředky typické pro publicistický styl.

Hlavní funkcí publicistického stylu je funkce persvazivní – přesvědčovací, ovlivňovací, získávací. Jejím hlavním cílem je formování vědomí recipientů a působení na veřejné mínění: *Starý kapitalistický svět zotročil práci i pracující, Ano, přesvědčovat, Buduj vlast – posílíš mír.*

Totalitní jazyk je specifický svým nadužíváním hodnotících adjektiv, jejichž význam dominuje nad sémantikou rozvíjených substantiv. V denících z této doby nalezneme množství eufemismů a fixních obrátů: *Umění jako zdroj životního elánu, cesta k zítřku, šťastný mírový život, mírová fronta.* V textech nalezneme hojný počet hromadných podstatných jmen: *předsednictvo, úřednictvo, dělnictvo, učitelstvo...*, individualita prakticky neexistuje. Jazyk se vyznačuje pojmy, které jsou vnímány jako zcela pozitivní

a zcela negativní. Pozitivní jsou jednoznačně *práce, budování, dělnický/dělník, horník, hutník, mír, sovětský, socialistický aj.* Negativní: *kapitalista, kapitalistické živly, buržoazie, imperialistický, pravice, Západ.*

Tematicky se deníky v komunistické době soustředily na podávání informací o rozkvětu země, plnění zemědělských a výrobních norem a šťastném životě v socialistickém světě. Dalšími okruhy byla šťastná budoucnost, kolektivismus a centrální řízení. Nedílnou součástí bylo informovat o bezbřehém přátelství a obdivu k Sovětskému svazu.

Úlohou publicistických textů bylo vychovávat řádně ideologicky smýšlející občany, kteří budou nadšeně budovat socialismus. Denně se objevovaly na stránkách deníků oslavné ódy na Stalina, dnes považovaného za jednoho z nejkrutějších diktátorů v historii lidstva.

Rudé právo byl autoritativní, propagandistický list, který se po obsahové stránce v průběhu let téměř neměnil. Agitační úlohu bezpochyby plnil na sto procent.

Lidové noviny podléhaly cenzuře, články se také týkaly oslavy socialistického budování, nicméně jazyk se výrazně lišil od Rudého práva. Vyznačovaly se občas až literárním jazykem a množstvím pestrého pojmenování.

Mladá fronta plnila téměř stejnou úlohu jako Rudé právo, můžeme ale říci, že v menším měřítku, přesto i její hlavní funkcí bylo vychovávat mladého uvědomělého socialistického člověka. Od Rudého práva se MF odlišovala větší pestrostí jak v rubrikách, tak v jazyku.

Polistopadová publicistika se rychle přizpůsobila znovuobnovené svobodě slova a nezávislosti, radikálně se změnila a současné publicistické texty se proto vyznačují širokou pestrostí v pojmenování. Hlavním tématem jsou politické kauzy. Publicisté se nebojí používat jadrný jazyk a výrazy, které bychom mohli považovat za hranici vkusu, nutno však říci, že jde o neustálou snahu o aktualizaci pojmenování. Nejpříznačnější jsou pro současnou publicistiku frazémy, jejich modifikování a obrazná pojmenování. Doložený jazykový materiál dosvědčuje vysokou frekvenci těchto prostředků, které ozvláštňují publicistické texty.

Porevoluční, současná publicistika se od té totalitní, socialistické liší větší pestrostí jak ve výběru jazykových prostředků, tak i v rovině obsahové.

LITERATURA:

BARTOŠEK, J. *Jazyk současné české politiky*. Olomouc: FF UP, 1993.

BARTOŠEK, J. Jazyk žurnalistiky. In: DANEŠ, F. aj. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s. 42 – 67.

BEČKA, J. V. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992.

BEČKA, J. V. *Úvod do české stylistiky*. Praha: Rudolf Mikuta, 1948.

BEČKA, J. V. *Sloh žurnalistiky*. Ostrava: Novinář, 1986.

BEČKA, J. V. *Jazyk a styl novin*. Praha: Novinář, 1973.

ČAPKA, F. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha: Libri, 1999.

ČAPKA, F. *Dějiny zemí Koruny české v datech. Dodatky říjen 1999 – červen 2006*. Praha: Libri, 2006.

ČECHOVÁ, M. Dynamika frazeologie. *Naše řeč* 69, 1986, st. 178 – 186.

ČECHOVÁ, M. Kulturní frazeologie v současné komunikaci. *Naše řeč* 76, 1993, s. 179 – 183.

ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M., MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. Praha: NLN, 2008.

ČECHOVÁ, M., CHLOUPEK, J., KRČMOVÁ, M., MINÁŘOVÁ, E. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997.

DOUDĚRA, K. et al. *Naše Rudé právo*. Praha: Rudé právo, 1980.

FIDELIUS, P. *Řeč komunistické moci*. Praha: Triáda, 1998.

HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: SPN, 1980.

HAVRÁNEK, B. Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura. In: Havránek, B. Weingart, M. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Praha: Melantrich, 1932, s. 32 – 84.

CHLOUPEK, J. Dialektika stálého a proměnného v publicistickém stylu. *Slovo a slovesnost* 39, 1978, s. 317 – 320.

- CHLOUPEK, J. *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. Brno: UJEP, 1986.
- CHLOUPEK, J. Funkční styly dnes. *Naše řeč* 77, 1994, s. 57 – 66.
- CHLOUPEK, J. a kol. *Stylistika čeština*. Praha: SPN, 1991.
- JEDLIČKA, A. *Spisovný jazyk v současné komunikaci*. Praha: Universita Karlova, 1978.
- JEDLIČKA, A. a kol. *Základy české stylistiky*. Praha: SPN, 1970.
- JUNKOVÁ, B. *Jazyková dynamika současné publicistiky*. Praha: ARSCI, 2010.
- JUNKOVÁ, B. Jazyková aktualizace a automatizace v současné publicistice. In: Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: Univerzita Karlova, 1995, s. 226 – 229.
- JUNKOVÁ, B. Kulturní frazeologie v současné publicistice. In: Jaklová, A (eds.). *Komunikace – styl – text*. České Budějovice: FF JU, 2006, s. 87 – 91.
- KARLÍK, P., NEKULA, M., RUSÍNOVÁ, Z. (eds.). *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: NLN, 2008.
- KŘÍSTEK, M. Současné novinové titulky. *Naše řeč* 56, 1973, s. 229 – 237.
- Lexikon vědomostí*. Praha: Levné knihy KMa, 2008.
- LUŇÁK, P., PEČENKA, M. a kol. *Encyklopedie moderní historie*. Praha: Libri, 1998.
- MINÁŘOVÁ, E. Obrazná vyjádření ve stylu publicistickém. In: Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: Univerzita Karlova, 1995, s. 181 – 184.
- MINÁŘOVÁ, E. *Stylistika češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 2009.
- OSVALDOVÁ, B. a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001.
- OSVALDOVÁ, B., HALADA, J. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Nakladatelství Libri, 1999.
- PERNES, J. *Svět Lidových novin 1893 – 1993*. Praha: Lidové noviny, 1993.

RUB-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika*. Praha: Grada Publishing, 2005.

ŠLOSAR, D. Jazyk totality a jazyk dneška. In: Jančáková, J., Komárek, M., Uličný, O. (eds.). *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*. Praha: UK, 1995, s. 110 – 113.

ŠTORKÁN, K. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980.

ZELENKA, J. Konečně mluvíme o zpravodajství. In: *Novinové žánry: sborník článků a statí, 1. část*. Praha – Bratislava: Novinářský studijní ústav, 1956, s. 26 – 32).

NESTÁVALOVÁ, P. *Společenské a politické odlišnosti v jazyku a stylu publicistiky různých politických období*. České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky.

DENÍKY:

Lidové noviny

Mladá fronta

Mladá fronta DNES

Právo

Rudé právo

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Československo. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. [cit. 2013-10-07].

Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ceskoslovensko>

Historie LN. *Lidovky.cz* [online]. [cit. 2013-10-27]. Dostupné z:

<http://epaper.lidovky.cz/lidove-noviny/kdo-jsme/vice-z-historie>

Lidové noviny. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. [cit. 2013-10-12].

Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Lidov%C3%A9_noviny

Mladá fronta. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Mlad%C3%A1_fronta

Mladá fronta DNES. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Mlad%C3%A1_fronta_DNES

Právo (deník). In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Pr%C3%A1vo_\(den%C3%ADk\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Pr%C3%A1vo_(den%C3%ADk))

Rudé právo. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. [cit. 2013-10-010]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Rud%C3%A9_pr%C3%A1vo

STŘEDNÍ škola ekonomická v Praze na Vltavě... (text about school activities)

VYROČNÍ ČLENSKÉ SCHŮZE USILUJÍ O VYŠŠÍ ÚROVEŇ SVAZČKÉ PRÁCE PŘITAŽLIVÉ ZÁMĚRY

Obecně vzato, výroční členské schůze v základních organizacích Svazu mládeže mají vždy stejný program - bilanční... (text about youth union meetings)

T. Štislava a V. Bíl'áka Praha - Dlouhá představená tajemník ÚV KSČ... (text about a meeting)

Přijeti u B. Chloupa Praha - V těchto dnech je na návštěvě v Československu mládežnická delegace... (text about a delegation)

PŘIJĚDE M. MIETTUNEN Praha - Na pozvání státního tajemníka... (text about a visitor)

DNY SOLIDARITY PRAHA - Na začátku prvního týdne... (text about solidarity days)

ANKETA ČTK ANKETA ČTK ANKETA ČTK

ÚKOLY ENERGETIKY ROSTOU ČTK - O hlavních úkolech energetiky... (text about energy tasks)

TELEGRAFICKY

MINISTRE PŘEDSĚDA VÝBORU... (text about government news)

PRÁVA... (text about rights and social issues)

V ÚNORU DNY MAĎARSKÉ KULTURY V ČSSR

Umění našich sousedů

Prvního února, který slouží jako kulturní den, je mezinárodní... (text about Hungarian culture days)

SOLEČNÁ DOHODA

Praha (11) - Solovka o spolupráci... (text about a joint declaration)

NOVÁ DOMINANTA NAŠICH NEJVĚTŠÍCH LAZŇÍ Thermal vítá první pacienty

Vánoce už mají vlnu. Tedy na území... (text about a thermal spa opening)

Ražiči z trasy 1A pražského metra se stěhují 2 metra do metra

Praha (11) - Dřívější půdorys... (text about metro construction)

ALČOVCI VEMAN pro obnovu... (text about a company)

ZEINARI Státního sekretariátu... (text about a secretary)

PRO OBNOVU VSR Praha - Vyznamo... (text about VSR restoration)

Španělsko slávkuje Madrid - Na 30. rok... (text about Spain's anniversary)

30 000 dělníků žádá amnestii pro politické vězně

ADIS HOVKORA

LIDOVÉ NOVINY

LEDEN 1988

ČÍSLO 1

Noviny jako škola

Úmysl vydávat dnes v Československu nezávislé noviny byl přijat těmi, kdo s ním byli seznámeni, s jistými rozpaky. Všichni se na jedné straně shodovali v tom, že nezávislými novinami by do naší duchovní situace vstoupil fenomén vskutku kvalitativně nový a tuto situaci významně proměňující či posouvající, všichni se ale na druhé straně obávali, ať už to projekt v podstatě asi utopický, protože v komplikovaných podmínkách soudobého českého samizdatu stěží usku-

tečnitelný. Všichni - včetně redakce samé - od první chvíle například cítili, že mají-li Lidové noviny znamenat onu opravdu novou kvalitu, pak opravdu novou kvalitu, pak se musí radikálně vyprostit ze zasetí některých stereotypů, návyků a nešvarů, příznačných pro mnohé publicistické projevy zdejšího "dísidentského světa" / a zvláště jeho reformně komunistické části/, jako je bolestinská orientace na téma vlastní vrženosti, mytologizace Pražského jara, primitivní pokřesky na adresu soudobé moci, neustálé /napří/ žertování a napří zatrpklé /referování o vlastních policejních ústřech atd. atd. Všichni cítili, že by se tyto noviny měly vymáčkout nadhledem, noblesou, kulturou myšlení, vyjadřování i jazyka, vyvážeností pohledu; že by mělo jít zkrátka o noviny schopné oslovovat každého. Všichni také věděli, že tu nemůže jít o pokračování starého Reportéra či Literárních novin, nebo o zdesť obdobu Listů, Práva lidu či dalších exilových periodik. Tradice, na kterou mělo být navázáno, byla jiná a připomíná ji už zvolený název: jde o tradici starých Lidovek jako novin vskutku svobodných, nejen vnějškově, ale i vnitřně nezávislých, novin bytostně demokratických a veskrze věrných, kterým jde jen o pravdu a její nepředpojatou analýzu. To znamená analýzu sice osobně zaujatou, ale nepoznamenanou žádným osobním nebo historickým traumatem, ani žádnými ideologickými paradigmaty či aspon jejich mentálními podstatky.

Radosti a obtíže

Začínáme vydávat Lidové noviny a jsme si vědomi, že je to dost troufalé ze dvou hledisek. Jedni nám říkají, že nemáme dost síly a ovzduš. Obojí mají možná pravdu. Přesto se chceme pokusit o sdolání potíží i nástrah, neboť daný úkol je toho hoden. Nejprve k tradici. Byla bohatá a slavná za těch šedesát let, co vycházely, ovšem také se hned od samého počátku. Věhlas se získával dlouho a pracně. Lidové noviny vydal poprvé pan Stránský v Brně roku 1892 a nějaký čas trvalo, než se z nich staly Lidovky pánů Š. Basse, A. Heinricha a K. Z. Klíny, jejichž novinářský odkaz tolik zavazuje. To druhé světové válce se sice změnil název na Svobodné noviny, ale po třech letech se LN opět vrátily k původní hlavníce. V pá-

teč každého. Všichni také věděli, že tu nemůže jít o pokračování starého Reportéra či Literárních novin, nebo o zdesť obdobu Listů, Práva lidu či dalších exilových periodik. Tradice, na kterou mělo být navázáno, byla jiná a připomíná ji už zvolený název: jde o tradici starých Lidovek jako novin vskutku svobodných, nejen vnějškově, ale i vnitřně nezávislých, novin bytostně demokratických a veskrze věrných, kterým jde jen o pravdu a její nepředpojatou analýzu. To znamená analýzu sice osobně zaujatou, ale nepoznamenanou žádným osobním nebo historickým traumatem, ani žádnými ideologickými paradigmaty či aspon jejich mentálními podstatky.

Ukázalo se, že právě v tom bude zřejmá jedna z hlavních potíží. První dvě nultá čísla - první v míře značné, druhé menší - neala zřetelné stopy právě toho, čeho stopy máš nechtěla. Překročit svůj vlastní stín se ukázalo být v některých případech těžší, než se v prvotním nadšení zdálo. Nejde jen o osobní sklony toho či onoho autora. Jde o problém hlubší a širší: kde se tu mohly, bez dlouhého a každodenního styku se skutečnými a skutečně nezávislými novinami a bez životodárného klimatu otevřené společnosti - vzít majednou nové generace Čapků, Perout-

ků a Bassů? Kdo tu vůbec má v nezávislém prostředí nějakou minimální zkušenost s novinami - mimo generace reformně komunistických novinářů šedesátých let? Kde se v podmínkách dlouhodobé devastace školství a kultury mají vzít náhle lidé s rozsáhlým přehledem a ušlechtilým stylem? V zemi, kde třídní řídkový dopis z Kanceláře prezidenta republiky může bez trestné obahovat několik gramatických chyb, lze opravdu těžko předpokládat - o zvláště u mladých lidí - okamžitou připravenost na práci srovnatelnou s dávnými Lidovkami.

Co z toho všeho vyplývá? V podstatě dvě věci: 1/ Lidové noviny mají dobrou vůli být skutečně nepokřiveným zrcadlem doby v duchu tradice, k níž se svým jménem hlásí.

2/ Tímto zrcadlem se nemohou stát ihned a sverchovaně, protože nejsou vrcholem sebevzvolavého zápisu našeho novinářství, ale jen jeho počátkem. Spíš tedy než setkáním mistrů svobodné žurnalistiky budou jakousi její školou či krystalizačním ohnískem.

Ale ani to nebude bezvýznamné. Vždyť to je vlastně to nejlepší, čím mohou tyto noviny za daného stavu věci být.

/24.12. 1987/ Václav Havel

tek 8. února 1952 vyšlo jejich číslo poslední. Volně na ně navazovaly literární noviny, avšak i ony měly pohutou historii, když byly na podzim 1967 zcizeny a objevily se až na jaře 1968 jako Literární listy a potom už jen listy, které při normalizaci aspon u nás vzaly zavě.

Zůstává však v dobré paměti, že v létě 1968 započal nový pokus o vydávání skutečných Lidových novin, dokonce se už vyřizovala jejich řádná registrace, redakce byla skoro pohromadě, když tu náhle spojenecké tanky namířené na dům pana Topiče všechno ukončily.

Opravdu všechno? Právě nepochopil s tímto verdiktem nás vedl k rozhodnutí, že se pokusíme znovu. Nebylo to snadné po téměř dvacetileté pauze, kdy noviny u nás dostaly jednotnou uniformu, a přece jsme se odvážili. Zatím jsme vydali dvě nultá číslovaná čísla v září a listopadu minulého roku. Obě skončila na Státní bezpečnosti. Tedy zatím víc obtíží než radostí. Proto jsme oznámili, že toto první číslo začítme a oficiálně přihlásíme k registraci Úřadu pro tisk a informace, což tímto činíme. Ždar!

red.

LIDOVÉ NOVINY
deset let
 společný projekt
 Lidových novin
 a deníku SME

po rozvodu Československé dědictví

**Obsah společné přílohy
 Lidových novin a SME**

- srovnání životní úrovně v Česku a na Slovensku
- jak se žije Slovákům v Česku a Čechům na Slovensku
- jak zvládli nové státy ekonomickou transformaci
- jak ovlivnil rozpad ČSFR kulturu
- fotoseriál federální rozvod
- Klaus, Pithart, Kušý, Porubjak a další osobnosti píše o rozdělení
- kdo je lepší ve sportu
- jak se učí děti o Česku a Slovensku

Byla to dobrá zpráva

Míje manželka je Slovenka. A na 1. ledna 1993 nezapomínám v dobrém. Ze dne na den se z ní stala v Praze cizinka. Pořádji sice zvěkla i české občanku, ale nepřijemná vzpomínka zůstala.

Přesto si dnes myslím, že rozdělení Československa a vznik dvou samostatných států bylo dobrou zprávou.

Nebo jinak: dobrou zprávu se

Ceři a Slováci tento dějinný ořez zvládli. Byla to zkušenost podle hesla „co ti nezabije, to tě posílí“, a oba národy dokázaly, že jsou schopny samostatně uspět v současných evropských státech.

Obdivuhodný je přitom výkon „malého bratříčka“ Slováci vstřípliveli z velké puky Mečiarových zjoňníků a v mnohém dohnali Českou republiku.

Dnes se tak naplňuje patetická předpověď dob rozpadu ČSFR: sejdeme se ve spojené Evropě. A nepřijemná vzpomínka na 1. leden 1993 bude smad konečně pryč.

Veselín Vačkov
 šéfredaktor
 Lidových novin

Rád som sa mylil

Dř přji po valběch v roku 1992 vyšla titulná strana denníka Smeze z ktorého o pol roka neskôr vznikol denná SME - celá v čierom. Čierna farba bola jasným varovaním pred nástupom nedemokratickej moci. Bola to súčasne aj jasnovrivá veštba, že táto moc rozdelí federáciu a samostatné Slovensko sa ocitne pod autoritárskou vládou.

Slovenské argumenty varujúce pred rozdelením ČSFR neboli príliš jasné ani jasnovrivé, lebo sa pokúšali spojiť dve obavy do jednej. Obava z rozpadu spoločného štátu sa na Slovensku prekrývala s obavou o demokraciu. Z toho vznikala zložitá kombinácia argumentov, ktoré zoči voči jednotlivej myšlienke samostatného štátu ani nemohli uspieť.

Nárok na historickú jasnovrivosť má dnes len ten, kto vtedy tvrdil, že Slovensko zvládne svoju samostatnú domovú úľahu dostatočne rýchlo, aby vstúpilo do EU spolu s Čechmi. Za seba môžem povedať, že tento nárok nemám, lebo som v takýto vývoj neveril. A som rád, že som sa mylil.

Martin M. Šimečka
 šéfredaktor SME

ŠTĚPÁN MOBEŠ

TRPÍTE DEPRESI?
DRAŽE Z TŘEZALKY
 ● zlepšují náladu
 ● chrání před skřípělostí
 ● uklidňují
 Zdraví ve vaší (kabině)
KNEIPP

PRÁVO
 ČESKÁ KOOPERATIVA
 DRUŽSTEVNÍ POJIŠTŮVNA A.S.
 Pomáháme lidem lépe žít
 Ročník 7 / číslo 61 ●● 5,50 Kč

ČTVRTEK 13. března 1997 NEZÁVISLÉ NOVINY

Vláda chce letos zdražit čimž průměrně o padesát procent
 o uvolnění cen energií a snížení daní zatím nerozhodnuto

PSKHA (dos. sp.) – vláda na příštím zasedání vlády na příštím zasedání vlády...
 zdraží v příštím roce a v ostatních letech v roce 2000.
 Je možné, že se ještě dostane k číslům, ale předpokládám, že něčím, ale předpokládám, že něčím však uvědomit, jaká opatření na kompenzaci zdražení nájmů vláda přijme...
 Vláda dále schválila návrh zákona, kterým se mění a doplňuje zákon o daní z přidané hodnoty (DPH). Neglédětější změnou proti současnému stavu má být podle Klause převedení paliv a energií ze sazby 5 procent do základní sazby DPH (dosud 22 %). Tato změna má podle vládního návrhu nabýt platnosti od 1. ledna 1998. Podle některých propočtů by zvýšení DPH u energií mělo v příštím roce do státní pokladny přinést více než 7 miliard korun.
 Na dotaz novinářů, zda toto rozhodnutí automaticky znamená, že dojde také k šestiměsíčnímu odkladu uvažovaného zdražení energií o 35 %, Klaus zdůraznil, že o deregulaci cen energií vláda věra vůbec nepřemýšlí.
 Po mnohahodinové diskusi vláda nakonec nerozhodla o návrzích na zvýšení spotřebních daní u benzínu, cigaret a alkoholu, ani o návrhu na snížení daní z příjmů pro právnické osoby. Jak řekl mluvčí kabinetu Ivo Stráek, vláda si k těmto návrhům vyžádá nové ekonomické analýzy.
 Podle původního Kožárnikova návrhu se má přibližně osmím osobám jejich zisk zlatová 35 místo nyníjších 39 procent. K nepatrnému snížení daní mělo dojít i u fyzických osob.

Vicepremiér Karel Vulterin a Ivan Kožárník před zahájením střeďného zasedání vlády.

Učitelům se zvýší úvazky

PRÁVA (nav. g0) – O hodinu zvýšení úvazků učitelů na prvním stupni základních škol a o dvě hodiny na druhém stupni a na středních školách schválila přes otěru nesouhlasných osob ve středu vláda. Souhlasem to oznámil premiér Karel Klaus.
 Vláda nařizuje se zvýší od ležebních zař přímá vyučovací a vý-

Novým šéfem BIS se stane politicky neutrální vědec

RNDr. Karel Vulterin byl až dosud specialistou na fyziku a chemii
 Vládní zpráva
 V ústředním mateřských počínáních se vláda ve středu jednání na šéfa civilní bezpečnosti – Bezpečnostní informační služby. Je jim politicky neutrální vědec.
 Vláda rozhodnuta novinářům přibližně střeďného zasedání vlády ministr bez portefeje Pavel Břatnky (ODS).
 Vulterinovu přednost podle Břatnky je, že se v minulosti ani v současnosti politicky neangažoval, byl mimo bezpečnostní struktury a má organizační schopnosti. Je to člověk, který splní všechna kritéria: řekl ministr a podle předních konzultantů (striktní souhlas výboru podlé zákona) je Břatnky, který v minulosti byl v Brně, a pak v Praze, kde se věnoval fyzice a chemii.
 Dnes se nový šéf bezpečnosti Polovanecké smlouvy. S výběrem podle zákona má vláda nejprve konzultovat (striktní souhlas výboru podlé zákona) je Břatnky, který v minulosti byl v Brně, a pak v Praze, kde se věnoval fyzice a chemii.
 Vulterin společně navrhl ministři Jan Ruml (ODS), Miloš Vrbný (KDU-ČSL) a Pavel Břatnka. Z dostupných informací vyplývá, že Vulterin navrhl skupině ministrů Břatnky. Dobře informované zdroje uvádějí, že oba se znali již delší dobu, spolu je svedla jejich blízká odbornost, kterou je jaderná fyzika.
 Dnes se nový šéf bezpečnosti Polovanecké smlouvy. S výběrem podle zákona má vláda nejprve konzultovat (striktní souhlas výboru podlé zákona) je Břatnky, který v minulosti byl v Brně, a pak v Praze, kde se věnoval fyzice a chemii.
 Vulterin společně navrhl ministři Jan Ruml (ODS), Miloš Vrbný (KDU-ČSL) a Pavel Břatnka. Z dostupných informací vyplývá, že Vulterin navrhl skupině ministrů Břatnky. Dobře informované zdroje uvádějí, že oba se znali již delší dobu, spolu je svedla jejich blízká odbornost, kterou je jaderná fyzika.
 Dnes se nový šéf bezpečnosti Polovanecké smlouvy. S výběrem podle zákona má vláda nejprve konzultovat (striktní souhlas výboru podlé zákona) je Břatnky, který v minulosti byl v Brně, a pak v Praze, kde se věnoval fyzice a chemii.

Bratislavští vysokoškoláci ve stávkové pohotovosti

BRATISLAVA (pal) – Na podporu požadavků stávkujících berů, na protest proti policejnímu zásahu na ministerstvu kultury a v zájmu vlastních studentských požadavků vyhlásilo ve středu stávkovou pohotovost několik bratislavských vysokých škol. Studenti oznámili, že se ve čtvrtek rozjedou po celém Slovensku a zkoordinují činnost osmi slovenských univerzit.
 „Připomínám mi to události v Srbsku, kde byli studenti placeni za rozvrácení americkými dolary,“ komentoval pro Právo rozhodnutí studentů předseda Slovenské národní strany Ján Slota. Podle něj jsou protestní akce umělé, „řízené zvenčí“ a jejich cílem je rozvrát slovenské společnosti.
 Otevřené fórum Zachraňte kulturu svolalo na čtvrtek před budovu parlamentu protestní demonstraci. Slovensko divadelníci miní požádat o přijetí u prezidenta SR Michala Kováče. Opoziční přípravek návrh na odvolání ministra kultury Ivana Hudce a ministra vnitra Gustáva Kráčulího.
 Ministr Kráčulí požádal u úterý předsedu parlamentu Ivana Gašparoviče, aby v souvislosti s pondělním obsazením ministerstva kultury prošetřil adekvátnost jednání přítomných opozičních poslanců.
 V souvislosti s pondělním incidentem abdikoval na funkci ředitelka Divadla J. G. Tajovského se Zvonu Viera Kyzovková a ředitel Státní opery Banská Bystrica Rudolf Hrušada. Do vystrážení stávkou vstoupil bulet SND.

DNES V LISTĚ

- Falbr: První razantní útok proti odborům po listopadu 1989 str. 2
- Z C.S. Fondů zmizela miliarda str. 2
- Za brutální vraždu dvou dívek 25 a 20 let str. 3
- Duma odsoudila vládní změny v Rusku str. 7
- Generálka na Jugoslávii: CR-Polsko 2:1 str. 24

Vulterinovo jmenování kolegy šokovalo

Pavel Štáška
 „Je to škoda, že od nás odchází, je to skutečné odborník,“ prohlásil ve středu nezávisle na sobě pro Právo kolega RNDr. Karla Vulterina, CSC., jež si nepřály být jmenován. První z nich spolupracovník Vulterin, který se má stát šéfem BIS, v oboru toxikologie a radiologie již 25 let, druhá o rok méně.
 Obě, stejně jako některé zdroje Práva v zveřejnění BIS, přitvrdily, že je to pro ne profesionální i občanský sk. Blíže i vzdělání Vulterinovi spolupracovníci včetně přednosti Ústavu biologie a lékařské fakulty UK Miroslava Rakoviče, který pracuje na stejnému patře jako Vulterin, svedli pro Právo, že novopečený šéf tajně služby je slavný, poctivý člověk, bez sklonu k alkoholismu, vždy byl bezpartijní. Rakovič (ostatně stejně jako téměř všichni osazení pouze nemůže pochopit, proč Vulterin, takový rozumný člověk a nemalý rozhled, přijal takovou „obrovskou šikovní“ se značkou BIS.
 Letošní padesátik Vulterin, narozený ve znamení Lva, je podle dostupných informací svobodný, bezdětný. Naopak Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to ženami. Vyboreně tancuje, kufi dokonce dělal taneč závod,“ prohlásila jedna z již téměř byvalých Vulterinových podřízených Sedmadesátiletá Vulterinova matka Bělažna Prava sdělila, že se o svého syna strachuje, ale přje mu hodně úspěšně. Kdyby bylo jen na ní, nikdy by mu nedovolila, aby funkci ředitel BIS vial, protože se bojí, že mu pracovní parlamentu 24 hodin denně zkazí život. „Snad to ale bude moct vadit, když to nebude tónovat,“ ptala se. Sama neví, jak to v ní bude dál, protože syn se o ni dožad hodně staral, ale nyní bude vázan na Prahu.
 V okolí Vulterina se však také najdou ne zrovna míla posuzující jeho osoby. „Ne alyste si myslet, že když je pořád svobodný, je nějaký homo-sektuál. Naopak, Jery na něm možná oči nechtá a on sám má k nim hezký vztah, umí to žen